

PETRE ISPIRESCU

PRÂSLEA
CEL VOINIC

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

PETRE ISPIRESCU

PRÂSLEA
CEL VOINIC

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

PETRE ISPIRESCU

PRÂSLEA
CEL VOINIC

ȘI ALTE BASME NEMURITOARE

PRÂSLEA CEL VOINIC ȘI MERELE DE AUR

VOINICUL CEL FĂRĂ DE TATĂ

FĂT-FRUMOS CU PĂR DE AUR

FĂT-FRUMOS CEL RĂTĂCIT

FATA SĂRACULUI CEA ISTEATĂ

BALAUURUL CEL CU ȘAPTE CAPETE

ZÂNA ZÂNELOR

GREUCEANUL

COPIULUL CEL ISTET

MINUNEA RESTEULUI

BUCATELE AFUMATE

ASTRONOMUL, DOCTORUL ȘI ȚĂRANUL

GRUIA

**MUIEREA CE ASCULTĂ DE POVEȚELE BĂRBATULUI SĂU
RĂPOSAT**

STATORNICIE BEȚIVEASCĂ

GLAS AL ȘAPTELEA

Petre Ispirescu

PRÂSLEA CEL VOINIC
ȘI ALTE BASME
NEMURITOARE

Petre Ispirescu (1830–1887) a fost un folclorist, povestitor, scriitor și tipograf român, recunoscut în special datorită activității sale de culegător de basme populare, pe care le-a repovestit cu un har remarcabil. Scriitorul s-a născut la București, în mahalaua Pescăria Veche. A învățat să citească din inițiativa mamei, de la dascălul Nicolai de la biserica Udricani. Din pricina lipsurilor materiale, la doisprezece ani a fost nevoit să-și asigure singur existența. Nereușind să-și desăvârșească instrucția în școală, dar avid de cunoaștere, Ispirescu a intrat ucenic la tipografia condusă de Z. Carcalechi, sperând că acolo unde se tipăresc cărțile se poate studia. A desfășurat toată viața activitatea de tipograf, care l-a făcut să intre în contact cu scriitorii și cu oamenii timpului său: I. Ionescu de la Brad, N. Filimon, I. Ghica, D. Bolintineanu. În 1882 a publicat principala operă a vieții sale – Legende sau basmele românilor, adunate din gura poporului de Ispirescu, culegător-tipograf, cu o prefață de Vasile Alecsandri. Ispirescu s-a preocupat, primul la noi, de valorificarea folclorului copiilor, în volumul Jocuri și jucării de copii, adunate de Ispirescu, culegător-tipograf. A murit la 27 noiembrie 1887, în urma unei noi congestii cerebrale. Ședința literară a grupului de la Revista Nouă, compusă din Ionescu-Gion, Delavrancea, Vlahuță, Hasdeu, a fost suspendată la anunțarea morții sale.

Petre Ispirescu

PRÂSLEA CEL VOINIC
ȘI ALTE BASME
NEMURITOARE

Prâslea cel voinic

și alte basme nemuritoare

Petre Ispirescu

Copyright © 2016 Grup Media Litera

ЛТДАД

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Editor: Vidrașcu și fiii

Corector: Cătălina Călinescu

Tehnoredactare și prepress: Ana Vârtosu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ISPIRESCU, PETRE

Prâslea cel voinic și alte basme nemuritoare /

Petre Ispirescu; – București Litera, 2016

ISBN 978-606-33-0895-6

ISBN EPUB 978-606-33-5101-3

821.131.1-93-31=135.1

PRÂSLEA CEL VOINIC ȘI MERELE DE AUR

A fost odată ca niciodată etc.

Era odată un împărat puternic și mare și avea pe lângă palaturile sale o grădină frumoasă, bogată de flori și meșteșugită nevoie mare! Așa grădină nu se mai văzuse până atunci, p-acolo. În fundul grădinii avea și un măr care făcea mere de aur și, de când îl avea el, nu putuse să mănânce din pom mere coapte, căci, după ce le vedea înflorind, crescând și pârguindu-se, venea oarecine noaptea și le fura, tocmai când erau să se coacă. Toți paznicii din toată împărăția și cei mai aleși ostași, pe care îi pusese împăratul ca să pândească, n-au putut să prinză pe hoți. În cele de pe urmă, veni fiul cel mai mare al împăratului și-i zise:

– Tată, am crescut în palaturile tale, m-am plimbat prin astă grădină de atâtea ori și am văzut roade foarte frumoase în pomul din fundul grădinii, dar n-am putut gusta niciodată din ele; acum a dat în copt, dă-mi voie ca nopțile astea să păzesc însumi, și mă prinz că voi pune mâna pe acel tâlhar care ne jefuiește.

– **Dragul meu, zise tată-său, atâția oameni voinici au păzit și n-au făcut nicio ispravă. Doresc prea mult să văz la masa mea măcar un măr din acest pom care m-a ținut atâta sumă de bani și de aceea, iată, mă înduplec și te las ca să pândești, măcar că nu-mi vine a crede că o să izbutești.**

Atunci fiul împăratului se puse la pândă o săptămână întreagă: noaptea pândeă și ziua se odihnea; iară când fu într-o dimineață, se întoarse trist la tată-său și-i spuse cum priveghease până la miezul nopții, cum pe urmă îl apucase o piroteală de nu se mai putea ținea pe picioare, cum, mai târziu, somnul îl copleși și căzu ca un mort, fără să se poată deștepta decât tocmai când soarele era rădicat de două sulițe, și atunci văzu că merele lipsesc.

Nepovestită fu mâhnirea tatălui său, când auzi spuindu-i-se astă întâmplare.

De silă, de milă, fu nevoit a mai aștepta încă un an, ca să facă și voia fiului său celui mijlociu, care cerea cu stăruință de la tată-său ca să-l lase și pe dânsul să pândească, și se lega că el va prinde pe hoții care îi făceau atâta

întristare.

Timpul veni, merele începură a se pârgui; atunci fiul său cel mijlociu păzi și el; dară păți ca și frate-său cel mare.

Tată-său, deznădăjduit, pusese în gând să-l taie; dar fiul său cel mai mic, Prâslea, veni cu rugăciune către tată-său, și-i zise:

– Tată, atâția ani l-ai ținut, ai suferit atâtea neazuri după urma acestui pom, mai lasă-l, rogu-te, și anul acesta, să-mi încerc și eu norocul.

– Fugi d-aci, nesocotitule, zise împăratul. Frații tăi cei mai mari, atâți și atâți oameni voinici și deprinși cu nevoile n-au putut face nimic, și tocmai tu, un mucos ca tine, o să izbutească? N-auzi tu ce prăpăstii spun frații tăi? Aici trebuie să fie ceva vrăji.

– Eu nu mă încumet, zise Prâslea, a prinde pe hoți, ci zic că o încercare de voi face și eu, nu poate să-ți aducă niciun rău.

Împăratul se înduplecă și mai lăsă pomul netăiat încă un an.

Sosi primăvara: pomul înflori mai frumos și legă mai mult decât altădată. Împăratul se veseli de frumusețea florilor și de mulțimea roadelor sale, dară când se gândea că nici în anul acesta n-o să aibă parte de merele lui cele aurite, se căia că l-a lăsat netăiat.

Prâslea se ducea adesea prin grădină, da ocol mărului și tot plănuia. În sfârșit, merele începură a se pârgui. Atunci fiul cel mai mic al împăratului zise:

– Tată, iată a sosit timpul; mă duc să pândesc și eu.

– Du-te, zise împăratul; dară negreșit că și tu ai să te întorci rușinat ca frații tăi cei mai mari.

– Pentru mine n-are să fie așa mare rușine, zise el; fiindcă eu nu numai că sunt mai mic, dar nici nu mă leg ca să prânz pe tâlhari, ci numai o cercare să fac.

Cum veni seara, se duse, își luă cărți de citit, două țepușe, arcul și tolba cu

săgețile. Își alege un loc de pândă într-un colț pe lângă pom, bătut de vânturi în pământ și se pune între ele, așa cum să-i vină unul dinainte și altul la spate ca, dacă îi va veni somn și ar moțâi, să se lovească cu barba în cel de dinaintea lui și dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel de dinapoi.

Astfel pândi până când, într-una din nopți, cam după miezul nopții, simți că-l atinge încetitor boarea zorilor care îl îmbăta cu mirosul său cel plăcut, o piroteală moleșitoare se alege de ochii lui; dară loviturile ce suferi vrând să moțâiască îl deșteptară, și rămase priveghind până când, pe la revărsat de zori, un ușor fâșâit se auzi prin grădină. Atunci, cu ochii țintă la pom, luă arcul și sta gata; fâșâitul se auzi mai tare și un oarecine se apropie de pom și se apucă de ramurile lui; atunci el dete o săgeată, dete două și, când dete cu a treia, un geamăt ieși de lângă pom și apoi o tăcere de moarte se făcu; iară el, cum se luminează puțin, culese câteva mere din pom, le puse pe o tipsie de aur și le duse la tatăl său.

Niciodată n-a simțit împăratul mai mare bucurie decât când a văzut la masa sa merele de aur din care nu gustase niciodată.

– Acum, zise Prâslea, să căutăm și pe hoț.

Dară împăratul, mulțumit că pipăise merele cele aurite, nu mai voia să știe de hoți. Fiul său însă nu se lăsa cu una cu două, ci, arătând împăratului dâra de sânge ce lăsase pe pământ rana ce făcuse hoțului, îi spuse că se duce să-l caute și să-l aducă împăratului chiar din gaură de șarpe. Și chiar de a doua zi vorbi cu frații lui ca să meargă împreună pe urma hoțului și să-l prinză.

Frații săi prinseseră pizmă pe el pentru că fusese mai vrednic decât dâșii și căutau prilej ca să-l piarză; de aceea și voiră bucuroși să meargă. Ei se pregătiră și porniră.

Se luară, deci, după dâra sângelui și merse, merse, până ce ieșiră la pustietate, de acolo mai merse oleacă până ce dete de o prăpastie, unde se și pierdu dâra. Ocoliră împregiurul prăpastiei și văzură că dâra de sânge nu mai înainta. Atunci pricepură ei că în prăpastia aceea trebuie să locuiască furul merelor.

Dară cum să se lase înăuntru? Porunciră numaidecât vârteje și funii groase,

și îndată se și gătiră. Le așezară, și se lăsă fratele cel mare.

– Dară, zise el, când voi scutura frânghia, să mă scoateți afară.

Așa și făcură. După fratele cel mare se coborî cel mijlociu și făcu și el ca cel dintâi, atâta numai că se lăsă ceva mai în jos.

– Acum e rândul meu să mă las în prăpastie, zise Prâslea, văzând că frații cei mari se codesc; când voi mișca frânghia, voi mai mult să mă lăsați în jos; și după ce veți vedea că frânghia nu se mai duce la vale, să puneți paznici să păzească și, când va vedea că frânghia se mișcă de lovește marginile groapei, să o trageți afară.

Se lăsă și cel mai mic din frați și, de ce mișca frânghia, d-aia îl lăsa mai jos, și-l lăsară, și-l lăsară, până ce văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei.

Atunci frații ținură sfat și ziseră:

– Să așteptăm până ce vom vedea dacă face vreo izbândă, și atunci, ori bine ori rău de va face, să-l pierdem, ca să ne curățim de unul ca dânsul care ne face de rușine.

Prâslea ajuns pe tărâmul celălalt, se uită cu sfială în toate părțile, și cu mare mirare văzu toate lucrurile schimbate; pământul, florile, copacii, lighioni altfel făptuite erau p-acolo. Deocamdată îi cam fu frică, dară, îmbărbătându-se, apucă pe un drum și merse până dete de niște palaturi cu totul și cu totul de aramă.

Nevăzând nici pui de om pe care să-l întrebe câte ceva, intră în palat, ca să vază cine locuia acolo. În pragul ușii îl întâmpină o fată frumușică, care zise:

– Mulțumesc lui Dumnezeu că ajunsei să mai văz om de pe tărâmul nostru. Cum ai ajuns aici, frate, îl întrebă ea: aici este moșia a trei frați zmei, care ne-au răpit de la părinții noștri, și suntem trei surori și fete de împărat de pe tărâmul de unde ești tu.

Atunci el povesti în scurt toată istoria cu merele, cum a rănit pe hoț și cum a venit după dâra sângelui până la groapa pe unde s-a lăsat în jos la ea, și o

întrebă ce fel de oameni sunt zmeii aceia și dacă sunt voinici.

Ea îi spuse apoi că fiecare din zmei și-a ales câte una din ele și le tot silesc să-i ia de bărbați, iară ele se tot împotrivesc cu fel de fel de vorbe, cerându-le câte în lună și în soare, și ei se fac luntre și punte de le împlinesc toate voile.

– Ei sunt în adevăr voinici, adăugă ea, însă cu vrerea lui Dumnezeu poate îi vei birui. Dară până una alta ascunde-te, vai de mine! undeva, să nu dea zmeul peste tine în casa lui, că e năbădăios și se face leu-paraleu. Acum e timpul când are să vină la prânz, și are obicei de aruncă buzduganul cale de un conac și lovește în ușă, în masă și se pune în cui.

N-apucă să isprăvească vorba, și se auzi ceva că şuieră, că lovește în ușă, în masă, și buzduganul se arată și se așeză în cui. Dară Prâslea luă buzduganul, îl azvârli înapoi mai departe decât îl azvârlise zmeul; și, când era prin dreptul lui, îl atinse pe umere.

Zmeul, speriat, stătu în loc, se uită după buzdugan, se duse de-l luă și se întoarse acasă. Când era la poartă, începu să strige:

– Hâm! Hâm! aici miroase a carne de om de pe tărâmul celălalt; și, văzând pe fiul de împărat ce-i ieșise înaintea, îi zise: Ce vânt te-a adus pe aici, omule, ca să-ți rămâie oasele pe alt tărâm?

– Am venit ca să prinz pe furii merelor de aur ale tatălui meu.

– Noi suntem, îi zise zmeul; cum vrei să ne bătem? În buzdugane să ne lovim, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm?

– Ba în luptă că e mai dreaptă, răspunse Prâslea.

Atunci se apucară la trântă, și se luptară, și se luptară, până când zmeul băgă pe Prâslea în pământ până la glezne; iar Prâslea se opinti odată, aduse pe zmeu și, trântindu-l, îl bagă în pământ până în genunchi și-i tăie capul.

Fata, cu ochii plini de lacrimi, îi mulțumi că a scăpat-o de zmeu, și-l rugă să-i fie milă și de surorile ei.

După ce se odihni vreo două zile, porni, după povața fetei, la soră-sa cea

mijlocie care avea palaturile de argint.

Acolo, ca și la cea mare, fu primit cu bucurie; fata îl rugă să se ascunză; iar el nu voi; ci, când veni buzduganul să se așeze în cui, pe care îl aruncase zmeul ei cale de două conace, el îl aruncă mult mai îndărăt, izbind și pe zmeu în cap; iară zmeul veni turburat, se luptă cu Prâslea ca și frate-său cel mare, și rămase și el mort.

Fata, după ce îi mulțumi, îl povățui cum să facă ca să scape din robie și pe sora lor cea mică.

– Deși e mai puternic, zise fata, decât frații lui pe care i-ai omorât, dar cu ajutorul lui Dumnezeu și mai ales că e și cam bolnav din lovitura ce i-ai dat cu săgeata când a vrut să fure merele, nădăjduiesc că-i vei veni de hac.

O săptămână întreagă se desfătară împreună cu amândouă fetele, și Prâslea, odihnindu-se de ostenele ce încercase, porni și către zmeul de al treilea.

Văzând palaturile de aur în care locuia zmeul cel mic, rămase cam pe gânduri, dară, luându-și inima în dinți, intră înăuntru.

Cum îl văzu fata, îl rugă ca pe Dumnezeu să o scape de zmeu, care, zicea ea, e otărât ca, îndată ce se va face sănătos bine, să o silească oricum să se însoțească cu dânsul.

Abia isprăvisе vorba și buzduganul, izbind în ușă și în masă, se puse în cui. Prâslea întrebă ce putere are zmeul și îi spuse că aruncă buzduganul cale de trei conace; atunci el îl aruncă și mai departe, lovindu-l în piept.

Zmeul, turburat de mânie, se întoarse nu-maidecât acasă.

– Cine este acela care-a cutezat să calce hotarele mele și să intre în casa mea?

– Eu sunt, zise Prâslea.

– Dacă ești tu, îi răspunse zmeul, am să te pedepsesc amar pentru nesocotința ta. Cum ai vrut, venit-ai; dară nu te vei mai duce cum vei voi.

– Cu ajutorul lui Dumnezeu, îi răspunse Prâslea, am eu ac și de cojocul tău.

Atunci se învoiră să se ia la luptă dreaptă,

și se luptară,

și se luptară,

zi de vară

până seară;

**iară când fu pe la nămieș, se făcură amândoi două focuri și așa se băteau;
un corb însă le tot da ocol, croncănind. Văzându-l, zmeul îi zise:**

– Corbule, corbule! ia seu în unghiile tale și pune peste mine, că-ți voi da stârvul ăsta ție.

– Corbule, corbule! îi zise și Prâslea, dacă vei pune peste mine seu, eu îți voi da trei stârvuri.

– Unde dă Dumnezeu să cază o asemenea tiflă peste mine! Mi-aș sătura sălașul întreg.

– Adevăr grăiește gura mea, îi răspunse Prâslea.

Corbul, fără a mai întârzia, aduse în unghiile sale seu, puse peste viteazul Prâslea, și prinse mai multă putere.

Către seară zise zmeul către fata de împărat, care privea la dânșii cum se luptau, după ce se făcuseră iară oameni:

– Frumușica mea, dă-mi nițică apă să mă răcoresc, și-ți făgăduiesc să ne cununăm chiar mâine.

– Frumușica mea, îi zise Prâslea, dă-mi mie apă, și-ți făgăduiesc să te duc pe tărâmul nostru și acolo să ne cununăm.

– Să-ți auză Dumnezeu vorba, voinice, și să-ți împlinească gândul! îi răspunse ea.

Fata de împărat dete apă lui Prâslea de bău și prinse mai multă putere; atunci strânse pe zmeu în brațe, îl ridică în sus și, când îl lăsă jos, îl băgă până în genunchi în pământ; se opinti și zmeul, ridică și el în sus pe Prâslea și, lăsându-l jos, îl băgă până în brâu; puindu-și toate puterile, Prâslea mai strânse o dată pe zmeu de-i pârâi oasele și, aducându-l, îl trânti așa de grozav, de îl băgă până în gât în pământ și-i tăie capul; iară fetele, de bucurie, se adunară împrejurul lui, îl luau în brațe, îl sărutau și îi ziseră:

– De azi înainte frate să ne fii.

Îi spuseră apoi că fiecare din palaturile zmeilor are câte un bici, cu care lovește în cele patru colțuri ale lor și se fac niște mere. Așa făcură, și fiecare din fete avură câte un măr. Se pregătiră, deci, să se întoarcă pe tărâmul nostru.

Ajungând la groapă, clătină frânghia de se lovi de toate marginile gropii. Paznicii de sus pricepură că trebuie să tragă frânghia. Se puseră la vârtejuri și scoaseră pe fata cea mare cu mărul ei de aramă.

Ea, cum ajunse sus, arătă un răvășel ce-i dase Prâslea, în care scria că are să ia de bărbat pe frate-său cel mai mare.

Bucuria fetei fu nespusă când se văzu iară pe lumea unde se născuse.

Lăsară din nou frânghia și scoase și pe fata cea mijlocie, cu mărul ei cel de argint și cu o altă scrisoare, în care o hotăra Prâslea de soție fratelui celui mijlociu.

Mai lăsară frânghia și scoase și pe fata cea mică: aceasta era logodnica lui Prâslea; însă mărul ei cel de aur nu-l dete, ci îl ținu la sine.

El simțise de mai-nainte că frații săi îi poartă sâmbetele și, când se mai lăsă frânghia ca să-l ridice și pe el, dânsul legă o piatră și puse căciula dasupra ei, ca să-i cerce; iară frați dacă văzură căciula, socotind că este fratele lor cel mic, slăbiră vârtejile și dete drumul frânghiei, care se lăsă în jos cu mare iuțeală, ceea ce făcu pe frați să creadă că Prâslea s-a prăpădit.

Luară, deci, fetele, le duseră la împăratul, îi spuseră cu prefăcută mâhnire că fratele lor s-a prăpădit, și se cununară cu fetele, după cum rânduise Prâslea. Iară cea mai mică nu voia cu niciun chip să se mărite, nici să ia pe altul.

Prâslea, care ședea doparte, văzu piatra care căzuse cu zgomot, mulțumi lui Dumnezeu că i-a scăpat zilele și se gândea ce să facă ca să iasă afară. Pre când se gândea și se plângea dânsul, auzi un țipăt și o văietare care îi umplu inima de jale; se uită împregiur și văzu un balaur care se încolăcise pe un copac și se urca ca să mănânce niște pui de zgripsor. Scoase paloșul Prâslea, se repezi la balaur și numaidecât îl făcu în bucățele.

Puii, cum văzură, îi mulțumiră și-i ziseră:

– Vino încoa, omule viteaz, să te ascundem aici, că, de te va vedea mama noastră, te înghite de bucurie.

Traseră o pană de la unul din pui și-l ascunseră în ea.

Când veni zgripsoroaica și văzu grămada aia mare de bucățele de balaur, întrebă pe pui, cine le-a făcut ăst bine?

– Mamă, ziseră ei, este un om de pe tărâmul celălalt și a apucat încoa spre răsărit.

– Mă duc, le zise ea, să-i mulțumesc. Ea porni ca vântul înspre partea încotro îi spusese puii că a apucat omul. După câteva minute, se întoarse:

– Spuneți-mi drept, le zise, încotro s-a dus.

– Spre apus, mamă.

Și într-o bucată de vreme, ca de când începui să vă povestesc, străbătu cele patru părți ale tărâmului de jos și se întoarse cu deșert. Ea ceru ca numaidecât să-i spuie. În cele mai de pe urmă, îi ziseră puii:

– Dacă ți l-om arăta, mamă, ne făgăduiești că nu-i vei face nimic?

– Vă făgăduiesc, dragii mei.

Atunci ei îl scoaseră din pană și îl arătară; iară ea, de bucurie, îl strânse în brațe și cât p-aci era să-l înghită, dacă nu l-ar fi acoperit puii.

– Ce bine vei să-ți fac și eu, pentru că mi-ai scăpat puii de moarte?

– Să mă scoți pe tărâmul celălalt, răspunse Prâslea.

– Greu lucru mi-ai cerut, îi zise zgripsoroaica; dară pentru că ție îți sunt datoare mântuirea puilor mei, mă învoiesc la asta. Pregătește 100 oca de carne făcută bucățele de câte o oca una, și 100 de pâini.

Făcu ce făcu Prâslea, găti pâinile și carnea și le aduse la gura gropii. Zgripsoroaica zise:

– Pune-te dasupra mea cu merinde cu tot și, de câte ori oi întoarce capul, să-mi dai câte o pâine și câte o bucată de carne.

Se așezară și porniră, dându-i, de câte ori cerea, pâine și carne. Când era aproape, aproape să iasă dasupra, pasărea uriașă mai întoarce capul să-i mai dea de mâncare; dară carnea se sfârșise. Atunci Prâslea, fără să-și piardă cumpătul, trase paloșul și-și tăie o bucată de carne moale din coapsa piciorului de sus și o dete zgripsoroaicei.

După ce ajunseră dasupra și văzu că Prâslea nu putea să umble, îi zise zgripsoroaica:

– Dacă nu era binele ce mi-ai făcut și rugăciunea puilor mei, mai că te mâncam. Eu am simțit că carnea care mi-ai dat în urmă era mai dulce decât cea de mai înainte, și n-am înghițit-o; rău ai făcut de mi-ai dat-o.

Apoi o dete afară dintr-însa, i-o puse la loc, o unse cu scuipat de al său, și se lipi. Atunci se îmbrățișară, își mulțumiră unul alteia, și se despărțiră; ea se duse în prăpastia de unde ieșiseră și Prâslea plecă către împărăția tatălui său.

Plecând către orașul în care locuiau părinții și frații lui, îmbrăcat fiind în haine proaste țărănești, întâlni niște drumeți și află de la dânșii că frații lui au luat de soții pe fetele pe care le-a trimis el, după cum le hotărâse însuși, că părinții lui erau foarte mâhniți de pieirea fiului lor celui mai mic, că fata cea mică e îmbrăcată în negru și-l jelește și că nu voiește a se mărita nici în

ruptul capului, măcar că au pețit-o mai mulți fii de împărat; că acum, în cele din urmă, frații lui i-au adus un ginere prea frumos și că o silesc cu toții să-l ia și că nu se știe de va putea scăpa.

Prâslea, auzind de toate acestea, nu puțin s-a întristat în sufletul lui și, cu inima înfrântă, a intrat în oraș. Mai cercetând în sus și în jos, află că fata a zis împăratului că, dacă voiește să o mărite cu tânărul pe care i-l aduseră, să poruncească a-i face și a-i aduce la odoare o furcă cu caierul și fusul cu totul de aur și să toarcă singură, fiindcă așa îi făcuse și zmeul și asta îi plăcea mult. Mai află că împăratul chemase pe starostea de argintari și-i poruncise zicându-i: „Iată, de azi în trei săptămâni să-mi dai gata furca care o cere fata mea cea mică; că de unde nu, unde-ți stau picioarele, îți va sta și capul”; și bietul argintar se întoarse acasă trist și plângând.

Atunci Prâslea se duse de se băgă ucenic la argintar.

Prâslea tot văzând pe stăpânu-său văitându-se fiindcă nu izbutise a face furca după po-runceală, îi zise:

– Stăpâne, te văd trist că nu poți să faci furca ce ți-a poruncit împăratul, iată mai sunt trei zile până să se împlinească sorocul ce ți-a dat; lasă-mă pe mine să o fac.

Argintarul îl goni, zicându-i:

– Atâți meșteri mari n-au putut să o facă, și tocmai un trențeros ca tine să o faci?

– Dacă nu-ți voi da furca de azi în trei zile, răspunse Prâslea, să-mi faci ce vei voi.

Atunci se învoiră a-i da o odaie să lucreze numai Prâslea singur, și pe fiecare noapte să-i dea câte o trăistuță de alune și câte un pahar de vin bun.

Argintarul îi ducea grija, fiindcă, ascultând pe la ușe, n-auzea alt decât cum spârgea la alune pe nicovală! Iară când fu a treia zi, el ieși dis-de-dimineață din odaie cu furca pe tavă, pe care o scosese din mărul zmeului, ce era la dânsul, și o dete argintarului ca să o ducă fetei împăratului.

Argintarul nu mai putea de bucurie și-i făcu un rând de haine; iar pe la

nămiez, când veniseră slujitorii împăratului ca să-l cheme la palat, el se duse și îi dade furca care torcea singură.

După ce împăratul se minună de frumusețea ei, dade argintarului doi saci de bani.

Fata, cum văzu furca, îi trecu un fier ars prin inimă; ea cunoscuse furca și pricepu că Prâslea cel viteaz trebuie să fie ieșit dintră pământului. Atunci zise împăratului:

– Tată, cine a făcut furca poate să-mi facă încă un lucru pe care mi l-a adus la odoare zmeul.

Iară împăratul chemă îndată pe argintar și-i porunci să-i facă o cloșcă cu pui cu totul și cu totul de aur, și-i dade soroc de trei săptămâni, și, dacă nu i-o face-o, unde îi stă picioarele îi va sta și capul.

Argintarul, ca și de-lalt rând, se întoarse acasă trist; desprețui ca și întâia oară pe Prâslea, care îl întrebase și de astă dată; iară dacă se înțelesesă la cuvinte, se învoiră și lucrul se și săvârși cu bine.

Când văzu argintarul cloșca cloncănind și puii piuind, cu totul și cu totul de aur și ciugulind mei tot de aur, înțelese că trebuie să fie lucru măiestru.

Argintarul luă cloșca, o duse la împăratul, iară împăratul, după ce se minună îndestul de frumusețea și gingășia lor, o duse fetei și-i zise:

– Iată, ți s-au împlinit toate voile; acum, fata mea, să te gătești de nuntă.

– Tată, îi mai zise fata, cine a făcut aste două lucruri trebuie să aibă și măru de aur al zmeului; poruncește, rogu-te, argintarului să aducă pe meșterul care le-a făcut.

Primind porunca asta argintarul, se înfățișă împăratului, rugându-se să-l ierte și zicându-i:

– Cum o să aduc înaintea măriei tale pe meșter, fiindcă este un om prost și trențeros și nu este vrednic să vadă luminata față a măriei tale.

Împăratul porunci să-l aducă oricum ar fi.

Atunci argintarul, după ce puse de spălă pe Prâslea și-l curăți, îl îmbracă în niște haine noi și-l duse la împăratul, iară împăratul îl înfă-țișă fetei.

Cum îl văzu fata, îl și cunoscă. Ea nu putu să-și ție lacrămile care o podidiseră, de bucurie mare ce avu, și zise împăratului:

– Tată, acesta este viteazul care ne-a scăpat din mâna zmeilor.

Și, dând în genuche, îi săruta mâinile și pe față și pe dos.

Luându-i seama bine împăratul îl cunoscă și dansul, măcar că foarte mult se schimbă. Îl îm-brățișă și-l sărută de sute de ori. Dar el tăgăduia.

În cele mai din urmă, inima lui înduioșată de rugăciunile tatălui său, ale mamei sale și ale fetei care rămăsese în genuche rugându-l, mărturisi că în adevăr el este fiul lor cel mai mic.

Prâslea le povesti apoi toată istoria sa, le spu-se și cum a ieșit din supra pământului și le arătă și mărlul de aur al zmeului.

Atunci împăratul, supărat, chemă pe feciorii lui cei mai mari; dar ei, cum văzură pe Prâslea, o sfecriră. Iară împăratul întrebă pe Prâslea cum să-i pedepsească. Viteazul nostru zise:

– Tată, eu îi iert și pedeapsa să o ia de la Dumnezeu. Noi vom ieși la scara palatului și vom arunca fiecare câte o săgeată în sus și Dumnezeu, dacă vom fi cineva greșiți, ne va pedepsi.

Așa făcură. Ieșiră câte trei frații în curte, dinaintea palatului, aruncară săgețile în sus și, când căzură, ale fraților celor mai mari le căzură drept în creștetul capului și-i omorâră, dar a celui mai mic îi căzu dinainte.

Iară dacă îngropară pe frații cei mai mari, făcură nuntă mare și Prâslea luă pe fata cea mică. Toată împărăția s-a bucurat că le-a adus Dumnezeu sănătos pe fiul cel mai mic al împăratului și se mândrea, fălindu-se, de vitejiile ce făcuse el; iară după moartea tătâne-său se sui el în scaunul împărăției, și împărăți în pace de atunci și până în ziua de astăzi, de or fi trăind.

Trecui și eu pe acolo și stătui de mă veselii la nuntă, de unde luai

O bucată de batoc.

Ș-un picior de iepure schiop,

și încălecai p-o șea, și v-o spusei dumneavoastră așa.

VOINICUL CEL FĂRĂ DE TATĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat ș-o împărăteasă. Ei aveau numai o fată și o păzeau ca lumina ochilor lor. Ea n-avea voie să iasă nici până în grădină fără dădacă ei. Aceasta o ținea de aproape și n-o scăpa din vedere nici cât ai da în cremene. Fata, tot șezând la fereastră, vedea pe un june fluieră-vânt umblând de colo până colo. Într-o zi uitându-se la el, o văzu și el și, țintind ochii în ochii ei, ea simți un fior, apoi ca o scânteie de foc o arse ceva la inimă. Se trase fata de la fereastră și spuse dădacă-sei ce i se întâmplă. Atunci dădacă ei îi zise:

– Ci ia fugi și d-ta de la fereastră! Ce tot te zgâiești și te uiți la toți d-alde taie câinilor frunză.

Nu trecu mult și fata începu a nu se simți bine. Pasămite luase în pânțece, fără știrea lui Dumnezeu. Spuse dădacă-sei. Aceasta se da de ceasul morții de ciudă, cum de să se întâmple una ca asta, fără să știe fata de bărbat. Frica ce le cuprinsese pe amândouă era de nepovestit.

– Că ce o să zică tată-tău acum când va afla, se văieta dădacă, ce o să-i răspunz eu, când mă va întreba?

– Cum o să mă înfățișez eu acum înaintea tată-meu cu borțul la gură, zise și fata, când numai unul Dumnezeu știe cât sunt de nevinovată?

Și în adevăr că tată-său era un om aspru. Nu le-ar fi iertat o dată cu capul.

Se duseră, deci, și povesti împărătesei toată întâmplarea, și se rugară de dânsa, ca să intre ea la împăratul cu mijlocire de iertare.

Când auzi împărăteasa de cele ce se întâmplase, se luă cu mâinile de păr. Ea zicea că este peste poate ca să rămâie cineva însărcinată din vedere. Vezi că ea știa cum merg lucrurile în lume. Și la o minune ca aceasta nici că se aștepta.

Lucrurile nu puteau rămâne mult timp acoperite. Împărăteasa, de silă, de milă, fu nevoită a spune împăratului toată șiritenia.

Când auzi împăratul de aste năpaste, se făcu foc de mânie. Răcnea ca un leu:

– Cine să fie acel neomenit carele mi-a necinstit perii cei albi ai bătrânețelor mele? Cu moarte să se omoare. În furci să-l atârne. Praf și pulbere să se aleagă de capul lui!

Împărăteasa îl luă cu binișorul și-l mai domoli olecuță.

Vezi că el nu puna crezământ pe spusele fiicei sale și ale dădacei. El știa că astfel de întâmplare nu se mai auzise. După ce dojeni cu dojană împărătească pe dădacă, oropsi pe fie-sa cu urgie. Porunci de făcu o corăbioară, puse pe fată într-însa, și lângă ea cinci pâini și un urcioraș cu apă, și îi dete drumul pe gârlă spre a se duce unde mila Domnului o va scoate.

Mergând corăbioara pe apă, ea se ruga lui Dumnezeu cu zdrobire de rărunchi ca să o scoată la liman bun, ca unul ce cunoaște nevinovăția ei, și ca pe una ce nu se știa la sufletul ei cu nicio prihană.

Câteva zile se bălăbăni ea așa cu valurile apelor. În ziua a treia îi veni ceasul nașterii, și făcu un dolofan de copil ca un îngerăș. Biata femeie! căci n-avu ei niciun ajutor omenesc în ziua necazului, decât suferințele ei, și alinător pe Dumnezeu! se mângâia oarecum în sufletul ei că se știa nepângărită.

Și vrând Dumnezeu cu dânsa, corăbioara, într-una din nopți, se opri. Ea simți că corabia nu mai merge; sta pe loc. Până la ziuă, îi tâcâi inima de frică, neștiind pe ce țarmuri se va fi oprit. Când se lumină, văzu că corăbioara poposise de marginea unei păduri. Ieșind la uscat cu copilașul în brațe, rătăci încoa și-ncolo prin pădure. Apoi se așeză în scorbura unui copac mare și gros ca butia. Acolo stete ea mai mulți ani, hrănindu-se cu ierburi și rădăcini, ori cu roadele unor copaci. Ea își creștea copilașul cu drag.

Ea făcu din ramurile unui copac un leagăn în care își punea copilul ziua; iară noaptea nu-l depărta de la sânul ei, și, pentru scăldătoare, se ducea la vadul de la albia unui pârâiaș ce curgea p-aproape d-acolo. Acoperământ le era cerul cu stelele; tovarăș de jucării copilului îi era florile câmpului, paserile cerului, fluturile și găngăniile.

După ce se făcu mai măricel, mă-sa îl învăță la vânat și-i spunea cu lacrămile în ochi cum a fost ea crescută și cum este nevoită să-l crească pe dânsul. Iară el asculta și băga la cap toate cele ce îi spunea mă-sa.

Mai mărindu-se el oleacă, începu a căta vânat mai pe departe de locuința lor. Iară într-una din zile zări un palat în depărtare. El își aduse aminte de cele ce îi spusese mă-sa despre palaturile tată-său și i se păru că se cam aseamănă. Dete fuga și spune mă-sii ceea ce descoperise. A doua zi plecă cu mă-sa de mână și, ajungând la aceste palaturi, mumă-sa îi spuse că acelea nu sunt ale tatălui ei; dară că tot cam așa sunt și ale împăraților din lume.

Mai trecu ce mai trecu și mai mărindu-se și dânsul, într-una din zile, ducându-se iarăși la vânat, cum, cum, el se pomeni iarăși dinaintea aceluia palat; cu toroipanul la spinare, el își luă inima în dinți și intră în curte. Pasămite palatul acela era al unor zmei. Flăcăiandrul nostru cel viteaz, care nu știa ce este frica, intră și în palat. P-aci, p-aci era să-și iasă din minți de mirare și să-și piarză cumpătul dând de atâtea lucruri, ce nu mai văzuse el în viața lui. Când, ce să vezi d-ta? odată îi ieși înaintea trei zmei. Aceștia erau stăpânii palatului. Și unde se repeziră la dânsul de pare că să-l ia în unghii, și cu grai răstit, dojenindu-l, îi ziseră:

– Cum de ai cutezat spurcatule, să ne calci casa?

Voinicul nu zise nici cârc! ci, aducând toroipanul, mai iute decât fulgerul pări pe unul la dreapta, pe altul la stânga, de nu știură de unde le veni trăsnetul, și îi culcă la pământ. Și nici că se mai mișcară din loc, fiindcă îi lovise cu nădejde.

Al treilea zmeu, văzând cum merge treaba, pieri dinaintea lui ca o nălucă, și se duse de se ascunse în pivniță. Văzu el că nu poate da piept cu un asemenea viteaz, și se hotărî a-i purta sâmbetele.

Voinicul de românaș, în dârdora luptei nu băgă de seamă ce se făcu al treilea zmeu. Așteptă ce așteptă și dacă văzu că nu mai vine nimeni, el se întoarse, luă pe mumă-sa, o duse în acele palaturi și se așeză acolo.

Umblând din cămară în cămară, dete peste armele zmeilor și se minună. Mă-sa îi spuse că văzuse în casa tatălui său asemenea arme și îi arătă cum se întrebuințează. Îi prinse bine, căci văzu că îi merge mai lesne la vânat. Acum începu a săgeta la căprioare și la ciute, căci până acum vâna numai

păsărele cu lațul, și îi era cu greu.

Ajunsesse ca el să fie tare și mare în pădure. Nu era cine să-i stea împotrivă. De multe ori nu venea cu zilele p-acasă.

Într-una din zile, zmeul ieși din pivniță și veni milogindu-se la muma voinicului ca să-și facă pomană cu el să-l primească la curtea ei, căci zicea el că pribegeste nu știu de cât timp orbecăind prin acel bunget de pădure. Spuse că este un nenorocit care se rătăcise, umblând după vânat, și da laudă Domnului că l-a învrednicit a mai da peste ființe de oameni.

Ea, biet, care știa ce este necazul și lipsa, își plecă urechea la rugăciunile cele viclene ale zmeului și, făcându-i-se milă de nenorocirile lui, îi făgădui că va vorbi fiului ei de dânsul.

Cum veni fiul său de unde era dus, ea îi spuse toată șiretenia nenorocirii omului ce năzuia la mila lor, și îl rugă să aibă milă de ticăloșia lui, căci zicea ea, nu știm cum ne va mai aduce și pe noi Dumnezeu.

Voinicului îi păru bine de astă întâmplare, mai cu seamă, gândea el, că va fi barim o slugă în curte care să ție de urât mă-sii, în lipsa lui, și să-i și dea ajutor în trebile casei.

Nu-l cunoscă că este zmeu, când îl văzu, atât de bine știu proclétul a se schimba. Îi spuse ce are de făcut și îl primi să șează la curtea lui.

Multe lipsuri, multe necazuri, mult mîh-nire ce suferise muma viteazului și dorul cel mare de țara ei, iară mai cu seamă suferințele ei când se gândea la rușinea ce rămăsese asupra numelui său în casa părinților ei, ea fiind nevinovată, o făcu de lîncezea și se topea d-a-n picioarele. Văzînd-o zmeul așa searbădă și tot fără voie bună, se încumese într-una din zile, pe când voinicul era la vînătoare, și o întrebă, dară se prefăcu că vorbește cu sfială:

– Cum bag de seamă, stăpână, nu prea ți-e bine.

– Nu mi-e bine, mă băiete, căci mi-e dor d-alde tata și d-alde mama, și de țara mea. Vezi că eu sunt fată de împărat, și pentru o năpaste ce a căzut pe capul meu pribegesc de sunt atâți mari de ani.

– Eu știu un leac pentru boala dumitale, stăpână; dară n-are cine se duce să-l aducă.

Și îi spuse o sumedenie de minuni ce făcuse leacul ce zicea că ar fi bun pentru ea.

Când se întoarse de la vânătoare fiul ei, ea îi spuse că auzise de la sluga lor, cum că de va mânca mere din mărul roșu se va face sănătoasă.

El fu bun bucuros că auzise un leac să facă pe mă-sa sănătoasă și se hotărî a se duce tocmai acolo să-i aducă leacul. Își luă ziua bună și plecă.

Dar încotro s-apuce? căci nici nu mai auzise până atunci de așa ceva. Apucă și el într-un noroc spre răsărit și, mergând prin desișurile pădurii, zări un palat mai frumos decât acela în care ședeau ei. Se duse drept acolo. Aci locuia o zână măiastră. Cum o văzu el, îi căzu cu drag. Dară măiastra, ieșindu-i înaintea, îl primi după cum i se cuvenea, îl băgă în palat și îl omeni ca pe un oaspe.

Din una, din alta, se înțeleseseră la cuvinte. Vezi că, măre, aceasta era scrisa lui. El nu mai văzuse până atunci alt chip de muiere, decât p-al mă-sii. Și-apoi era atât de frumoasă și de gingașă, ca o floare!

Ea încă avea la ce se uita la el; căci era un brad de românaș.

El se uitase acolo la dânsa. Când își aduse aminte că el plecase să aducă mume-sei mere de la mărul roșu, voi să o zbughească. Dară zâna măiastră îl opri și-l întrebă unde se duce. Voinicul îi spuse din fir până în ață toată șiretenia. Zâna pricepu viclenia zmeului și tăcu. Apoi îl îndreptă ea spre locul acela cu mărul roșu, și-l și învăță cum să facă ca să ia merele. După ce-și luă ziua bună și de la măiastră și-i făgădui că se va întoarce pe la dânsa, porni; și aide, aide, merse cale lungă și mai lungă, până ce, trecând țări și mări, ajunse la o grădină ocolită numai de trandafiri. Intră înăuntru și dete peste mărul roșu, care era sădit în mijlocul grădinii. El cercă a se alătura de pom, dar pomul îi zise:

– Nu te apropia de mine, voinice, că îți vei pierde viața și e păcat de dânsa.

Flăcăiașul, ce nu știa de frică, îi răspunse cum îl învățase zâna:

– Nu te teme, pom oropsit, că te voi curăța de omizi și de uscături.

Și după ce-i tăie uscăturile și îi luă omizile, culese trei merișoare ca cele din rai și se întoarse înapoi. Ajungând în pădure, dete pe la zâna. Aceasta cum îl văzu, îl primi cu bucurie, îl puse într-o cămară să se odihnească nițel, și până una, alta, îi schimbă merele și îi puse altele în locul lor. Când se sculă voinicul, se grăbi a se întoarce la mă-sa cu slujba făcută. Luă deci merele și porni.

În vremea aceasta, proclétul de zmeu se lingusea pe lângă muma băiatului și, cu ispite și cu marghiolii, umbla să o dea în cap să se planisească lui. Ea, biet, nu știa unde bate diavolul de zmeu. Nu cunoștea la sufletul ei ce sunt ispitele și cursele dragostei, și prin urmare nu da nas spurcatului să se întinză. Ea știa una și bună: se topea de dor după fiul său, după părinții ei și după țara în care se născuse. Când o căutai, era cu ochii scăldați în lacrimi.

Cum văzu pe fiu-său, săltă de bucurie. I se păru a înviora olecuță. Mâncă din merișoarele ce-i aduse, și i se păru bune. După ce mai trecu, ea căzu iarăși în piroteala de mai nainte.

Voinicul, văzând că sănătatea mă-sei tânjeș-te, nu știa ce să-i mai facă spre a o mai înveseli. Iară dracul de zmeu atât de harnic se arăta în ale slujbei, încât n-apuca să iasă bine vorba din gura voinicului, și el o ghicea; apoi se făcea luntre și punte, ca să-i îndeplinească voile. Voinicul băgă și el de seamă tragerea de inimă ce avea sluga spre a-i sluji cu credință, și nu se căia deloc ca l-a primit la curtea sa, ba încă începuse a-l privi cu ochi buni.

Într-una din zile, pe când voinicul era pe voie bună, zmeul se apropie de el și, cu grai milogit, îi zise:

– Stăpâne, cunosc iubirea ce ai pentru mămulita d-tale. Lânzezeala de care pătimești, mie nu-mi prea place. De vrei vrea să mă asculți, nu vei greși.

– Știi tu ceva leacuri? spune, că te ascult.

– În țara de unde sunt eu, oamenii pătimași de asemenea boală fac tot ce se poate de aduc apă vie și apă moartă de la munții ce se bat în capete. Această apă este leacul cel mai bun. Te văz că ești un mare viteaz și am credință în sufletul meu că d-tale îți va fi mai ușor decât altora a o aduce.

N-apucă să isprăvească vorba și viteazul se duse la mă-sa. Fiind acolo, el îi zise:

– Mamă, te văz tot galeșă, și te pierzi d-a-n picioarele. Mă duc, mamă, să-ți aduc leacuri. La munții ce se bat în capete este apă vie și apă moartă. Tocmai acolo mă voi duce, să-ți aduc apă de aceea.

– Nu te duce, dragul mamei; mila Domnului este cu noi; de va vrea el să fiu bolnavă, măcar orice fel de apă îmi vei aduce, în deșert va fi. Nu mă mai lăsa singură. Destul mi-a ros rărunchii singurătatea. Mângâierea mea acum tu ești, fătul meu, de voi mai fi lipsită și de dânsa, voi pieri.

– Fii bărbată, mamă, ține-ți firea până mă voi întoarce, și ai să fii veselă și sănătoasă ca piatra, după ce vei bea apă vie.

Nu fu cu putință a-l ține. Se găti și plecă. În cale dete și pe la zâna măiastră. Din una, din alta, veni vorba că se duce în călătorie, și-i și spuse unde se duce.

Zâmbi zâna când auzi și văzu urcioarele ce-i dase zmeul. Nu zise însă nimic care să-i dea vro bănuială, ci îi dete două borcane, cu care să ia apă mai în grabă, și îl învăță cum să facă. Îi zise că tocmai la amiazi, când va fi soarele în cruci, să înalțe o prăjină și în vârful ei să puie o mahramă roșie. Munții or căta la ea cu ochii bleojdiți; iară el, până s-or deștepta ei din buimăceală, să se repează iute a lua apă cu borcanele din ambele fântâne. Îi păru mult bine voinicului pentru învățătura ce-i dete. Apoi luându-și ziua bună, plecă. Merse, merse, merse, până ce, după o călătorie silită, ajunse la locul cu pricina.

Făcu precum îl învățase zâna; iară el d-a-n călarele, se repezi printre munți și umplu borcanele. Când fu a se întoarce, munții prinsese de veste că oarecine a luat apă din fântână, și începu a se bate iarăși în capete. Tocmai atunci și voinicul se întorcea. Și dacă nu se grăbea a ieși mai iute, acolo îl prăpădea. Scăpă însă cu față curată. Numai coada calului o apucă și acolo rămase pe jumătate. De atunci, vezi, este calul cu coada jumătate de carne și jumătate de păr.

Când se întoarse acasă, dete iarăși pe la zâna. Ea, ca și de la rând, îl rugă să se dea nițel odihnei; și în acel timp îi schimbă apa, puindu-i alta în locul celei ce adusese el. Sculându-se după somn, luă borcanele cu apă și veni

acasă. Atâta îi fuse mă-sii, ca să-l vază. Nu știa ce mai făcea de bucurie. Îl săruta și p-o parte și pe alta. Apoi după ce bău din apa ce-i aduse, ei îi păru că mai prinse nițel suflet. Vorbă să fie! Ea nu băga de seamă, vezi, că bucuria pentru vederea fiului său o face să fie oarecum mai sprintenă.

Zmeul se da de ceasul morții când îl văzu că s-a întors cu isprava făcută. El își bătuse capul mult și bine să dea în cap pe fata împăratului, în lipsa fiului său, dară toate mrejele lui rămăseseră de răs; căci ea nu dete în clapca în care o împingea spurcatul. Ea nu-și putea da seamă de ce tot umblă el pe lângă dânsa cu șoșele, cu momele. Nici că visa despre ce avea de gând procletul de zmeu.

Pasămite zmeului îi era frică să se ia la luptă pe față cu voinicul. Ci voia să-l piarză prin viclenie, și apoi să-și bată joc și de mă-sa, ca să-și izbândească pentru moartea fraților săi.

Dară nu-i ajută Dumnezeu.

Voinicul din când în când mergea la vânătoare, și da și câte o raită pe la zână. Nu trecu mult și el băgă de seamă că mă-sa nu se îndreptează, ci găinează și se topește de pe picioare. Se întrista în inima lui când vedea că nu-i dă înde bine și că nu-i poate da niciun ajutor.

Pacostea de zmeu băgă de seamă că voinicul se frământă cu firea pentru sănătatea mă-sii, se apropie de dânsul într-o zi și-i mai zise într-o doară; căci se temea spurcatul a-l mai îndemna. Teama lui era să nu se deștepte voinicul și să-i ghicească cugetele lui cele viclene.

– Am auzit și eu, stăpâne, pe când eram copil că oamenii mari când sunt pătimași de lângezeală și copiii când bolesc de boală câinească, se tămăduiesc de va mânca un purcel de la scroafa de sub pământ. Mi se rupe inima din mine când văz pe buna mea stăpână cum i se stinge viața din sine. Dară nici pe d-ta nu te îndemn a te duce, căci mare primejdie va cădea pe capul aceuia ce se va cerca a fura purcelul, de nu va izbuti.

– Nu sporovoi mai mult, îi răspunse voinicul, eu nu știu ce este primejdie și frică.

Numaidecât și puse la cale cele de trebuință pentru o călătorie mai lungă. Mă-sii îi spuse că se duce la vânătoare. Plecă și dete și pe la zână, căreia îi

spuse ce avea de gând să facă. El știa, vezi, că sfaturile ei îi prinsese mult bine.

Zâna, după ce îl învăță cum să facă să izbutească, îi dete un săpun, un pieptene și o perie, ca să-i fie de slujbă. El plecă și merse, merse, până ce ajunsese la o pădure deasă și întunecoasă, de abia putea să răzbească. Bâjbâi el p-acolo până ce dete de ghizuina scroafei. Cum să se apropie el? Căci ghizuina era încongiurată de bușteni și de rascote, de nu se putea atinge nici pasăre măiastră.

Voinicul făcu precum îl învățase zâna. Săpă un șanț adânc până ce ajunsese sub culcușul scroafei. Intră acolo și așteaptă până ce veni scroafa să se culce. Purceii erau toți în păr la ugerul scroafei și sugeau. Mai-nainte de a răsări luceafărul porcilor, când toți porcii se deșteaptă, adormiți fiind purceii cu țâța în gură, voinicul băgă mâna binișor și apucă un purcel, dar așa de binișor îl apucă și așa de ușor îl trase, încât scăpă țâța din gură fără să simță. Îl apucă numaidecât de bot ca să nu guițe, și p-aici ți-e drumul.

Dracul de scroafă băgă de seamă că o țâță i se răcește. Se deșteaptă și văzu că un purcel îi lipsește. Se luă după voinic. Și cu toate că telegarul voinicului era un zmeu de cal, scroafa îl ajunsese. Când văzu că are să-l înhațe cu colții ei, voinicul aruncă săpunul. Atunci unde se făcu un noroi cleios și puturos, de ți se scutura carnea de pe tine. Calul fugea de da cu burta de pământ.

Scroafa făcu ce făcu, se zvârcoli prin ăl noroi și se târbăci de nu o mai cunoșteai, scroafă e, ori ce dracu e. Scăpă din nomol și se luă după voinic. Într-o clipă îl ajunsese. Când văzu zorul, voinicul aruncă pieptenele. Și unde se făcu un zid nalt, nalt, d-a curmezișul drumului ei, de nu fu cu puțință să-l sară. Atunci scroafa se puse cu colții săi și sparse zidul, făcând o gaură numai cât putea ea să treacă. Și să te ții după dânsul.

Dacă văzu voinicul că scroafa iară s-a apropiat, aruncă și peria. Deodată se făcu o pădure naltă și deasă, de nu se putea strecura nici pui de pasăre. Cum văzu una ca asta, scroafa se puse și roase, și roase la copaci, până ce-și făcu drum, și după dânsul! până ce, când fu a-l ajunge, voinicul intrase în curte la zână. Aceasta ieși numaidecât, întinse mâna, și strigă:

– Înapoi, scroafă rușinoasă, și teme-te de urgia tatălui meu!

Când îi auzi glasul, scroafa rămase încremenită, și plină de rușine se

întoarse. Mergea și se tot uita îndărăt; pare că tot nu-i venea a crede ceea ce văzuse și auzise.

Se culcă și de astă dată nițel voinicul, ca să se odihnească, iară zâna îi schimbă purcelul, puindu-i altul în locul lui. După ce se deșteptă, se întorcea la mă-sa cu voie bună, de isprava ce făcuse.

Venea, nene, cu căciula într-o parte, cu purcelul în brațe și cântând din frunză.

Când, iată că se întâlnește cu trei inși. Pasămite erau Vântul, Căldura și Gerul. El își luă căciula din cap, și cu multă plecăciune îi zise:

– Noroc bun să dea Dumnezeu, nea Vântule.

– Cale bună, dragul meu, îi răspunse Vântul.

– Da ce, mă, numai Vântului te ploconești? îi zise Căldura. Nu știi tu oare că eu pot să las o zăpușeală și o arșiță, de să fiarbă mațele din tine?

– Nu-mi pasă de nimic, răspunse voinicul, numai Vântul să-mi bată.

– N-ai auzit tu oare de mine, mă, îi zise și Gerul, că eu am putere să dau un frig și o geruială peste tine, de să înghețe mațele în tine?

– Habar n-am, răspunde și el, numai Vântul să nu-mi bată.

Și încet, încet, ajunse acasă. Când îl văzu alde mă-sa și auzi peste câte prăpăstii a dat, muri și învie de bucurie că-l mai văzu o dată în carne și oase.

Îi dete de mâncă purcelul; dară ea mărturisi că nu vede nicio ușurare.

Să înnebunească zmeul de ciudă! Văzu el că nu poate altfel să răpuie pe voinic, decât prin viclenie. Căta deci vreme cu prilej ca să-și puie în lucrare cugetul său cel nelegiuit.

Într-o zi când voinicul se întorsese de la vânat și era ostenit peste măsură, se culcă în grădină la umbra unor trandafiri. Zmeul dete peste dânsul și-l făcu bucăți, bucăți, cu paloșul pe care îl purta totdeauna ascuns la dânsul. Și ca

să nu bage de seamă mă-sa, puse toate bucățelele în dăsagi, le așeză pe cal și, dând câteva bice calului, îl dete pe poartă afară.

Calul fusese al zânei. Ea îl dedese în dar voinicului când fu a se duce la mărul roșu. El acum, dacă se văzu gonit, alergă drept la stăpână-sa. Ea, cum îl văzu viind fără stăpănu-său, pricepu că trebuie să fie vro drăcie la mijloc. Se dete jos, și ce văzu se spăimântă. Luă deci desagii, îi aduse în casă la ea și luă bucățică cu bucățică, os cu os, și le așeză una lângă alta, fiecare la locșorul lor. După aceea turnă apă moartă peste dânsule. Ele se închegă, lipindu-se una de alta; pielea se făcu ca piftia, întrupându-se. Îl stropi și cu apă vie și se însufleți; dară mut și surd. Atunci îi dete să mănânce un măr de care adusese el și îi veni grai. Luă și purcelul scroafei de pe sub pământ și îl făcu să-i guște la urechi și îi veni auz. Atunci zise:

– Dară greu somn dormii, soru-mea.

– Greu, frățioare; și ai fi dormit cât lumea și pământul, de nu erau măiestritelile lucruri ce tu ai adus pentru mă-ta; iară eu le-am oprit și ți-am pus altele în locul lor.

Atunci îi spuse cine era dușmanul care voise să-l răpuie. Și ca să se încredințeze de adevărul celor spuse de dânsa, îi dete putere să se facă porumbel și să se ducă să vază cum zmeul chinuiește și pe mumă-sa.

Când, acolo, ce să vază? Se frecă la ochi ca să se încredințeze de sunt aievea cele ce i se înfățișa sau năluciri.

Zmeul, care cu șoșele, cu momelile nu putuse da în cap pe muma voinicului și a se planisi lui, acum o pusese la chinuri. O legase cu o frânghie de mătase roșie, o ținea nemâncată și cu ochii în soare. El voia să o omoare tocmai când voinicul ajunse în chip de porumbel. Se dete de trei ori peste cap, cum îl învățase zâna, și se făcu om cu sabia goală în mână. Și cât ai zice mei, făcu mici fărâme pe necuratul de zmeu, bala dracului. Scăpă pe mumă-sa de la chinuri, și, viind zâna, îi dete de bău nițică apă vie. Cum bău, văzu că se însuflețește și se simte voioasă ca un om plin de sănătate.

Apoi voinicul se însoți cu zâna, și trăiră câte trei un trai plin de fericire și de îngăduință până la adânci bătrânețe.

Iară eu încălecai p-o șea etc.

FĂT-FRUMOS CU PĂR DE AUR

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată într-o pustie mare un pustnic, și petrecea singur singurel. Vecinii săi erau fiarele pădurilor. Și așa era de bun la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau, când se întâlneau cu dânsul.

Într-una din zile se duse pustnicul pe marginea gârlei, care curgea p-aproape de coliba lui, și iată văzu că vine pe apă un sicriaș smolit și încleiat bine, și auzi un orăcăit de copil ieșind dintr-însul.

Stătu puțin de cugetă și, după ce făcu rugăciune, intră în apă și trase cu o prăjină sicriașul la margine. Când deschise, ce să vadă în el? Un copilaș ca de vro două luni; îl scoase din sicriu și cum îl luă în brațe tăcu.

Acest copil avea un baier atârnat de gât. Și, dacă îl luă, văzu că într-însul era o scrisoare, o citi și află că copilul de față este lepădat de o fată mare de împărat, care alunecase și ea în valurile lumii și care, de frica părinților, lepădă copilul, îl puse în sicriaș și-i dase drumul pe gârlă, lăsându-l în știrea lui Dumnezeu.

Pustnicul voia din toată inima să crească pruncul ce-i trimisese Dumnezeu, dară când se gândi că n-are cu ce să-l hrănească, îl podidi un plâns de nu se mai putea sfârși. Căzu în genunchi și se rugă lui Dumnezeu, și o! minune! dodată răsări, mare, dintr-un colț al chiliei sale o viță, și numaidecât cresc și se înalță până la streășina casei.

Pustnicul căută la dânsa și văzu struguri, unii copti, alții pârguiți, alții aguridă și alții tocmai în floare; îndată luă și dete copilului, și văzând că-i mănâncă, se bucură din tot sufletul lui și mulțumi lui Dumnezeu. Cu struguri cresc copilul până ce începu să mănânce și câte altceva.

Iară dacă se mai mări copilul, pustnicul se apucă și-l învăță să citească, să adune rădăcini ca să se hrănească și să umble la vânat.

Dar într-o zi chemă pustnicul pe copil și-i zise:

– Fătul meu, simț că slăbesc din ce în ce; sunt bătrân, precum mă vezi, află dară că de azi în trei zile mă duc pe lumea cealaltă. Eu nu sunt tatăl tău cel adevărat, ci te-am prins pe gârlă, unde erai dat și pus într-un sicriș de mumă-ta, ca să nu se dovedească fapta sa cea de rușine, fiindcă era fată de împărat.

Dacă voi adormi somnul cel de veci, care o să-l cunoști când vei vedea că tot trupul meu are să fie rece ca gheața, amorțit și țeapăn, să bagi de seamă că o să vină un leu. Să nu te sperii, dragul tatei, leul îmi va face groapa, și tu vei trage pământ peste mine; de moștenire n-am ce să-ți las decât un frâu de cal. După ce vei rămânea singur, să te sui în pod, să iei frâul, să-l scuturi, și îndată va veni un cal și te va învăța ce să faci.

După cum zisese bătrânul așa se și întâmplă.

A treia zi pustnicul, luându-și rămas bun de la fiul său cel de suflet, se culcă și adormi somnul cel lung.

Apoi îndată veni un leu groaznic, nevoie mare! și veni răcnind, cum văzu pe bătrân mort, îi săpă groapa cu ghiarele, iară fiul îl îngropă și rămase acolo trei zile și trei nopți plângând la mormânt.

Apoi foamea îi dete în știre că el viază încă, se sculă de pre mormânt cu inima zdrobită de durere și de întristare, se duse la viță, și cu mare mâhnire văzu că se uscase; atunci își aduse aminte de vorbele bătrânului și se sui în pod, unde găsi frâul; îl scutură și iată că veni un șoimulean aripat și, stând înaintea-i, zise:

– Ce poruncești, stăpâne?

Copilul spuse calului din cuvânt în cuvânt toată șiritenia cu moartea bătrânului și adăogă:

– Iată-mă aicea singur. Dumnezeu mi-a luat pe tatăl ce-mi dedese, rămâi tu cu mine, dară să mergem într-altă parte, unde să ne facem o colibă; aici, lângă acest mormânt, nu știu de ce, dar îmi tot vine să plâng.

– Nu așa, stăpâne, îi răspunse calul, noi o să ne ducem să locuim unde sunt mulți oameni ca dumneata.

– Cum? întrebă băiatul, sunt mulți oameni ca mine și ca tata? Și o să trăim cu dânșii?

– Negreșit, îi răspunse calul.

– Atunci, dacă e așa, mai întrebă copilul, de ce nu vin ei pe la noi?

– Ei nu vin, îi mai zise calul, fiindcă n-au ce căuta p-aci, trebuie să mergem noi la dânșii.

– Să mergem, răspunse copilul cu bucurie.

Iar dacă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat, fiindcă ceilalți oameni nu umblă așa goli, băiatul rămase cam pe gânduri; și calul îi zise să bage mâna în urechea lui cea stângă și după ce băgă mâna, scoase niște haine pe care le îmbrăcă, ciudindu-se că nu știa cum să le întrebuințeze; calul îl învăță, și apoi copilul încălecă pe dânsul și porni.

După ce ajunse în orașul cel mai de aproape și se văzu întru mulțimea aia de oameni, furnicând în sus și în jos, se cam spăimântă copilul de atâta zgomot, și umbla tot cu frică, mirându-se de frumusețea caselor și de tot ce vedea; băgă însă de seamă că fiecare lucru-și are rânduiala sa. Dară calul, îmbărbătându-l, îi zise:

– Vezi, stăpâne, aici toate sunt cu șartul lor; de aceea trebuie să știi să-ți faci și tu un căpătâi.

Și după ce șezu acolo câteva zile, mai dedându-se cu lumea și mai obișnuindu-se a trăi în huietul ce înăbușește orașele, plecă luându-și calul cu sine și se duse, și se duse, până ce ajunse pe tărâmul unor zâne.

Ajungând la zâne, care erau în număr de trei, căută să se bage argat la dânsele; așa îl sfătui calul să facă.

Zânele deocamdată nu prea voiau să-l ia în slujbă, dară se înduplecară la rugăciunile lui și-l primiră.

Calul adesea venea pe la domnul său, și într-o zi îi zise să bage bine de seamă, cum că în una din case zânele aveau o baie, că acea baie, la câțiva ani, într-o zi hotărâtă, curge aur, și cine se scaldă întâi aceluia i se face părul

de aur.

Îi mai spuse să vadă că într-unul din tronurile casei zânele aveau o legătură cu trei rânduri de haine, pe care le păstrau cu îngrijire.

Băiatul băgă la cap toate zisele calului și, de câte ori avea câte ceva greu de făcut, chema calul și-i da ajutor.

Zânele îi daseră voie să umble prin toate casele, să deretece, să scuture, să măture, dar numai în camera cu baie să nu intre. Însă el când lipseau ele din acasă intra și lua aminte la toate câte îi zicea calul. Ochi și legătura cu hainele puse cu îngrijire într-un tron.

Într-o zi zânele plecară la o sărbătoare, la alte zâne și avură grije să poruncească argatului, ca în minutu ce va auzi ceva zgomot în cămăruța cu baia, să rupă o șindrila din ștreășina casei, ca să le dea de știre și să se întoarcă degrabă, fiindcă ele știau că e aproape să înceapă a curge această apă de aur.

Fiul pustnicului pândea și când văzu minunea asta chemă numaidecât pe cal. Calul îi zise să se scalde; și el așa făcu.

Ieșind din baie, el luă legătura cu hainele, și o porni la sănătoasa călare pe calul lui cel cu aripi, cu care zbura ca vântul și se ducea ca gândul. Cum călcă peste pragul porții, începură casele, curtea și grădina a se cutremura și a urla așa de groaznic, încât se auzi până la zâne și zânele îndată se întoarseră acasă.

Dacă văzură că argatul lipsește și hainele nu sunt la locul lor, se luară după dânsul; și-l urmăriră din loc în loc până ce, când era să puie mâna pe dânsul, el trecu hotarele lor, și apoi stătu.

Cum îl văzură zânele scăpat, se cătrăniră de necaz, că nu putură să-l prinză. Atunci ele îi ziseră:

– Ah! fecior de lele ce mi-ai fost, cum de ne amăgiși? Arată-ne, măcar, să-ți vedem părul.

Și răsfirându-și părul pe spinare, ele se uitau cu jind la dânsul și li se scurgeau ochii. Apoi ziseră:

– Așa păr frumos nici noi n-am mai văzut! Fii sănătos, dară încai fă bunătate de ne dă hainele!

El însă nu voi, ci le opri și le luă în locul simbriei ce avea să ia de la zâne.

De aci se duse într-un oraș, își puse o bușică de cirviș în cap, și merse de se rugă de grădinarul împăratului ca să-l primească argat la grădina împărătească. Grădinarul nu prea voia să-l asculte, dară după multă rugăciune îl primi, îl puse să lucreze la pământ, să care apă, să ude florile, îl învăță să curețe pomii de omizi și brazdele de buruieni. Făt-Frumos lua în cap tot ce-l învăța grădinarul, stăpânul său.

Împăratul avea trei fete: și așa multă grijă îi dase trebile împărăției, încât uitase de fete că trebuie să le mărite.

Într-una din zile, fata cea mai mare se vorbi cu surorile ei, ca să ducă fiecare câte un pepene ales de dânsa la masa împăratului.

După ce împăratul se puse la masă, veniră și fetele și aduse fiecare câte un pepene pe tipsii de aur și îi puseră dinaintea împăratului.

Împăratul se miră de această faptă și chemă sfatul împărăției să-i ghicească ce pildă să fie asta.

Adunându-se sfatul, tăiară pepenii, și după ce văzură că unul se cam trecuse, al doilea era tocmai bun de mâncat și al treilea dase în copt, zise:

– Împărate, să trăiești mulți ani; pilda asta însemnează vârsta fetelor măriei tale, și că a sosit timpul ca să le dai la casa lor.

Atunci împăratul hotărî să le mărite. Dete, deci, sfoară în țară de această hotărâre și chiar de a doua zi începură a veni pețitori de la cutare și de la cutare fecior de împărat.

Iară după ce fata cea mai mare își alese mire pre un fiu de împărat, care-i păru mai frumos, se făcu mare nuntă împărătească. Și după ce se sfârșiră veseliile, plecară împăratul cu toată curtea ca să petreacă pre fiică-sa până la hotarele împărăției sale. Numai fiica împăratului cea mai mică rămase acasă.

Făt-Frumos, argatul de la grădină, văzând că și grădinarul se dusesse cu alaiul, chemă calul, încălecă, se îmbracă cu un rând de haine din cele luate de la zâne, pe care era câmpul cu florile și, după ce-și lăsă părul său de aur pe spate, începu a alerga prin grădină în toate părțile, fără să fi băgat de seamă că fiica împăratului îl vede de pe fereastră, căci odaia ei da în grădină.

Calul cu Făt-Frumos strică toată grădina și, când văzu că veselia lui făcuse pagubă, descălică, se îmbracă cu hainele sale de argat și începu a drege ceea ce se stricase.

Când veni acasă grădinarul și văzu stricăciunea ce se făcuse, se luă de gânduri; începu a certa pe argat de ce n-a îngrijit de grădină, și era atât de supărat, cât p-aci era să-l și bată.

Dară fiica împăratului, care privea de la fereastră toate aceste, ceru grădinarului să-i trimită niște flori.

Grădinarul făcu ce făcu și adună de prin colțuri câteva floricele, le legă și le trimise împărătesei celei mici. Ea, dacă primi florile, îi dete un pumn de bani și-i trimise răspuns să ierte pe bietul argat, că nu este el de vină.

Atunci grădinarul, vesel de un dar așa de frumos, își puse toate silințele, și în trei săptămâni făcu grădina la loc, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic într-însa.

Nu mult după aceasta, fata împăratului cea mijlocie își alese și ea un fecior de împărat și-l luă de bărbat. Veseliile ținură ca și la soră-sa cea mare; iară la sfârșitul veseliilor o petrecu și pe dânsa până la hotarele împărăției sale. Fata cea mică a împăratului nu se duse, ci rămase acasă, prefăcându-se de astă dată că este bolnavă.

Argatul grădinii, cum se văzu iară singur, vru să se veselească și el ca toți slujitorii curții; însă, fiindcă el nu se putea veseli decât cu bidiviul său, își chemă calul, se îmbracă cu alte haine: cerul cu stelele, își lăsă părul pe spate, călcă toată grădina. Când băgă de seamă că iară fărâmasese totul, se îmbracă cu hainele sale cele proaste, și bocindu-se începu să dreagă ceea ce stricase.

Ca și de lalt rând, grădinarul voind să-l cârpească, fu oprit de fata cea mai

mică a împăratului, care ceruse flori, trimițându-i și doi pumni de bani, și vorbă să nu se atingă de argat, nefiind el vinovat. Grădinarul se puse iară pe muncă și dădu grădina gata în patru săptămâni.

Împăratul făcuse o vânătoare mare și, fiindcă scăpase de o mare primejdie, ridică un chioșc în pădurea aceea, și chemase, ca să serbeze mântuirea sa, pre toți boierii și slujitorii curții la o masă înfricoșată ce pregătise acolo. Toți curtenii se duseră la chemarea împăratului, numai fiica sa rămase.

Făt-Frumos, văzându-se iară singur, chemă calul și voind să se veselească și dânsul, îmbracă hainele: cu soarele în piept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsa părul de aur pe spate, încălecă calul și-l încură prin grădină.

Atât se stricase acum grădina, încât nu mai era chip de a o drege. Iar dacă văzu aceasta el, începu a se tângui, se îmbracă iute cu hainele lui cele de argat și nu știa de unde să înceapă meremetul.

Mânia grădinarului trecu orice hotare, când veni și văzu acea mare prăpădenie. Dară când voi să-i dea pe foi pentru că nu îngrijise de grădină, fiica împăratului îi ceru flori, de la fereastră.

Grădinarul da din colț în colț și nu știa ce să facă; în cele mai de pe urmă, câtă și mai găsi vreo două floricele care abia scăpase de copitele calului cu aripi, i le trimise, și fata de împărat îi porunci să ierte pe bietul argat, pentru care îi și dădu trei pumni de galbeni.

Se apucă de croi din nou, și în șase săptămâni abia putu face ceva care să mai semene a grădină, iar argatului îi făgădui o sănță de bătaie, soră cu moartea, de s-o mai întâmpla una ca asta, și să fie și gonit.

Împăratul se luase de gânduri văzând pe fiică-sa tot tristă. Ea acum nu mai voia să iasă afară nici din casă. Hotărî dară să o mărite și începu a-i spune de cutare și cutare fiu de împărat. Ea nu voia să audă de niciunul.

Iar dacă văzu așa împăratul, adună iară sfatul și boierii și îi întrebă ce să facă? Unul din boieri îi zise să facă un foișor cu poarta pe dedesubt, pe unde să treacă toți fiii de împărat și de boieri, și pe care-l va alege fata, să-l lovească cu un măr de aur ce-l va ține în mână, și după acela s-o dea împăratul.

Așa se și făcu. Se dete sfoară în țară că este hotărârea împăratului să se adune mic cu mare și să treacă pe sub poartă.

Toți trecură, dară nu lovi nici pe unul. Mulți credeau că fata n-are voie să se mărite. Însă un boier bătrân, trecut și prin ciur și prin dârmon, d-ăia care auzise, văzuse și pățise multe, zise să treacă și oamenii curții; trecu și grădinarul, și bucătarul cel mare, și vătaful, și slugile, și vizitii și toți rândașii, dar degeaba, fata nu lovi nici pe unul.

Se făcu întrebare dacă n-a mai rămas cineva netrecut, și se află că a mai rămas un prăpădit de argat de la grădinărie, cheleş și dosădit de n-are seamăn pe lume.

– Să treacă și acesta, zise împăratul.

Atunci chemă și pe argatul cel cheleş și-i zise să treacă și dânsul, dar el nu cuteza; apoi cam cu cârâială, cam cu sila, fu nevoit să treacă și, dacă trecu, fata îl lovi cu mărul.

Argatul începu a țipa și a fugi, ținându-se cu mâinile de cap zicând că i-a spart capul.

Împăratul, cum văzu cele întâmplare, zise:

– Asta nu se poate! este o greșeală! Fata mea nu e de crezut să fi ales tocmai pe cheleşul ăsta.

Nu putea, vezi, să se învoiască împăratul a da pe fie-sa după argat, deși îl lovise fata cu mărul.

Atunci puse de a doua oară să treacă lumea, și de a doua oară fiică-sa lovi cu mărul în cap tot pe cheleş, care iarăși fugi ținându-se cu mâinile de cap și țipând.

Împăratul, plin de mâhnire, iară își luă vorba înapoi, și puse de a treia oară să treacă toată lumea.

Dacă văzu și văzu împăratul că și d-a treia oară tot pe cheleş îl lovi fata, s-a plecat la sfatul împărăției și i-a dat lui pe fiică-sa.

Nunta se făcu cam pe sub ascuns, și împăratul apoi îi oropsi pe amândoi, și nu mai voi să știe și să auză de dânșii; atâta numai că, de silă, de milă, îi primi să locuiască în curtea palatului.

Un bordei într-un colț al curții li se dete spre locuință, iar argatul se făcu sacagiul curții.

Toate slugile împăratului râdeau de dânsul și toate murdăriile le aruncau pe bordeiul lui. Înăuntru însă calul cel cu aripi le adusese frumusețile lumii: nu era în palaturile împăratului ceea ce era în bordeiul lui.

Fiii de împărat, care veniseră în pețit la fiica cea mică, se îmbufnară de rușinea ce pățise, pentru că fiica împăratului alesese pe cheleş și se învoiră între dânșii ca să pornească oaste mare împotriva lui.

Împăratul simți mare durere când auzi hotărârea vecinilor săi, însă, ce să facă? se pregăti de război, și nici că avea încotro.

Amândoi ginerii împăratului se sculară cu oaste și veniră în ajutorul socrului lor. Făt-Frumos trimise și el pe soția sa ca să roage pe împăratul a-i da voie să meargă și el la bătaie.

– Du-te din naintea mea, nesocotito; fiindcă iată, din pricina ta mi se turbură liniștea; nu mai voi să vă văz în ochii mei, nemernicilor ce sunteți.

Dară, după mai multe rugăciuni, se înduplecă și porunci să-l lase să care și el măcar apă pentru oștire.

Se pregătiră și porniră.

Făt-Frumos, cu hainele lui proaste și călare pe o mârtoagă șchioapă, plecă înainte. Oștirea îl ajunse într-o mlaștină unde i se nomolise iapa și unde se muncea ca să o scoată, trăgând-o când de coadă, când de cap, când de picioare.

Râseră oștirea și împăratul cu ginerii cei mai mari ai săi și trecură înainte.

După ce însă nu se mai văzură dânșii, Făt-Frumos scoase iapa din noroi, își chemă calul său, se îmbracă cu hainele câmpul cu florile și porni la câmpul bătăliei, ajunse și se sui într-un munte apropiat, ca să vază care parte este

mai tare.

Oștile dacă ajunseră, se loviră, iar Făt-Frumos, văzând că oastea vrăjmașă este mai mare la număr și mai tare, se răpezi din vârful muntelui asupra ei și ca un vârtej se învârteja prin mijlocul ei cu paloșul în mână, și tăia în dreapta și în stânga, pe oricine întâlnea.

Așa spaimă dete iuțeala, strălucirea hainelor și zborul calului său, încât oastea și toți cu totul o rupseră d-a fuga apucând drumul fiecare încotro vedea cu ochii, împrăștiindu-se ca puii de potârniche.

Iar împăratul după ce văzu minunea, mulțumi lui Dumnezeu că i-a trimis pe îngerul său de l-a scăpat din mâna vrăjmașului, și se în-toarse vesel acasă.

Pe drum întâlni iarăși pe Făt-Frumos, prefăcut în argat, muncind să-și scoată iapa din noroi; și cum era cu voie bună, împăratul zise la câțiva:

– Duceți-vă de scoateți și pe nevoiașul acela din noroi.

N-apucară să se așeze bine, și veni veste de la împăratul că vrăjmașii lui cu oștire și mai mare s-au ridicat asupra lui.

Se găti dară și el de război și plecă s-o întâlnească. Făt-Frumos iară se rugă să-l lase și pe dânsul să meargă, și iară fu huiduit.

Dară dacă dobândi voie, porni iară cu iapa lui. Fu și de astă dată de râs și de bătaie de joc, când l-a văzut oștirea că iară se înomolise și nu putea să-și scoată iapa din noroi defel, defel.

Îl lăsară înapoi, dară el ajunse și acum mai nainte la locul de luptă, prefăcut în Făt-Frumos, călare pe calul cu aripi, și îmbrăcat în hainele lui cele cu cerul cu stelele.

Oștile deteră în tâmpene și în surle și se loviră; iar Făt-Frumos, dacă văzu că vrăjmașii sunt mai puternici, se repezi din munte și-i puse pe goană.

Împăratul se întoarse iară vesel, mulțumind lui Dumnezeu de ajutorul ce i-a dat, și iară porunci ostașilor să scoată din noroi pe nevoiașul de sacagiu. Iar el era împăcat cu cugetul său și se bucura în ascunsul sufletului său de

izbânzile sale.

Împăratul se mâhni până în fundul inimii sale când auzi că vrăjmașii se ridică de a treia oară cu oaste și mai mare și că a ajuns la hotarele împărăției sale câtă frunză și iarbă; un plâns îl năpădi, de să ferească Dumnezeu! și plânse, și plânse, până ce simți că-i slăbesc vederile. Apoi își strânse și dânsul toată oastea și porni la bătălie cu nădejde în Dumnezeu.

Făt-Frumos porni și el tot pe oțopina lui.

Iar după ce trecu toată oastea făcând haz de dânsul cum se muncea ca să-și scoată iapa din noroi, se îmbracă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul și într-un minut fu iarăși pe munte, unde aștepta să vadă ce s-o întâmpla.

Se întâlnește oștile, se loviră din mai multe părți și se tăiau unii pre alții fără de cruțare, atâta erau de înverșunați ostașii. Iar când fu către seară, când văzu că oștirea vrăjmașă era să ia în goană pre a împăratului, unde se repezi odată Făt-Frumos din munte ca un fulger; și unde trăsni în mijlocul lor, încât se îngroziră de nu mai știau ce fac. Strălucirea hainelor lui Făt-Frumos până într-atâta orbise și zăpăcise pe vrăjmaș de nu mai știau oștile unde se află. Făt-Frumos lovea cu pala de zvânta, în toate părțile. Groaza intrase în inimile potrivnicilor și îi tulburase de își uitaseră de bătălie, ci cătau cum să se mântuiască cu viață. O luară la sănătoasa care încotro vedea cu ochii dând năvală unii preste alții de-și rupeau gâturile. Făt-Frumos însă îi gonia și-i secera cu pala ca pe buruienile cele rele.

Împăratul îl văzu sângerat la mână, la care se crestase însuși, și îi dete năframa sa ca să se lege. Apoi se întoarse acasă izbăviți de primejdie.

Când veniră, găsiră iară pe Făt-Frumos în noroi cu iapa, și iarăși porunci de îl scoase.

Și sosind acasă împăratul căzu la boală de ochi și orbi. Toți vracii și filosofi care citeau pe stele fură aduși, și nimeni nu putură să-i dea nici un ajutor. Într-una din zile, sculându-se din somn împăratul, spuse că a văzut în vis un bătrân care i-a zis că dacă se va spăla la ochi și dacă va bea lapte de capră roșie sălbatică, va dobândi vederile.

Auzind astfel ginerii săi, porniră cu toții, cei doi mai mari singuri, fără să ia

și pe cel mai mic și fără a voi să-l lase măcar a merge împreună cu dâșii. Iară Făt-Frumos chemă calul și merse cu dânsul prin smâncuri, găsi capre roșii sălbătice, le mulse și când se întorcea, se îmbracă în haine de cioban și ieși înaintea cumnaților săi cu o doniță plină cu lapte de oi. Ei îl întrebară ce lapte are acolo; iară el le răspunse, prefăcându-se că nu-i cunoaște, că duce lapte de capră roșie la împăratul care visase că-i va veni vedere dacă va da cu acel lapte pe la ochi. Atunci ei se încercară a-i cumpăra laptele; dar ciobanul le răspunse că laptele nu-l dă pe bani, ci că, dacă voiesc să aibă lapte de capră roșie, să se zică că sunt robii lui și să rabde ca să le pună pecetea lui pe spinarea lor, măcar că ei au să se ducă și să nu mai dea pe la dânsul.

Cei doi gineri se socotiră că ei pentru că sunt împărați și gineri de împărat n-o să le pese nimic; se lăsară, deci, de le puse pecetea lui în spinare, și apoi luară laptele și-l aduseră vorbind între dâșii pe drum: „De se va încerca, nerodul, să ne zică ceva, îl facem nebun, și tot noi vom fi crezuți decât dânsul“.

Se întoarseră la împăratul, îi deteră laptele, se unse la ochi și bău, dară nu-i ajută nimic. După aceea veni și fiica cea mică la împăratul și-i zise:

– Tată, iată ia și acest lapte, pe care îl aduse bărbatul meu; unge-te și cu dânsul, așa te rog.

– Ce lucru bun a făcut nătarăul de bărbatul tău, răspunse împăratul, ca să facă și acum ceva de ispravă? N-au putut face nimic ginerii mei ceilalți, care m-au ajutat așa de mult în războaie, și tocmai el, nătângul, o să-mi poată ajuta? Și apoi nu v-am zis că n-aveți voie a vă mai arăta înaintea feței mele? Cum ai cutezat să calci porunca mea?

– Mă supui la orice pedeapsă vei binevoi să-mi dai, tată, numai unge-te, așa te rog, și cu acest lapte ce ți-l aduce umilitul tău rob.

Împăratul, dacă văzu că atât de mult se roagă fiica-sa, se înduplecă și luă laptele ce-i adusesese, și apoi se unse cu dânsul la ochi o zi, se unse și a doua zi, și cu marea sa mirare simți că pare că începuse a zări ca prin sită, și dacă se mai unse și a treia zi, văzu cum vede toți oamenii cu ochi luminați și limpezi. După ce se însănătoși, dăte o masă mare la toți boierii și sfetnicii împărăției, și după rugăciunea lor primi și pe Făt-Frumos să șeară în coada

mesei.

Pe când se veseleau mesenii și se chefuiau, se sculă Făt-Frumos și, rugându-se de iertare, întrebă:

– Mărite împărate, robii pot ședea cu stăpânii lor la masă?

– Nu, nicidecum, răspunse împăratul.

– Apoi dacă este așa, și fiindcă lumea te știe de om drept, fă-mi și mie dreptate, și scoală pe cei doi oaspeți care șed d-a dreapta și d-a stânga măriei tale, căci ei sunt robii mei; și ca să mă crezi, pune să-i caute și vei vedea că sunt însemnați cu pecetea mea în spinare.

Cum auziră ginerii împăratului, o băgară pe mânecă și mărturisiră că așa este; îndată fură nevoiți a se scula de la masă și a sta în picioare.

Iară către sfârșitul mesei, Făt-Frumos scoase năframa care i-a fost dat-o împăratul la bățalie.

– Cum ajunse năframa mea în mâinile tale? întrebă împăratul. Eu am dat-o îngerului Domnului care ne-a ajutat la război.

– Ba nu, mărite împărate, mie mi-ai dat-o.

– Apoi dacă este așa, tu ești acela care ne-ai ajutat?

– Eu, mărite împărate.

– Nu se poate, adaoase iute împăratul, și dacă vei să te crez, arată-te așa cum era atunci acela căruia am dat năframa.

Atunci el se sculă de la masă, se duse de se îmbracă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsă părul pe spate și se înfățișă împăratului și la toată adunarea.

Cum îl văzură mesenii, îndată se ridicară și se minunară, Făt-Frumos era atâta de mândru și strălucitor, încât la soare te puteai uita, dar la el ba.

Împăratul, după ce laudă pe fiică-sa pentru alegerea sa cea bună, se dete jos

din scaunul împărăției și ridică în el pre ginerele său, Făt-Frumos, iară el, cea dintâi treabă ce făcu, fu de a da drumul din robie cumnaților săi, și în toată împărăția se făcu bucurie mare. Eram și eu p-acolo, și la masa împărătească:

Căram mereu la vatră, lemne cu frigarea,

Duceam eu la masă glume cu căldarea;

Pentru care căpătai:

Un năpăstroc de ciorbă

Ș-o sântă de cociorbă

Pentru cei ce-s lungă vorbă,

Și încălecai pe-o șa și v-o spusei d-voastră așa.

Și mai încălecai pe-o lingură scurtă, s-o dai pe la nasul cui n-ascultă.

FĂT-FRUMOS CEL RĂTĂCIT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată o pereche de oameni, muncitori, de! cum dă Dumnezeu. Toată nădejdea lor era într-o iapă cu care se hrăneau. Și ar fi voit și ei să aibă un copilaș, dar fu peste poate. Cercetară în dreapta și în stânga, ca să afle niscaiva leacuri care să le desfacă făcutul stărpiciunii lor, dară, ași! parcă întâlnea tot surzi și muți. Nimeni nu știa să-i învețe ceva.

Mai umblară ei ce umblară și, la urma urmelor, aflară despre un vrăjitor meșter care închea și apele. Creștinul se duse și la dânsul, îi spuse păsul lui și îi ceru leacuri. Vrăjitorul n-așteptă multă rugă și, după ce se învoiră, îi dete un măr.

– Din acest măr, zise el, să mănânce numai soția dumitale. Dară bagă de seamă să n-apuce din el nicio făptură cu viață de pe lumea asta.

– Cât despre aia, n-ai grije, răspunse omul. Lasă pe mine; nu mi-ai dat mie în mână mărul? Acum să fii odihnit.

Luând mărul, omul nu se mai gândea dară decât la bucuria ce o să simță el și nevasta când s-or vedea împresurați de copii. Și cu gândurile astea ajunse acasă și dete mărul neveste-sei, ca să-l mănânce, fără să-i mai spuie altceva.

Ea primi mărul cu bucurie. Și după ce plecă bărbatul în trebile sale, se așeză pe pragul ușii, curăți mărul și-l mâncă. Iepșoara ieșise și ea din grajd și veni la stăpână-sa, că era învățată la traista cu grăunțe. Negăsind nimic de ronțăit, luă și ea cojile de măr, pe care le lepădase stăpână-sa și le mâncă cu multă poftă, ca pe niște trufandale.

Nu trecu mult și atât stăpâna, cât și iepșuna se simțiră a fi luat în pânțece. Și după nouă luni femeia născu un copilaș de drăguleț; iar iepșuna un mânzuleț gingaș.

Îndoită fu bucuria omului când se văzu și cu copil, și cu mânz. Și fiindcă

acesta se născuse odată cu fiul său, hotărî ca nimeni să nu încalece pe dânsul, fără numai fiu-său, când s-o face mare.

Botezară copilul și îngrijiră de dânsul, mă rog, ca unul la părinți. Copilul creșcu și se făcu mare. Când era d-un an, parcă era de cinci; iară când fu de cinci, parcă era de cincisprezece, și de ce creștea, d-aia se făcea mai frumos și mai drăgălaș.

Darămite de învățat? Învăța ca nealții pe lumea asta albă. N-apuca să auză de la dascăl ceva, că el învăța mai adânc decât dascălul. Și astfel ajunsese de poveste. Unii ziceau că știa carte până în glezne, alții ziceau că până în genunchi, iară alții, până în brâu. De m-ar fi întrebat pe mine, eu le-aș fi spus că știa carte până în gât. Dară fiindcă nimeni nu m-a întrebat, iacă tac și eu din gură ca un pește, și nu mai zic nimănui nici pis!

Astfel fiind, într-una din zile ce-i vine drăcușorului de copilaș, că numai încălecă pe mânzul lui, și mi ți-i dete călcâie; iară mânzul, care și dânsul crescuse de se făcuse un cârlănaș zburdalnic de n-avea astâmpăr, o rupse d-a fuga cu băiat cu tot, și duși au fost până în ziua de astăzi.

Când prinseră de veste părinții că băiatul nu e, caută-l în sus, caută-l în jos, nu e; ba mai în dreapta, ba mai în stânga, deloc! Mai cercetară pe ici, mai cercetară pe dincoace, băiatul, ași! nici pomeneală nu era de el! Tocmai târziu, hei! aflare de la niște drumeți că au văzut un băiețandru călare pe deșelate pe un călușel, care se ducea ca vântul. Ei ziceau că n-apucară să se uite după dânsul ca de când se apucase să le spuie, și pieri din ochii lor ca o nălucă, ca și când n-ar fi fost.

Îl plânseră părinții până când se istoviră și dâșii, și ochii din lacrimi nu și-i mai uscară; dară în deșert, că fiul lor nu se mai întoarce.

Pasămite ei, dacă s-au lăsat zburdălnicieii lor și s-au văzut la câmp, nu s-au mai gândit în urmă, ci au întins la drum zbenguindu-se și încurcându-se, până ce, când băgară de seamă, ajunsese pe niște tărâmurii necunoscute.

Aci stătură să se mai odihnească. Și, voind să se întoarcă, ei se rătăciseră. Nu mai știau nici pe unde veniseră, nici pe unde să se întoarcă. Atunci băiatul începu să plângă și să dorească de părinți.

Mai cu seamă când s-a văzut singur, singurel, el care nu era ieșit din casa

părinților, începu să-l ia niște răcori de nu știa ce va să zică asta.

Calul, dacă văzu așa, începu să-l îmbuneze, ba că o să facă cutare lucru, ba că pe cealaltă. Până una alta, își cătară un culcuș unde să măie peste noapte. Se odihniră și dormiră sub acoperământul cerului.

A doua zi, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu iarăși să plângă și să voiască să se întoarcă la părinți. Cătară să-și găsească urmele pe unde veniseră; dar nu găsiră nici piculeț de urmă. Dacă văzu și văzu, calul zise:

– Stăpâne, am făcut o greșală care nu se mai întoarce. Dă-mi voie să mă duc să caut vrun mijloc ca să ne căpătuim.

– Asta nu se poate, odată cu capul, răspunse băiatul. După ce am ajuns pe aste tărâmurî neumblate, prin pustietăți fără locuitori, să mă lași și tu? Singur nu pot sta, uite, nici olecuță.

– Încinge-te cu frâul meu, și când vei vedea vro nevoie, scutură-l și într-o clipă sunt la tine. Eu mă duc să caut pe unde să ieșim la lume, și cum să ne chivernisim.

Calul, vedeți d-voastră, era năzdrăvan.

Cu mare anevoință, se dezlipi calul de stăpânul său. Umblă ce umblă și se întoarce numaidecât. El vânturase văzduhul și cutreierase pământul până nu apucase să i se urască băiatului; și întorcându-se spuse băiatului că i-a găsit un loc unde să se bage argat. Îl și învăță ce să facă și cum să dreagă ca să argățească cu folos.

Încălecă băiatul calul, când auzi că are să-și găsească unde să se căpătuiască, și porni ca vântul, precum și venise.

Ajungând la niște zâne, făcu precum îl învățase calul.

Cele trei zâne, căci trei erau ele, se cam codeau să-l primească; iar dacă stărui, se rugă și se făgădui că o să fie harnic și credincios, ele îl primiră.

Așezându-se el acolo la zâne, băiatul se puse cu toată inima pe muncă și, când era ceva de făcut mai greu sau mai anevoios, își chema calul și îi da ajutor.

Calul, care nu știa de unde aflate tainele zânelor, vezi că nu era el de florile mărului năzdrăvan, spuse băiatului să fie cu mare băgare de seamă, că în baia zânelor, într-un timp hotărât, are să curgă aur, și atunci să apuce el înaintea zânelor să se scalde. Îi mai spuse să ochească prin polițele cu haine ale zânelor, când îl va pune să deretece, niște nuci pe care le aveau zânele și le îngrijeau ca pe ochii lor din cap.

Băiatul făcu întocmai precum îl învățase calul.

Într-o zi când zânele se duseseră la vânătoare, fără grijă, băiatul auzi în baia zânelor un susur de apă mai răsunător decât altă dată. Temându-se, el chemă calul, care veni într-o clipeală de ochi. El, cum văzu cele ce se petrec în baie, puse pe băiat de se dezbracă îndată și îl împinse în baie de se îmbăie. Când ieși d-acolo, ce să vedeți d-voastră, cinstiți boieri? Părul i se făcuse cu totul de aur, și-i crescuse de bătea pulpele, încât nu te îndurai să-ți iei ochii de la el.

Și luând și nucile, pe care le ochise el, încălecă, și pe ici ți-e drumul!

Cum păși pragul porții începu casele a țipa de ar fi deșteptat și pe morți din groapă. Auzind zânele țipătul se întoarseră acasă numai cât ai zice mei. Ele văzură că lipsește argatul de acasă, spălăcitura ce mai rămăsese în baie unde se îmbăiasese argatul și nucile ce lipseau; nu mai zăboviră, ci se luară după dânsul. Cât p-aci să puie zânele mâna pe ei. Și fugi, zânele după dânsii; ei fugi! zânele după dânsii. Dacă văzu și văzu calul primejdia, întinse pasul la drum și începu a zbura ca gândul, până ce, tocmai când era zânele să-i prinză, ei trecură de pe tărâmul lor și se opriră.

Puterea zânelor până aci era. Iară dacă văzură ele că le trecu otarele, începură cu binele a se ruga de el ca să-și taie părul să li-l dea lor; dară băiatul le făcea cu bâz! Ele se rugară ca barim nucile cu haine să le dea. Băiatul le arătă coltucul. Atunci zânele se rugară ca încailea să le arate părul, să se bucure și ele de vederea lui. Atunci băiatul își răsfiră părul, încălecă și zbură cu bidiviul lui.

Zânele se uitară cu jind la dânsul și, nemaivând ce face, se întoarseră acasă și vorbiră între ele ca să nu mai bage argat strein la curtea lor, cât or trăi ele.

După ce ajunse pe moșia unui împărat mare, calul învăță pe băiat ce să

facă. El ascultă și se duse de se băgă argat la grădinarul împăratului. Până a nu se învoi cu grădinarul, el își puse o bășică de vacă în cap, în care își ascunse părul cel de aur.

Grădinarul îl învăță cum să facă brazde, să semene flori, să le răsădească și să le îngrijească. Și îl luase la ochi, căci era spirt, știi, coala, cum trebuie omului, mână dreaptă, nu altceva. Totuși slugile din curtea împărătească îl numiră cheleş. Și, cheleş în sus, cheleş în jos, până ce îi rămaseră numele Cheleş.

Grădinarul împărătesc îmbătrânise la curtea împăratului. El era om destoinic cu frica lui Dumnezeu și cinstit. Slujba lui de căpetenie era să ducă în toată dimineața câte un mănunchi de flori la cele trei fete care le avea împăratul.

Îmbolnăvindu-se grădinarul într-una din zile, chemă pe argatul său și îi spuse să aleagă din florile cele mai frumoase atâtea câte să-i ajungă a face trei legături de flori și să le ducă fetelor împăratului.

Cheleşul se duse de culese flori și făcu trei legături, una mai mare, alta mijlocie și alta mai mică. Pe cea mai mare, care era alcătuită din flori ce începuseră a se trece și abia mai mirosinde, o dete fetei împăratului cea mai mare. Legătura mijlocie cu flori ce erau tocmai în floare o dete fetei mijlocii; iară legătura cea mai mică ce avea flori numai boboace care acum se deschideau, o dete fetei celei mici. Cum dete florile, o tuli d-a fuga, și se apucă de lucru prin grădină.

Fetele se mirară de aceasta, și cu toatele se duseră la împăratul și-i arătară florile. Împăratul chemă pe grădinar să-i spuie ce noimă să aibă florile ce trimisese fetelor sale.

Grădinarul se sperie când auzi că așa bolnav este chemat la împăratul.

Iară dacă se duse, cu inima tremurândă, și auzi de la împăratul șiritenia cu florile, el se dezvinovăți și spuse că, bolnav fiind în acea zi, trimisese pe argat să ducă florile.

Chemând și pe Cheleş, el, dacă veni, se apropie cu sfială și răspunse:

– Să trăiți, luminate împărate, întru mulți ani! Când am cules florile și am

făcut acele mănunchiuri, n-am avut niciun gând rău, martor mi-e Dumnezeu! ci am dat fiecăria din domnițe flori ce le arată care cum este.

– Și cum ai cutezat, tu, un cheleş ca tine, să faci una ca asta?

– Atâta m-a tăiat capul și m-a dus mintea, luminate împărate, atâta am făcut. Măria-ta judecă și fă ce e cu dreptul.

Împăratul rămase pe gânduri. El, deși s-a întristat, dară mai mult s-a bucurat că îi aduse aminte ceea ce trebuia să facă el ca un părinte.

Apoi trimise o pungă de bani argatului. Acesta se duse și-i dete grădinarului, sub cuvânt că el nu știe ce să facă cu ei, ca unul ce are de toate de la stăpănu-său.

Nu trecu mult și, viind o sărbătoare, împăratul cu toți curtenii și bătrânii împărăției merse la biserică. Între bătrânii și credincioșii curții era și grădinarul. Numai fata cea mică rămase acasă.

Argatul, văzându-se singur, descinse frâul de pe lângă sine, scoase dintr-o nucă niște haine de aramă, din cele luate de la zâne, se găti bine, intră în grădină, sună frâul și veni calul lui înșelat, dar neînfrânat și, puindu-i frâul în cap, argatul încălecă și prinse a-și încucra calul prin grădină. Fereastra fetei de împărat celei mici da în grădină și ea văzu tot ce se petrecu.

După ce strică grădina, argatul se duse ca fulgerul la biserică, dete calul în mâna unui om ce sta afară, ca să i-l ție, și el intră în biserică. Aci merse înfipt la mir, se ploconi în dreapta, se ploconi în stânga și ieși afară.

Toți cei din biserică se mirară de dânsul. Până și împăratul zicea că nici el nu mai văzuse așa voinic frumos.

Argatul de la grădinărie, cum ieși din biserică, încălecă și într-un suflet ajunse la grădina împărătească și descălecă și porunci calului să facă la loc tot ceea ce stricase. Calul se puse și numaidecât îndreptă grădina și o făcu și mai frumoasă de cum fusese.

Fata împăratului cea mică vedea de la fereastră și tăcea. Când se întoarse de la biserică, surorile cele mai mari zise celei mai mici:

– Ce rău ai făcut de n-ai venit și tu la biserică, că a venit un tânăr îmbrăcat așa și așa, a făcut așa și așa, și numaidecât a plecat, de au rămas toți cu ochii după el.

Fata cea mică asculta și tăcea.

Dară grădinarul, când intră în grădină, stătu în loc și se miră. Apoi își închipui el că poate d-aia i se pare grădina mai frumoasă, unde nu intrase de mult într-însa.

Peste câțva timp veni iarăși o sărbătoare și împăratul se duse la biserică iarăși cu toată curtea lui. De astă dată fata cea mică se făcu bolnavă într-adins, rămase acasă și se puse la fereastră.

Argatul de la grădinărie scoase de astă dată niște haine de argint, scutură frâul și încălecă pe cal, care venise numai cât ai clipi. Și iarăși încurcându-l prin grădină o strică și mai rău decât întâia oară, și iarăși merse la biserică, făcu ca și de-lalt rând și se întoarse acasă, porunci calului să dreagă grădina, care o făcu încă o dată mai frumoasă decât era.

Fata împăratului cea mică privea de la fereastră și tăcea. Îi spuseră surorile, îi spuse mamă-sa, îi spuse tată-său de tânărul cel mândru ce venise la biserică și despre care nimeni nu știa de unde era.

Ea asculta și tăcea.

Mai trecu ce trecu și iarăși, într-o sărbătoare mare, împăratul merse la biserică cu toți sfetnicii săi și cu toți curtenii tineri și bătrâni. Și de astă dată fata cea mică a împăratului se prefăcu că este bolnavă și rămase acasă. Între curtenii împăratului care merseră la biserică era și grădinarul, fiind bătrân, credincios și vechi slujbaş al împăratului.

Argatul cel cheleş, dacă se văzu singur, scutură frâul și-și chemă calul. De astă dată scoase din găoacea de nucă rândul de haine cel de aur, se găti frumos, înfrână calul ce venise numai înșelat, își lăsa părul de aur pe spate, încălecă, își încurcă calul prin grădină, pe care o strică de tot, și apoi se duse ca și de-lalt rând la biserică, merse la mir, se ploconi în dreapta și în stânga și ieși.

Întorcându-se acasă, porunci calului de făcu grădina de trei ori mai

frumoasă decât era.

Fata împăratului îl văzu și când ieși, și când se întoarse, și ceea ce făcu, dară tăcea.

Când se întoarseră de la biserică, împăratul și toți cu totul spuseră fetei celei mici a împăratului minunea ce văzuseră.

– Dacă n-ai fost și tu la biserică, îi ziseră, să fi văzut cum a venit acel Făt-Frumos strein, cu părul de aur, ce mândru era când s-a aplecat în dreapta și în stânga la toți cei din biserică și cum a ieșit apoi, fără să bage pe nimeni în seamă.

Fata cea mică a împăratului se făcea că as-cultă, dară tăcea într-însa și râdea înfundat. Vezi că știa ea ce știa.

Grădinarul, dacă se întoarse de la biserică și văzu frumusețea aia de grădină ce făcuse calul argatului, se tot freca la ochi și nu-i venea deloc să creadă. Asta să fie grădina, ori ba? și credea că a rătăcit prin altă grădină. Nu o mai cunoștea. Și, văzând pe argat, îl întrebă despre acea schimbare; iar argatul își cerea iertăciune, spunând că el a făcut ceea ce învățase de la stăpânu-său.

Darămite când văzu împăratul? Scoase și dete o pungă de bani grădinarului, pentru că-i făcuse o grădină, de nu se mai găsea ca asta la niciun împărat.

Și mai trecând ce mai trecu, împăratul își aduse aminte de cele trei mănunchiuri de flori. Atunci se vorbi cu împărăteasa cum să facă să-și dea fetele la casele lor.

Cum se află de această hotărâre împărătească, începu a veni pețitori de pe la fel de fel de împărați. Fetele, adică cea mare și cea mijlocie, își aleseră câte un fecior de împărat și se duseră după bărbații lor.

Fata însă cea mică nu voia să se mărite cu niciun chip. Ba să-i dea pe feciorul cutărui împărat, ba pe al cutărui; ași! ea zicea că nu-i place niciunul. Ce să facă bietul împărat? Se sfătui cu boierii și găsiră cu cale să stea fata într-un pridvor, cu un măr de aur în mână, să treacă toți fiii de împărați și de boieri pe dinaintea ei, și, pe care îl va plăcea, să-l lovească cu

mărul.

Așa și făcură.

Trecură fiii de împărați care veniseră în pețit, dară ca să lovească pe vreunul, ba.

Trecură și fiii de boieri mari ai împărăției, dară ca să lovească pe vreunul, nici gând n-avu.

În cele mai de pe urmă trecură toți tinerii și buni, și răi din împărăție, și din boiernași, și din prostime, și nici nu se uită la dânșii fata ce sta cu mărul în mână. Trecând și argatul de la grădinărie, din întâmplare, pe acolo, fata îl lovi cu mărul drept în cap.

Fiii de împărați și de boieri rămaseră ca bătuți de Dumnezeu, când văzură una ca aceasta.

Împăratul zise că trebuie să fie o greșeală, și pofti pe fiii de împărați și de boieri să mai treacă o dată.

Trecură toți cu totul, și nu lovi pe nimeni; zise și chelului să treacă, și de astă dată tot pe el îl lovi.

Împăratul nu se putea învoi ca să ia fie-sa de bărbat un așa om prost și pofti pe toată adunarea să mai treacă o dată, căci, negreșit, trebuie să fie vro greșeală a fetei.

Trecură și a treia oară, și tot pe argatul cel chel îl lovi cu mărul fata împăratului.

Atunci împăratul, neavând încotro, dete de bărbat fie-sei pe argat, dară îi și oropsi, gonindu-i de la casa lui.

Ei se duseră de la fața împăratului, care îi oropsise, cu lacrămile în ochi și cu inima smerită, și-și aleseră loc de trai un bordei în care ținuse împăratul niște bivoli. Apoi aducându-și aminte fata împăratului de ceea ce făcuse în grădină, îl îndemnă să-și cheme calul.

Argatul, ginerele împăratului, făcu precum îi zisese soția, chemă calul și-i

porunci să-i facă niște palaturi sub pământ, fără seamăn pe lume. Calul nu întârzie și le făcu niște palaturi înfricoșate. Nu se găsea la împăratul în casă ce se găsea în palaturile lor. Și bogății, și scumpeturi, și tot ce ai fi poftit se găsea la dâșii.

Și mai trecând câțanică vreme la mijloc, se pomeni împăratul cu veste de la un alt împărat să iasă la război. Împăratul chemă în ajutor pe ginerii săi, feciorii de împărați, care și veniră și se lăudau cu isprăvile ce au să facă.

Când veni vremea a merge la război, iată că se înfățișă la împăratul și argatul, ginere al său, și ceru să-l ia și pe dânsul la război, că poate va tăia și el vrun vrăjmaș.

Împăratul și ginerii cei mari îl înfruntară, zicând să-i lase în pace, să nu-i mai poarte și lui grija p-acolo. El stărui și împăratul se înduplecă și porunci să-i dea și lui o mârtoagă de cal și o rugină de paloș.

Argatul încălecă voios și porni înaintea oștilor. Când ajunse la o lăcoviște pe unde trebuia să treacă, el înnomoli calul și începu să-l bată ca să iasă de acolo, dară în deșert. Ajungându-l împăratul cu ginerii cei mari și cu toată oastea, trecu pe lângă dânsul clătinând din cap, iară oștașii își dedeau coate și râdeau.

După ce trecură și se depărtară de nu se mai văzură, argatul scutură frâul, și iată că îndată și-i sosi calul. Îi spuse ce avea de gând să facă și ceru povață. Calul îl învăță ce să facă, când va fi dinaintea vrăjmașului. După ce luă în cap tot ce-l învăță calul, încălecă și porni și el.

Ajungând la război și văzând pe ai săi încăierați cu vrăjmașii, tocmai când aceștia erau să dovedească pe socru-său și pe cumnații săi, unde mi se ridică de trei stânjeni pe deasupra oștilor și zbură drept la împăratul socru-său, îi tăie degetul cu inelul și-l luă cu sine. Apoi se lăsă asupra vrăjmașului și tăia în carne vie cu nemilostivire, întocmai ca un muncitor vrednic când trage cu coasa nemiluit.

Iar când îl întetea vrăjmașul, calul se urca ca fulgerul în sus și se ținea bine de coama lui. Apoi când se lăsa în jos, tăia cum știa el în legea lui să taie. Așa, vezi, îl învățase calul.

De trei ori se urcase în sus, când năvălise vrăjmașul asupra lui, și de trei ori

se lăsase ca un vârtej asupra oastei vrăjmășești. La fiecare dată cădeau d-a stânga și d-a dreapta lui cu grămada și făcea uliți, uliți, pe unde mergea. În mai puțin ca de când mă apucaî să vă povestesc, mormane de morți se vedeau pe unde trecuse el.

Așa spaimă grozavă băgă el în inimile vrăjmașului, încât prinse a fugi, iară el a-i goni și a-i tăia ca pe niște vite.

Împăratul socru rămase înmărmurit când văzu atâta vrednicie. După fuga vrăjmașului, el stătu locului și mulțumi lui Dumnezeu că le-a trimes pe îngerul său de i-a scăpat din mâna dușmanului, care vrea să-i piarză, și mai multe nu.

Argatul, ginerele împăratului, după ce-l mân-tui, se întoarse înaintea lui, dete drumul calului său, încălecă iară pe mârtoaga ce-i dăduse împăratul și se chinuia a ieși din nomol.

Împăratul se întorcea cu voie bună de la oaste și dând peste dânsul înnomolit încă în noroi, porunci la vro doi ostași de-l scoase d-acolo.

Și ajungând acasă, ginerele împăratului cel chel spuse nevaste-sei ce făcu. Ea se bucura din toată inima.

Toată oastea vorbea de îngerul Domnului care le dăduse atâta ajutor și-l semuia cu streinul care venise la biserică. Însuși împăratul bănuia aceasta, și ar fi dorit ca să-l mai întâlnească o dată, să-i mulțumească. Dară ia-l de unde nu e.

Mai trecând ce mai trecu, împăratul ajunse de orbi. Toți vracii se adunară și-i dădură leacuri, dară nici unele din buruienele lor nu-i dară înde bine. Vrajitoarele puseră apă la stele și-i aduseră și-i descântară, tot însă ce punea la ochi mai rău îi făcea, dară mai bine deloc. În cele din urmă un cititor de stele și vraci mare fu adus cu multă cheltuială din țări streine, și acesta spuse că până când împăratul nu va avea lapte de pasăre de peste apa Iordanului cu care să se ungă la ochi, nu-i va veni văzul.

Atunci puse împăratul oameni să strige prin toată împărăția că cine se va găsi să aducă lapte de pasăre de peste apa Iordanului, acela să știe cu bună încredințare că va dobândi cal împărătesc și jumătate împărăția. Dară strigară de surda, căci nu se găsi nimeni care să se însărcineze cu această

slujbă.

Ginerii împăratului cei mari, dacă văzură așa, se legară că ei vor aduce laptele trebuincios și încălecară pe cai buni împărătești, luară cu dânșii slujitori și bani. Umblară ei, cătară și nu putură afla ceea ce cătau. În cele din urmă dete peste un înșelător, care le dete lapte ca tot laptele și le luară o mulțime de bani. Ei se întoarse cu bucurie la casa socrului lor.

În aceeași vreme și ginerele împăratului, argatul, plecă după lapte de pasere. El scutură frâul și îndată și veni bidiviul lui. Îi spuse ceea ce voia, și calul îi răspunse:

– Ce e mai lesne, stăpâne; căci acolo locu-iesc și eu.

Încălecă și porni. După ce ajunse, luă lapte de pasere de preste râul Iordanului și în câteva zile se întoarse acasă, cam totodată cu cumnații săi.

Aceștia merșeră la împăratul, îi aduseră lapte de al lor, cu care dete pe la ochi împăratul și rămase ca întâi, orb ca toți orbii. Nu-i folosi nimic. Merse și argatul și-i aduse și el lapte, dară adevărat lapte de pasăre de peste râul Iordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruința împărătesei și a sfetnicilor, se înduplecă și se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete o dată, văzu ca prin ciur; când se unse și a treia oară, văzu luminat ca toți oamenii.

Împăratul iertă pe argat de fapta lui de mai-nainte. Ginerele său cel mic, dacă văzu așa, rugă și el pe împăratul să vie să le vază locuința. Împăratul se înduplecă și merse. Când ajunse acolo, ce să-i vază ochii? Ce nu era în palaturile lui era în locuința ginerelei său cel mic.

Văzând mirarea de care era coprins împăratul, ginerele său cel mic se încumetă și zise:

– Eu sunt, mărite împărate, cel ce am venit de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă țintă ochii la el.

– Eu sunt cel ce ți-am făcut grădina cea frumoasă.

Împăratul parcă nu-i venea să creadă spuselor lui.

– Eu sunt, mai zise, cel ce v-am scăpat în război din mâna nelegiuiților ce se sculaseră să te răpuie.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Apoi, mai viindu-și în fire, îi zise:

– Cum poți dovedi zisele tale?

Atunci ginerele său cel mic ieși afară, scutură frâul, scoase hainele de aur din găoacea de nucă unde le păstra, se găti frumos, își lăsă părul pe spate, încălecă pe cal și, arătând împăratului degetul cu inelul, zise:

– Iată, mărite împărate, dovezile ziselor mele.

Și începu a încurca calul prin curtea împăratului. Părul său cel de aur și hainele cu care era îmbrăcat străluceau ca soarele.

Împăratul, uitându-se la dânsul, tot pune mâna la ochi, făcându-și umbră. Vezi că se temea să nu orbească încă o dată. El laudă pe fie-sa pentru că-și alesese un asemenea bărbat.

–Și ai fi putut oare crede d-ta, tată, răspunse fata cea mică, că aș fi putut să-mi aleg de bărbat pe unul care să facă tatălui meu, împărat, rușine în lume?

Atunci împăratul, și bătrân fiind, se coborî din scaunul împărăției, pe care se urcă ginerele său cel mic. Și împărăția în pace și în liniște până ce trăiră.

Iară eu încălecai pe-o șea etc.

FATA SĂRACULUI CEA ISTEATĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om și o femeie. Ei erau atât de săraci, încât n-aveau după ce bea apă. Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic, dară nimic n-aveau după sufletul lor. Muncea bietul om de dimineața până seara târziu, alături cu muierea, de-i treceau nădușelele, și ca să dea și ei spor, ba.

Se ținea, vezi, norocul după dânșii ca pulberea după câini, cum se zice.

Umblau cu tărbuțele de colo până colo, și ca să se statornicească și ei la un loc, nu găseau. Căci cine era să-i primească pe ei, doi calici, cu leaota de copii după dânșii?!

Adică uitasem să vă spui. Aveau acești oameni o spuză de copii. Din acești copii, cei mai mari erau numai fete, iară băieții erau mărunței și stau pe lângă dânșii ca ulcelușele.

Să nu vă fi dus Dumnezeu vrodată să fiți de față când venea omul de la muncă, că v-ați fi luat câmpii. Ieșeau toți afară înaintea lui, jigăriți și hărtăniți, ca niște netoți, subțiratici și pițigăiați, mă rog, leșinați de foame, și tăbărau pe bietul om cu gura: tată, mi-e foame, tată, mor de foame.

Tatăl lor se zăpăcea și nu știa către care să se întoarcă mai întâi și le da toată agoniseala lui dintr-o zi. Dară de unde să le ajungă ce brumă le aducea el? Abia puneau p-o măsea.

Bietul tat' său și biata mă-sa de multe ori se culcau nemâncați. Li se rupea inima de milă, dară n-aveau încotro. Și ca să-și liniștească copiii, el le făgăduia că a doua zi are să le aducă mai mult. Astfel, mai cu șoșele, mai cu momele, adormeau și bieții copii, cu nădejde că a doua zi are să fie mai bine.

Dintre toți copiii, fata cea mai mare era mai tăcută și mai cu judecată. Ea rămânea cu surorile și frații cei mai mici când se duceau părinții la muncă, vedea de dânșii, îi muștraluia și îi povățuia să fie mai cu răbdare, mai

îngăduitori, ca să nu se amărască până într-atât părinții. Dară, bate toba la urechea surdului. Adecă, de! Ce să zici? Ar fi fost și ei, poate, mai îngăduitori, și mai cu răbdare, dară burta le da ghies și îi făcea de multe ori să fie neînțelegători.

Într-acestea, boierului pe moșia căruia se afla acești oameni, ca și urgisiți de Dumnezeu, i se făcu milă de ei și, într-o zi, când veni omul să se roage pentru sălaș, el îi zise:

– Omule, te văz harnic, muncești de te spetești, și două în trei te văz că nu poți lega. Iată, eu mă îndur și-ți dau un petec de loc, să fie de veci al tău. Du-te de-ți alege petecul ce-ți va plăcea și apucă-te numaidecât să-ți faci un bordei.

– Bogdaproste, cucoane, și Dumnezeu să primească. De unde dai să izvorască, răspunse bietul om.

Se duse de-și alege un petec de loc și până în seară groapa pentru bordei o și dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodi ca locul ce-și alesese să fie alături cu al unui țăran bogat și mândru de nu-i ajungea cineva cu prăjina la nas.

Peste noapte, nu știu cum se făcu, nu știu cum se drese, că o vită d-ale bogatului căzu în groapă și muri.

A doua zi dimineată bogatul, văzându-și vita moartă, sări cu gura mare asupra săracului, îl luă de piept și cu el târâș se duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul se miră când îi văzu și-i întrebă ce caută.

Țăranul cel bogat zise:

– Boierule, acest prăpădit de om, venetic în satul nostru, n-ar mai avea parte de el! după ce ți-ai făcut pomană de i-ai dat un petec de loc, el tocmai lângă mine și-a ales să-și facă bordei! Una la mână. Bagă de seamă că, după ce e sărac, apoi e și cu nasul pe sus. Al doilea, groapa ce și-a făcut pentru bordei, după ce că e mare foarte, apoi n-a avut grijă să o acopere peste noapte cu ceva, numai ca să-mi facă mie pagubă, și mi-a căzut o vită într-

însa de și-a rupt junghietura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătească? El zice că n-are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

– Boierule, răspunse și săracul umilit și cu lacrămile în ochi cât pumnul. Boierule, n-am ce zice, omoară-mă, spânzură-mă, n-am ce face dacă a dat păcatul peste mine. Așa este cum zice bogătașul meu vecin. Și fiindcă lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să-ți spui ce e drept: am săpat groapă, și o groapă mare, ca să încapă bordeiul pe toți ai mei, dară nici că m-am gândit ca să-i aduc pagubă. Și nici n-a fost la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n-aveam pe ce mă mândri, când mi-am ales loc lângă d-lui. Acum lumineze-vă Dumnezeu, boierule, și judecați după dreptate.

Boierul sta în cumpană. Nu știa cui să dea dreptate. Vedeă el că săracul a căzut în păcate, dară fără voie. După ce se gândi el nițel, zise:

– Bre, oameni buni! Eu am să vă fac trei întrebări; cine le va dezlega mai bine, a aceluia să fie dreptatea. Vă dau răgaz de trei zile, gândiți-vă. După trei zile să veniți și să-mi ghiciți întrebările. Țineți bine minte. Întâia întrebare sună așa:

Ce este mai gras în lume?

A doua: Ce este mai bun?

Și a treia:

Ce aleargă mai iute?

Aide, duceți-vă acum. Dară să mai știți una: dacă niciunul din voi nu va ghici vreuna din întrebările mele, să știți că unde vă stau picioarele o să vă stea și capetele.

Amândoi împricinații se întoarseră la casele lor. Bogătașul, lăudându-se că el are să ghicească, fiindcă ce lucru poate fi mai ușor decât a spune că porcul său din ogradă este mai gras, deoarece stă slănina pe dânsul de o palmă; iară săracul plângea de potopea pământul, gândindu-se că ce o să spuie el.

Dacă ajunseră fiecare la ai săi, bogătașul era vesel că are să-și câștige pricina, iară săracul se puse pe gânduri și tot ofta. Copiii se adunară pe

lângă dânsul, se uitau, dară nu cutezau să-l întrebe ceva. Începură și ei a plânge; și se făcu acolo la dâșii o plângere și o jelanie de te luau fiori de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-l întrebă ce are de este așa trist.

– Ce să am, fata mea? Iacă păcate de la Dumnezeu. Boierul ne-a îndatorat să-i ghicim niște întrebări pe care nici oamenii cei procopsiți nu i le-ar putea spune, necum un sărman prost ca mine.

– Ci spune-ne și nouă, ca doară d-om putea să-ți dăm vrun ajutor.

– Ca ce ajutor ați putea voi să-mi dați, voi care nu știți încă nici cum se mănâncă mămăliga.

– Te miră, tată, la ce am putea fi bune și noi. Și apoi ce strică dacă ne vei spune și nouă?

Atunci săracul zise: iacă, iacă, iacă ce ne-a zis boierul să ghicim; căci de unde nu, ne va sta capul unde ne stau tălpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri și, după ce mai cugetă ea ce mai cugetă, se apropie de tată-său și îi zise:

– Ia lasă, tată, nu mai fi așa mahnit. Nu ne lasă Dumnezeu pe noi să pierim. Când te vei duce la boierul să-i dai răspuns, ți-oi spune și eu ceva. Și poate că va da Dumnezeu să scapi cu fața curată dinaintea lui.

Săracul păru a se mângâia oarecum; dară numai inima lui știa. Nu voia, vezi, să-și mai mahnască și copiii.

În dimineața când fu a se înfățișa la boierul ca să-i ghicească întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să răspunză. Săracul se arăta a fi mulțumit, dară se îndoia.

Se înfățișară înaintea boierului. Bogătașul, mândru și cu pieptul deschis; săracul, umilit și strâns la piept de sta să-i crape sucmanul cel zdrențuit de pe dânsul.

Boierul întrebă pe bogătaș:

– Ei, bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătașul răspunse cu coraj:

– Apoi de, cucoane, ce să fie mai gras decât porcul meu din ogradă, care are grăsimea pe el de o palmă de groasă.

– Minciuni spui, răspunse boierul. Și întrebând și pe săracul, el răspunse cu sfială:

– Apoi de, cucoane, eu zic cu mintea mea a proastă că pământul să fie mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătățile pe care le avem.

– Așa este, răspunse boierul.

Acum zise bogătașului iară:

– Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

– Armăsarul meu, cucoane, răspunse bogătașul, că aleargă peste văi și dealuri, când îi dau drumul, de nu-i vezi copitele.

– Apoi de, cocoane, capul meu nu mă duce așa departe, fără decât dau cu socoteală că nimic nu aleargă așa de iute ca gândul, răspunse și săracul.

– Tu ai dreptate. Cela aiurează.

În cele din urmă, mai întrebă o dată pe bo-gătaș:

– Ce este mai bun pe lumea asta?

– Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă a măriei tale.

– Eu, boierule, cu prostia mea mă duce gândul să crez că nimic nu e mai bun pe lumea asta ca Dumnezeu, care ne suferă pe lume cu toate răutățile noastre.

– Adevărat, așa este, zise boierul.

Și întorcându-se către bogătaș, adăogă:

– Ieși afară, țăran viclean și mojișcă ce ești, sau pui acum deți trage la tălpi atâta cât nu poți duce.

Bogătașul ieși cu coada între picioare.

Și chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu un grai blajin:

– Spune-mi, bre, omule, cine te-a învățat pe tine să răspunzi așa de potrivit, căci din capul tău ăla secu nu crez să fi ieșit așa cuvinte înțelepte.

Bietul sărac se cam codea. Nu-i venea să spuie drept, de teamă să nu pățească ceva. Dară dacă se văzu încolțit, spuse tot adevărul precum era.

Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusința fetei săracului, îi porunci ca a doua zi să vie cu fata la curtea boierească. Ea să fie nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum auzi săracul unele ca acestea, începu a se boci și a se văicări, de nu-ți venea să-l mai auzi, și se întoarse la ai săi.

Fata cea mare, când auzi cele ce, îi spuse:

– Nu te teme, tătucă, îi zise ea, că-i viu eu lui de hac! Numai să-mi cauți două mâțe.

Cum se făcu dimineață, fata aruncă pe dânsa un volog (plasă), luă mâțele la subțiori, încălecă pe un țăp și plecă la curtea boierească.

Mergând astfel pe drum, ea nu era nici călare, nici pe jos, căci îi da de pământ când un picior, când altul, țăpul fiind pitic; umbla nici pe drum, nici pe lângă drum, căci țăpul nu ținea drumul drept. Aci trecea pe lângă câte un gard să apuce câte vrun lăstar de la vrun pomușor; aci trecea de cealaltă parte. Nu era nici îmbrăcată, nici dezbrăcată cu vologul aruncat pe dânsa.

Și așa, cu chiu, cu vai, ajunse la curtea boierească. Când o văzură boierul și oamenii curții, venind așa, încremeniră. Boierul, vezi, nu voia să se dea rămas, și porunci să dea drumul la doi zăvoi ce-i ținea la curte în lanț. Aceștia, cum văzură alaiul cu care venea fata săracului, se repeziră la dânsa, dară ea dete drumul îndată mâțelor și zăvoii se luară după dânsa,

iară fata săracului ajunse la scara boierească așa precum îi poruncise boierul.

Văzând și această iscusință a fetei, boierul n-avu încotro și fu nevoit s-o primească. Atunci porunci să o fereduiască (să o îmbăieze), o îmbracă cu niște haine ca de mireasă și hotărî să o dea după un fecior ce-l avea boierul pe lângă dânsul, care îl slujea cu credință.

După ce o văzu boierul curățită și ferchezuită ca o mireasă, și cum avea ea și pe vino-încoace, i se păru mai frumoasă de cum era atunci; ce-i abătu lui, că pofti să o aibă el de nevastă, mai cu seamă că era burlac, și se cunună cu dânsa. Mai-nainte de a se cununa, boierul zise dânsei:

– Eu te iau de soție; dară să știi că tu n-ai voie să judeci niciodată fără de mine.

Ea primi.

După ce trecu cât trecu de la cununia lor, boierul se duse o dată în treaba lui pe moșie. În lipsa lui veniră doi țărani cu o prigonire la curte. Aflând că boierul nu este acasă, și văzând pe cuconița într-un ceardac, ei începură să se jeluiască la dânsa. Ea asculta și tăcea.

Unul zise:

– Aveam să mă duc până în cutare loc, însă o roată de la căruță mi se stricase. Nu mai puteam înhăma iapa la căruța cu trei roate, mai cu seamă că era a fata. Atunci m-am rugat de vecinul meu, ăsta care e de față, să-mi împrumute el o roată. El, ce e drept, aseară mi-a împrumutat roata ce i-am cerut, cu gând ca azi până în ziuă să mă duc la treaba mea. Când, ce să vedeți, cinstiți boieri? Astă-noapte mi-a fătat iapa un mânz.

Țăranul cel cu roata îi tăie cuvântul și zise și el:

– Nu-l credeți, cucoană, să vă ție Dumnezeu! Roata mea a fătat mânzul.

Cucoana asculta din ceardac și tăcea.

Țăranii așteptară ce mai așteptară și, dacă văzură că cucoana nu le face nicio judecată, întrebară:

– Da’ unde-i dus boierul, cucoană?

– Ia, s-a dus, răspunse ea, să vază un lan de mălai ce-l avem pe marginea unui iaz, că în toate nopțile ies broaștele dintr-însul și mănâncă mălaiul.

Țăranii se uitară lung și plecară. Ajungând la poarta ogrăzii boierești, ei începură a se întreba unul pe altul:

– Ca ce fel de vorbă fu aia a cucoanei, mă, nea ăsta? Cum se poate broaștele să mănânce mălaiul?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întoarseră să întrebe pe cucoană ce vorbă fu aia.

Dacă veniră dinaintea cerdacului iară, prinseră a întreba:

– Da’ bine, cucoană, ca ce să fie vorba ce ne-ai spus-o? Poate-se ca broaștele să mănânce mălaiul?

– Nu știu dacă broaștele poate să mănânce mălai, au ba, răspunse cucoana; dară știu că roata nu poate să fete mânji.

Tocmai atuncea își veniră și țăranii de acasă. Acum înțeleseseră șiritenia vorbeii cucoanei, se mirară de atâta înțelepciune și se împăcară cum știură ei mai bine.

Viind și boierul acasă, întrebă:

– Cine a mai fost p-aici în lipsa mea? Ce s-a mai petrecut?

– Ce să fie? răspunse ea. Iaca, iaca cine a venit și iacă ce s-a întâmplat cu ei, și ce le-am zis eu.

Boierul, cum auzi, îi zise:

– Fiindcă ai călcat făgăduiala și ai judecat fără mine, nu mai putem trăi amândoi. Ia-ți ce poțestești de la mine și ce-ți este mai drag în casa mea, și să te duci la tată-tău acasă.

Cucoana zise:

– Vorbele tale, bărbate, sunt sfinte pentru mine, pentru că de aceea bărbatul este bărbat. Nu sunt vinovată întru nimic, căci n-am judecat pe acei jeluitori, ci le-am spus numai unde este stăpânul lor. Dar dacă d-ta găsești cu cale să mă gonești, eu mă supun fără să cârtesc și-ți mulțumesc încă din adâncul sufletului pentru bunătatea ce ai de a mă lăsa să-mi aleg ce mie mai drag din casa dumată. Un lucru te mai rog: fiindcă mă gonești, lasă-mă să mă mai veselesc o dată și eu în casa domnului meu și bărbat. Dă o masă și cheamă pe prietenii noștri și cunoscuți să petrecem împreună și să ne cheuim pentru cea din urmă oară.

Boierul se înduplecă și porunci de făcu o masă d-alea înfricoșatele, unde chemă prietenii și pe cei mai de aproape ai lor. Șezură, se înveseliră și se cheuiră cât le cerură inima.

Cucoana însă tot îndesa paharele boierului și el le tot bea. Și-i mai dete unul, și încă unul, până îl făcu cuc. Se îmbătă boierul de se coclise turtă. Atunci și cucoana îl ia frumușel la spinare, fără să mai simță boierul ceva și-l duse la tat-său acasă, unde îl puse pe cuptor de dormi până se trezi.

A doua zi, când se deșteptă, boierul, văzându-se în astfel de hal, întrebă unde se află.

Cucoana îi răspunse:

– La tata acasă. Când m-ai gonit de la d-ta, mi-ai dat voie să iau din casa dumată ce mi-o fi mai drag. Aceea am și făcut. Nimic nu mi-a fost mai drag decât bărbatul. Nu crez să mă ții de rău pentru că mi l-am luat.

Când auzi boierul asemenea vorbe cu noimă, se gândi ce se gândi, apoi răspunse:

– Aidem, nevastă, acasă, și să trăim ca în sân de rai; acum pricep eu ce odor de femeie am dobândit.

Și m-am suit pe o șea

Și am spus-o așa.

M-am suit pe o roată

Și am spus-o toată.

BALAUROL CEL CU ȘAPTE CAPETE

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată într-o țară un balaur mare, nevoie de cap. El avea șapte capete, trăia într-o groapă și se hrănea numai cu oameni. Când ieșea el la mâncare, toată lumea fugea, se închidea în case și sta ascunsă până ce-și potolea foamea cu vreun drumeț pe care îl trăgea așa la moarte. Toți oamenii locului se tânguiau de răutatea și de frica balaurului. Rugăciuni și câte în lună și în soare se făcuseră, ca să scape Dumnezeu pe biata omenire de acest nesățios balaur, dară în deșert.

Fel de fel de fermecători fuseră aduși, însă rămaseră rușinați cu vrajele lor cu tot.

În cele din urmă, dacă văzu împăratul că toate sunt în deșert, hotărî ca să dea pe fiica lui de soție și jumătate împărăția sa acelui voinic care va scăpa țara de această urgie, și dete în știre la toată lumea hotărârea sa.

Iară după ce se duse vestea în țară, mai mulți voinici se vorbiră să meargă împreună la pândă și să mântuiască țara de un așa balaur înfricoșat. Ei se înțeleseră între dânșii ca să facă un foc la marginea cetății, care era mai apropiată de locul unde trăia balaurul, și în care cetate era și scaunul împărăției, și acolo să stea să privegheze pe rând câte unul, unul, pe când ceilalți să se odihnească; și, ca nu care cumva cela care ar fi de pândă să doarmă și să vie balaurul să-i mănânce d-a gata, făcură legătură ca cela care va lăsa să se stingă focul să fie omorât, drept pedeapsă dacă va dormi când ar trebui să fie deștept.

Cu acești voinici se întovărăși și un om verde, pui de român, știi coala, care auzise de făgăduința împăratului și venise să-și încerce și el norocul.

Porniră, deci, cu toții, își aleseră un loc aproape de groapă și se puseră la pândă.

Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile, și nu se întâmplă nimic. Iară când fu într-una din zile, cam după asfințitul soarelui, pe când era de rând viteazul nostru să pândească, ieși balaurul din groapă și se îndreptă

către voinicii care dormeau pe lângă foc.

Viteazului care priveghea i se făcuse inima cât un purice, dară, îmbărbătându-se, se repezi, și unde se aruncă, mări, asupra balaurului cu sabia goală în mână, și se luptă cu dânsul, până îi veni bine, și hârșt! îi tăie un cap, hârșt! și-i mai tăie unul, și așa câte unul, câte unul, până îi tăie șase capete.

Balaurul se zvârcolea de durere și plesnea din coadă, de te luau fiori de spaimă, viteazul nostru însă se lupta de moarte și obosise, iară tovarășii săi dormeau duși.

Dacă văzu el că tovarășii săi nu se deșteaptă, își puse toate puterile, se mai aruncă o dată asupra grozavului balaur și-i tăie și capul ce-i mai rămăsese. Atunci un sânge negru lăsa din ea, fiară spurcată, și curse, și curse, până ce stinse și foc și tot.

Acum ce să facă viteazul nostru, ca să nu găsească focul stins, când s-or deștepta tovarășii lui, căci legătura le era ca să omoare pe acela care va lăsa să se stingă focul. S-apucă mai întâi și scoase limbile din capetele balaurului, le băgă în sân și iute, cum putu, se sui într-un copac înalt, și se uită în toate părțile, ca de va vedea undeva vro zare de lumină, să se ducă și să ceară nițel foc, ca să atâte și el pe al lor ce se stinsese.

Căta într-o parte și într-alta și nu văzu nicăiri lumină. Se mai uită o dată cu mare băgare de seamă și zări într-o depărtare nespusă o schinteie ce abia licărea. Atunci se dete jos și o porni într-acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de o pădure, în care întâlni pe Murgilă, și pe care îl opri în loc, ca să mai întârzie noaptea. Merse după aceea mai departe și dete peste Miazănoapte, și trebui să o lege și pe dânsa ca să nu dea peste Murgilă. Ce să facă, cum să dreagă ca să izbutească? O rugă să-i ajute a lua un copac în spinare, care zicea el, îl tăiasse de la rădăcină; o învăță el să se puie cu spatele să împingă, pe când el tot cu spatele la copac de cealaltă parte va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare și să-l ia să se ducă la treaba lui.

Miazănoapte, de milă și de rugăciunea ce-i făcu, se puse cu spatele la copacul care i-l ară-tă viteazul și, pe când împingea, el o legă de copac cobză, și porni înainte, că n-avea vreme de pierdut.

Nu făcu multă cale și întâlni pe Zorilă, dară lui Zorilă nu prea îi da meșii a sta mult de vorbă, căci, zicea el, se duce după Miazănoapte, pe care o luase în goană. Făcu ce făcu și-l puse și pe dânsul la bună rânduială, ca și pe ceilalți doi, dar cu mai mare bătaie de cap. Apoi plecă înainte și se duse până ce ajunse la o peșteră mare, în care zărise focul.

Aici dete peste alte nevoi. În peșteră acolo trăiau niște oameni uriași care aveau numai câte un ochi în frunte. Ceru foc de la dânsii, dar ei, în loc de foc, puseră mâna pe dânsul și-l legară. După aceea așezară și un cazan pe foc cu apă și se găteau să-l fiarbă, ca să-l mănânce.

Dară tocmai când era să-l arunce în căldare, un zgomot se auzi nu departe de peștera aceea; toți ieșiră și lăsară pe un bătrân de al lor ca să facă astă treabă.

Cum se văzu viteazul nostru singur numai cu unchiașul, îi puse gând rău. Unchiașul îl dezlegă ca să-l bage în cazan, dară voinicul îndată puse mâna pe un tăciune și-l azvârli drept în ochiul bătrânului, îl orbi, și apoi, fără să-i dea răgaz a zice nici cărc! îi puse o piedică și-i făcu vânt în cazan.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasa și scăpă cu față curată.

Ajungând la Zorilă, îi dete drumul. După aceea o tuli la fugă și fugi până ce ajunse la Miazănoapte, o dezlegă și pe dânsa, și apoi se duse și la Murgilă pe care îl trimise să-și vază de treabă.

Când ajunse la tovarășii săi, ei tot mai dormeau. Nu începuse, vezi, încă a se arăta albul zilei, atât de lungă fu noaptea, fiindcă voinicul îi oprise cursul, și așa avu timp destul să colinde după focul care îi trebuia.

N-apucă să ațâțe focul bine și tovarășii săi, deșteptându-se, ziseră:

– Dară lungă noapte fu asta, măi vere.

– Lungă da, vericule, răspunse viteazul.

Și se umfla din foale ca să aprinză focul.

Ei se sculară, apoi începură a se-ntinde și a căska, dară se cutremurară când văzură namila de lighioană lângă dânsii și un lac de sânge cât pe colo.

Zgâiră ochii și cu mare mirare băgară de seamă că capetele balaurului lipseau, iară viteazul nu le spuse nimic din cele ce pățise, de teamă să nu intre ură între dânșii, și se întoarseră cu toții în oraș.

Când ajunseră în cetate, toată lumea se veselea cu mic, cu mare de uciderea balaurului, de laudă sfântului că trecuse noaptea aia lungă, mai ajunseră o dată iară la ziuă și ridica până în naltul cerului pe mântuitorul lor.

Viteazul nostru, care văzuse și el lipsa capetelor, nu se frământa deloc cu firea, fiindcă se știa curat la inimă, și porni către curtea împărătească, ca să vadă ce s-o alege cu capetele fără limbi, căci el înțelesese că aici trebuie să se joace vreo drăcie.

Pasămite, bucătarul împăratului, un țigan negru și buzat, se dusesese d-a minune să vadă ce mai ala, bala, pe la flăcării ce stau la pândă. Și dacă dete peste dânșii dormind și peste dihania spurcată fără răsuflare, el se aruncă cu satârul de la bucătărie și-i tăie capetele. Apoi merse la împăratul cu capetele și i le arată, fălindu-se că el a făcut izbânda.

Iară împăratul dacă văzu că se înfățișează bucătarul curții cu izbândă, făcu o masă mare, ca să-l logodească cu fie-sa, și pusese în gând să facă o nuntă, unde să cheme pe toți împărații.

Țiganul arăta la toată lumea hainele sale pe care le umpluse de sânge, ca să fie crezut.

Când ajunse viteazul nostru la palat, împăratul cu voie bună ședea la masă, iară cioropina sta în capul mesei pe șapte perne. Cum ajunse la împărat, îi zise voinicul:

– Preaînălțate împărate, am auzit că oarecine s-ar fi lăudat către măria ta că el ar fi ucis pe balaur. Nu e adevărat, măria ta, eu sunt care l-am omorât.

– Minți, mojicule, strigă țiganul îngâmfat, și porunca slujitorilor să-l dea afară.

Împăratul, care nu prea credea să fie făcut țiganul astă voinicie, zise:

– Cu ce poți dovedi zisele tale, voinicule?

– Zisele mele, răspunse viteazul, se pot dovedi prea bine, porunciți numai ca mai întâi să se caute dacă capetele balaurului, care stau coala la iveală, au și limbile lor.

– Să caute, să caute, zise bahnita.

El însă o cam băgase pe mână, dară se prefăcea că nu-i pasă.

Atunci căutară și la niciunul din capete nu găsiră limbă, iară mesenii înmărmuriră, căci nu știau ce va să zică asta.

Țiganul, care o sfeclise de tot și care se căia de ce n-a căutat capetele în gură, mai înainte de a le aduce la împăratul, strigă:

– Dați-l afară că e un smintit și nu știe ce vorbește.

Împăratul însă zise:

– Tu, voinicule, va să zică ne dai să înțelegem că acela a omorât pe balaur care va arăta limbile.

– Fugi d-acolo, împărate, zise țiganul care tremura ca varga și se-ngălbenise ca ceara, nu vezi că calicul ăsta este un deșuchet, care a venit aici să ne amăgească?

– Cine amăgește, răspunse voinicul liniștit, să-și ia pedeapsa.

El începu apoi a scoate limbile din sân și a le arăta la toată adunarea, și de câte ori arăta o limbă de atâtea ori cădea și câte o pernă de sub țigan, până ce, în cele din urmă, căzu și el de pe scaun, atât de tare se speriasse dihania.

După aceea voinicul nostru spuse toate câte a pățit, și cum a făcut de a ținut noaptea atât de mult timp.

Nu-i trebui împăratului să se gândească mult și să vadă că voinicul care vorbea avea dreptate, și cum era de supărat pe țigan, pentru mișelia și minciuna lui cea nerușinată, porunci și numaidecât se aduse doi cai neînvățați și doi saci de nuci; legă pe țigan de cozile cailor și sacii de nuci și le dete drumul.

Ei o luară la fugă prin smârcuri, și unde cădea nuca, cădea și bucățica, până ce s-a prăpădit și țigan și tot.

În urmă pregătindu-se lucrurile, după câteva zile făcu nuntă mare, și luă românașul nostru pe fata împăratului de soție, și ținu veselie mare și nepomenită mai multe săptămâni, puindu-l și în scaunul împărăției, iară fata lăcrămă și mulțumi lui Dumnezeu că a scăpat-o de sluțenia pământului, de harapina spurcată.

Eram și eu p-acolo și dedeam ajutor la nuntă, unde căram apă cu ciurul, iară la sfârșitul nunții aduseră un coș de prune uscate să arunce în ale guri căscate.

Încălecai p-o șa etc.

ZÂNA ZÂNELOR

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat mare și puternic, și el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel și chipuri cum să facă să-și însoare copiii ca să fie fericiți. Într-o noapte, nu știu ce visă împăratul, că a doua zi, de mânecate, își chemă copiii și se urcă cu dânșii în pălimarul unui turn ce avea în grădină. Porunci să-și ia fiecare arcul și câte o săgeată.

– Trageți, copii, cu arcul, le zise împăratul, și unde va cădea săgeata fiecăruia, acolo îi va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cârti câtuși de puțin, căci ei erau încredințați că tatăl lor știa ce spune. Traseră, deci, și săgeata celui mai mare din fii se înfipse în casa unui împărat vecin; a celui de al doilea se înfipse în casa unui boier mare d-al împăratului; iară săgeata celui mai mic se urcă în naltul cerului. Li se strâmbaseră gâturile uitându-se după dânșii, și p-aci, p-aci, era să o piarză din ochi. Când, o văzură coborându-se și se înfipse într-un copac nalt dintr-o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, își luă soție pe fata împăratului vecin, și se întoarse cu dânșii la tatăl său.

Se duse și cel mijlociu și se întoarse și el cu o soțioară mândră și frumoasă.

Se duse și cel mic. Cătreieră lumea până ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăsase săgeata lui. Bâjbâi el și orbecâi p-acolo prin bunget, până ce dete de copacul în care se înfipsese și săgeata lui. Acest copac era nalt și gros și bătrân, de când urzise Dumnezeu pământul. Se încovrigă el de dânșii, și se urcă până ce ajunse de se agăță de o ramură. Și din ramură în ramură, când atârnat cu mâinile, când cu picioarele încrucișate și încleștate, ajunse până în vârf. Acolo puse mâna și-și luă săgeata. Se dete jos cu sufletul plin de obidă și de mâhnire, socotind că este sec de noroc, căci, se gândea el, ca ce era să găsească în acel copac?

Nu-i fu destul că nu-și aflate acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atâta cale în deșert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copac, că se agață de spinarea lui o bufniță. Hât în sus, hât în jos, bufnița să se ducă din spinarea lui, ba. Îl înhățase, drăcoica, cu ghiarele, ca o gaiță spurcată, și nu-l slăbea nici cât ai da în cremene.

Mai se suci, mai se învârti să scape de pa-coste, și nu fu niciun chip. Dacă văzu și văzu, se hotărî și el a se duce acasă cu saxanaua în spinare și o luă la drum. În cale băgă de seamă că alte șase bufnițe se țineau după dânsul. Merse el, biet, cu alaiul după dânsul, și potrivii astfel ca să ajungă acasă noaptea, spre a nu se face de râsul dracilor de copii.

Cum intră în camera unde locuia dânsul în palaturile tătâne-său, cele șase bufnițe se așezară care și pe unde; iar cea d-a șaptea bufniță, care se încheștase de spinarea lui, se așază în pat.

Mai stătu bietul flăcău, se mai socoti, se mai gândi, mai plănuii, și în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace, să vadă unde are să iasă această întâmplare. Mai cu seamă că acum se cortorosisise de saxanaua din spinare.

Și cum era și rupt de osteneală de atâta călătorie și de atâta tevatură ce avu pe drum, adormi, cum puse capul jos, de parcă l-ai fi lovit cu muchea în cap.

A doua zi, ce să-i vadă ochii? Lângă dânsul în pat, o zână așa de frumoasă, de amuțea și nu știu cine când o vedea; iară la capetele patului lor șase roabe, una mai frumoasă decât alta. Mai văzu, într-un colț al cămărei, șapte piei de bufnițe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-său, se miră mumă-sa de așa frumusețe și gingășie, ce nu mai văzuseră de când erau ei.

Ziua de nuntă a fratelui celui mai mare viind, se duse și fiul cel mic al împăratului, însă singur, căci nu putea să ia și pe zână, măcar că era să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dânsa că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o văzu. Se fălea, nene, cât un lucru mare; căci alta ca dânsa nu se găsea în toată împărăția lor și a vecinilor lor. Toți nuntașii rămaseră cu ochii blejdiți la dânsa. Iar ceilalți fii de împărați și domni care erau poftiți la nuntă dedeau târcoale roabelor ce venise cu zâna, și care de care umbla să se prinză în horă lângă dânsule. Și astfel se veseliră până seara. La masă, zâna se așază lângă fiul cel mic al împăratului.

Mâncară și se chefuiră până la miezul nopții. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului se duse în camera lui. Zâna după dânsul. Se culcară și dormiră ca niște împărați ce erau ei. Când se sculă dimineața și văzu pieile de bufniță tot acolo, îl apucă un cutremur de scârbă, aducându-și aminte de cele ce pățise de la dânsule.

Se făcu și nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă iarăși singur, și iară se pomeni cu zâna că vine, și nici una, nici alta, țop! se prinse lângă dânsul în horă. Creștea inima într-însul de bucurie și de fală, mai cu seamă când vedea pe ceilalți fii de împărați și de domni că le lăsa gura apă la toți după o așa bucățică. Ei, vorba ăluia, în pofida căpșunelor, mâncau foile. Își scoteau și ei focul jucând în horă cu roabele zânei. Seara iară se puseră la masă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dă lui dracul în gând, se scoală de la masă, se duce în camera lui, ia pieile de bufniță și le aruncă în foc, apoi vine și se așează la masă din nou.

Odată se făcu o tulburare între meseni. Și iată de ce. Una din roabe strigă:

– Stăpână, suntem în primejdie!

Alta zise:

– Stăpână, mie îmi miroase a pârlit! Este prăpădenie de noi.

Iară ea răspunse:

– Tacă-vă gura, tocmai acum la masă v-ați găsit și voi să vorbiți secături?

Nu trecu însă mult și mai zise și a treia:

– Stăpână! nu e scăpare, suntem vândute mișelește.

În aceeași vreme, și dânsa strâmbă nițel din nas. Pasămite îi venise și ei miros de pârlleala pieilor. Și deodată sculându-se cu toatele de la masă, se făcură șapte porumbei. Apoi zâna zise fiului celui mic de împărat:

– Ai fost nerecunoscător. Cu bine te-am găsit, cu bine să rămâi. Până nu vei izbuti să faci ce n-a făcut om pe lume, să nu dai cu mâna de mine.

Se înălțară, deci, în slava cerului și îndată pieriră din ochii lui.

În deșert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să șează la masă, în deșert îl îndemnară părinții și frații să nu-și mai facă inimă rea, căci el rămăsese cu ochii după porumbei și nu se mai puse la masă.

A doua zi până în zori plecă să-și găsească logodnica. El simțea bine acum că fără dânsa nu mai putea trăi. Își luă ziua bună de la părinți și de la frați și o porni în pribegie.

Trecu dealuri, văi, colnice, străbătu păduri întunecate și de picior neumblate, dete prin smârcuri și lacoviște, și de urma porumbeilor săi nu putu da. Se frământa cu firea voinicul, cerceta, căuta, întreba; dară nicio ispravă nu-mi făcea. Cu inima înfrântă, cu sufletul zdrobit de mâhnire, și cu dogorul dragostei într-însul, umbla ca un zmeu și ca un leu paraleu, dară toate în deșert. Uneori îl băteau gândurile să-și facă seama singur, să se dea de răpă ori să-și sfârâme capul de colții de piatră de prin munți; dară parcă îi spunea inima că odată, odată, o să se sfârșească toate necazurile sale, și deodată își venea în sine, și se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie și mai tare în credință că cine caută cu amănuntul și cu stăruință trebuie să găsească și gândul să și-l izbândească.

Rupt de osteneală și de zbuciumare, se dete nițel la umbră într-o vâlcea, să se mai odihnească oleacă. Și stând el acolo, îl fură somnul. Deodată se deșteptă, auzind o gârâială de graiuri omenești, și sări drept în sus. Ce să vezi dumneata? Trei draci se certau de făceau clăbuc la gură. Se duse la dânșii cu pieptul înainte și le zise:

– Cearta fără păruială, ca nunta fără lăutari.

– Se lovi ca nuca în perete și vorba ta, iacă, răspunseră ei. Dară noi nu ne certăm, ci numai ne sfădim.

– Și pentru ce vă sfădiți voi? îi întrebă el; căci gălăgia ce faceți voi, mort d-ar fi cineva și tot îl deșteptați.

– Uite, avem de moștenire, de la tata, o pereche de opinci, o căciulă și un bici, și nu ne învoim între noi, care ce să ia din ele.

–Și la ce sunt bune bulendrele pe care vă sfădiți voi?

– Când se încalță cineva cu opincile, trece marea ca pe uscat. Când pune căciula în cap, nu-l vede nici dracul, măcar de i-ar da cu degetul în ochi. Iară când va avea biciul în mână și va trosni asupra vrăjmașilor săi, îi împietrește.

– Aveți dreptate să vă sfădiți voi, mă. Căci una fără alta, aceste bulendre nu fac nici două cepe degerate. Iacă ce-mi zice mie gândul, de veți voi să mă ascultați, să vă fac eu dreptate omenească.

– Te ascultăm, te ascultăm, răspunseră dracii într-o glăsuire, spune-ne cum, și vom vedea.

– Vedeți voi cei trei munți ce stau în fața noastră? Să vă duceți fiecare în câte unul, și cine va veni mai curând, după ce vă voi face eu semn, ale lui să fie toate astea.

– Că bine zici d-ta! Așa vom face. Bravo! iacă ne-am găsit omul carele să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d-a fuga dracii, tulind-o fiecare înspre câte un munte.

Până una, alta, voinicul puse opincile în picioare, căciula în cap și luă biciul în mână. Când ajunseră dracii în vârfurile munților și așteptară să le facă semnul, fiul cel mic al împăratului trăsni de trei ori cu biciul în fața fiecărui drac, și îi împietri acolo locului. Apoi o luă și el la drum în treaba lui, unde îl trăgea dorul.

Abia mai făcu vro zece pași și văzu pe sus un stol de șapte porumbei. Îi urmări din ochi până ce îi văzu în ce parte de loc se lăsară. Într-acolo deci și dânsul își îndreptă cărările pentru care se ostenise atâta mare de vreme.

Trecu mări, pâraie și ape mari ca pe uscat, mai cutreieră țări și pustiuri, până ce ajunse la un munte mare, mare, al cărui vârf da de nori. Aci văzuse el că se lăsase porumbeii. Se puse a se urca pe dânsul, și, din văgăună în văgăună, din stei de piatră în colți, din râpă în râpă, cățărându-se când pe muchi, când pe coame de munți, ajunse la o peșteră. Intrând acolo, rămase ca lovit de trăsnet când văzu niște palaturi ca de domn și așa de măiestrit lucrate, cum nu se văd pe pământul nostru. Acolo locuia logodnica lui, zâna zânelor. Cum o văzu primblându-se prin grădină cu roabele după dânsa, o și cunoscu. Un copilaș de drăguleț se ținea după zână, alerga, se zbenguia

printre flori, și tot striga pe zâna ca să-i arate câte un fluturel. Pasămite zâna rămăsese grea când zburase de la masă. Și acesta era copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. Îi venea să dea fuga, ca un bezmetic, să ia copilașul să-l sărute. Dară își luă seama, nu care cumva să se sperie. Pe dânsul nu-l vedea nimeni, căci era cu căciula în cap.

Începuse a da înde seară, și el nu știa cum să se arate. În cele din urmă auzind că pofteste la masă pe zâna, se duse și el și se așeză între dânsa și între copilașul lor. Aduseră bucate. El mânca ca un lup flămând, căci nu mai ținea minte de când nu mâncase el legumă fiartă. Zâna se miră cum de se sfârșesc bucatele așa de iute. Porunci de mai aduse. Dară și acele se fituірă într-o clipă.

Între acestea, el ridicându-și nițel căciula dinspre partea copilului, acesta îl zări și, odată, strigă:

– Uite tata, mamă!

– Tată-tău, dragul meu, nu va da peste noi până nu va săvârși o faptă năzdrăvană, răspunse mă-sa.

El își trase iute, iute, căciula pe ochi și începu iarăși a mânca, de părea că se bat lupii la gura lui. După ce sfârși și aceste bucate, zâna, cuprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arătă copilașului încă o dată, plin de bucurie că fiul său îl cunosc.

Copilul iarăși spuse mă-sii; și aceasta iarăși îl ținu de rău, vezi că nu-i venea ei a crede să fi făcut bărbatu-său niscăi fapte minunate, prin care să poată ajunge la dânsa. Ea știa că pe acolo nici pasăre măiastră nu calcă. Copilul tăcu, căci tată-său își trăsese căciula pe ochi numaidecât.

Mai mănca până ce isprăvi și aceste bucate. Mânca nene, și nu se mai sătura. Nemaivând ce să mai aducă la masă, zâna începu a cârti că nu mai rămăsese și pentru roabe. Când iată copilul că strigă iarăși:

– Mamă! zău că este tata.

– Dară unde este, mă? ce tot aiurezi tu?

– Ba nici aiureală, nici nimic. Uite-l, este colea lângă mine, uite-l, mă ia în brațe.

Se sperie zâna când auzi. Dară el nu o lăasă până în cele din urmă fără să se arate, ca să nu-i vie ceva rău. Și luându-și căciula din cap, zise:

– Iată-mă și eu. Tu n-ai vrut să crezi pe fiul nostru când ți-a spus că m-a văzut. Eu n-am știut ce să crez când am văzut scârboasele alea de piei, ci am socotit că fac bine, dându-le focului, ca să vă scap pe voi de ele.

– Așa am fost noi ursiți să pătimim, răspunse zâna. Lasă acum cele trecute uitării, și spune-mi cum ai izbutit de ai ajuns până aici.

Și după ce-și povesti toate întâmplările, și tot ce păți, se îmbrățișară, sărută copilul și rămase acolo cu toți. El stăruia de dânsa să iasă iarăși la lume, și ea îl ascultă. Se întoarseră deci cu toții la împăratul, tatăl voinicului, și acolo făcură o nuntă de se duse vestea în lume.

Împăratul acela îmbătrânind, toată boierimea și tot poporul aleseră pe fiul său cel mic de împărat, pentru că era român verde, întreg la minte și drept la judecată; și trăiră și împărățiră în fericire, de le rămase numele de pomenire în vecii vecilor.

Iară eu încălecai p-o șea etc.

GREUCEANUL

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat și se numea Împăratul Roșu. El era foarte mâhnit că, în zilele lui, niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer.

Trimise deci oameni prin toate țările și răvașe prin orașe, ca să dea în știre tuturor că oricine se va găsi să scoată soarele și luna de la zmei, acela va lua pe fiie-sa de nevastă și încă și jumătate din împărăția lui, iară cine va umbla și nu va izbândi nimic, acela să știe că i se va tăia capul.

Mulți voinici se potricăliseră semețindu-se cu ușurință că vor scoate la capăt o asemenea însărcinare; și când la treabă, hăt în sus, hăt în jos, dau din colț în colț și nu știau de unde s-o înceapă și unde s-o sfârșească, vezi că nu toate muștele fac miere. Împăratul însă se ținu de cuvânt.

Pe vremea aceea, se afla un viteaz pre nume Greuceanu. Auzind și el de făgăduința împărătească, ce se gândi, ce se răzgândi, că numai își luă inima în dinți, încumetându-se pe ajutorul lui Dumnezeu și pe voinicia sa, și plecă și el la împăratul să se închine cu slujba. Pe drum se întâlnește cu doi oameni pe care slujitorii împărătești îi ducea la împăratul ca să-i taie, pentru că fugiseră de la o bătălie ce o avusese împăratul acesta cu niște gadine. Ei erau triști, bieții oameni, dară Greuceanu îi mângâie cu niște vorbe așa de dulci, încât le mai veni nițică inimă, că era și meșter la cuvânt Greuceanu nostru.

El își puse nădejdea în întâmplarea aceasta și își zise: „Îmi voi încerca norocul. De voi izbuti să înduplec pe împăratul a ierta pe acești oameni de la moarte, mă voi încumeta să mă însărcinez și cu cealaltă treabă; iară de nu, sănătate bună! Mă voi duce de unde am venit. Asta să fie în norocul meu; niciodată nu strică cineva să facă o încercare.“

Și astfel, poftorindu-și unele ca acestea, aide, aide, ajunge la curtea împărătească.

Înfățișându-se la împăratul, atâtea îi povesti, așa cuvinte bune și dulci scoase și atâtea mește-șug puse în vorbirea sa, încât și împăratul crezu că pe nedrept ar fi să omoare pe acei oameni; că mai de folos i-ar fi lui să aibă doi supuși mai mult, și că mai mare va fi vaza lui în lume de s-ar arăta milostiv către popor.

Nu mai putură oamenii de bucurie când auziră că Greuceanu a măglist pe împăratul până într-atâtea, încât l-a făcut să-i ierte. Mulțumiră lui Greuceanu din toată inima și îi făgăduiseră că în toată viața lor se vor ruga lui Dumnezeu pentru dânsul ca să meargă din izbândă în izbândă, ceea ce și făcură.

Această izbândă o luă drept semn bun, și Greuceanu, mergând a doua oară la împăratul, grăi cu cuvintele lui microase cele următoare:

– Mărite doamne, să trăiești întru mulți ani pe luminatul scaunul acestei împărății. Mulți voinici s-au legat către măriă ta să scoată de la zmei soarele și luna pe care le-au hrăpit de pe cer, și știu că cu moarte au murit, fiindcă n-au putut să-și îndeplinească legămintele ce au făcut către măriă ta. Și eu, mărite doamne, cuget a mă duce întru căutarea acestor tâlhari de zmei, și mi-ar fi voia să-mi cerc și eu norocul, doar-doar va da Dumnezeu să ajungem a putea pedepsi pe acei blestemați de zmei, pentru nesocotita lor îndrăzneală. Dar fii-mi milostiv și mână de ajutor.

– Dragul meu Greucene, răspunse împăratul, nu pot să schimb nicio iotă, nicio cirtă din hotărârea mea. Și aceasta nu pentru altceva, ci numai și numai pentru că voiesc să fiu drept. Poruncile mele voi să fie una pentru toată împărăția mea; la mine părtinire nu este scris.

Văzând statornica hotărâre a împăratului și dreptatea celor vorovite de dânsul, Greuceanu cuvântă cu glas voinicesc:

– Fie, mărite împărate, chiar de aş şti că voi pieri, tot nu mă voi lăsa până nu voi duce la capăt bun sarcina ce îmi iau de bunăvoia mea.

Se învoiră, și preste câteva zile și plecă, după ce puse la cale tot ce găsi că e bine să facă, ca să scape cu fața curată din această întreprindere.

Greuceanu luă cu dânsul și pe fratele său și merse, merse, merse cale lungă, depărtată, până ce ajunse la Faurul pământului, cu care era frate de cruce.

Acest faur fiind cel mai meșter de pe pământ, era și năzdrăvan. Aici se opriră și poposiră. Trei zile și trei nopți au stat închiși într-o cămară Greuceanu cu Faurul-pământului și se sfătuiră.

Și, după ce se odihniră câteva zile și mai plănuiră ceea ce era de făcut, Greuceanu și frate-său o luară la drum.

Îndată după plecarea Greuceanului, Faurul-pământului se apucă și făcu chipul lui Greuceanu numai și numai din fier, apoi porunci să arză cușnița ziua și noaptea și să țină chipul acesta fără curmare în foc.

Iară Greuceanu și frate-său merseră cale lungă, și mai lungă, până ce li se făcu calea cruci; aici se opriră, se așezară pe iarbă și făcură o gustărică din merindele ce mai aveau, și apoi se despărțiră, după ce se îmbrățișară, și plânseră ca niște copii.

Mai nainte d-a se despărți, își împărțiră câte o basma și se înțeleseră zicând: „Atunci când basmalele vor fi rupte pe margini, să mai tragă nădejde unul de altul că se vor mai întâlni; iară când basmalele vor fi rupte în mijloc, să se știe că unul din ei este pierit“. Mai înfipse și un cuțit în pământ și ziseră: „Acela din noi, care s-ar întoarce mai întâi și va găsi cuțitul ruginit să nu mai aștepte pe celălalt, fiindcă aceasta însemnează că a murit“. Apoi Greuceanu apucă la dreapta și frate-său la stânga.

Fratele Greuceanului, umblând mai multă vreme în sec, se întoarse la locul de despărțire și, găsind cuțitul curat, se puse a-l aștepta acolo cu bucurie, că văzuse soarele și luna la locul lor pe cer.

Iară Greuceanul se duse, se duse pe o potecă care-l scoase tocmai la casele zmeilor, așezate unde-și înțărcase dracul copiii. Dacă ajunse aici, Greuceanul se dete de trei ori peste cap și se făcu un porumbel. Vezi că el ascultase năzdrăvăniile ce-l învățase Faurul-pământului. Făcându-se porumbel, Greuceanu zbură și se puse pe un pom care era tocmai în fața caselor.

Atunci, ieșind fata de zmeu cea mare și uitându-se, se întoarse repede și chemă pe mumă-sa și pe soră-sa cea mică, ca să vină să vază minunea.

Fata cea mică zise:

– Măiculiță și surioară, pasărea asta gingașă nu mi se pare ogurlie pentru casa noastră. Ochii ei nu seamănă a de pasăre, ci mai mult seamănă a fi ochii lui Greuceanu cel de aur. Până acuma ne-a fost și nouă! D-aici înainte numai Dumnezeu să-și facă milă de noi și d-ai noștri.

Pasămite aveau zmeii cunoștință de vitejia lui Greuceanu.

Apoi intrară câteșitrele zmeoaicele în casă și se puseră la sfat.

Greuceanu numaidecât se dete iarăși de trei ori peste cap și se făcu o muscă și intră în cămara zmeilor. Acolo se ascunse într-o crăpătură de grindă de la tavanul casei și ascultă la sfatul lor. După ce luă în cap tot ce auzi, ieși afară și se duse pe drumul ce ducea la Codrul Verde și acolo se ascunse sub un pod.

Cum se vede treaba, din cele ce auzise, știa acum că zmeii se duseseră la vânat în Codru Verde și aveau să se întoarcă unul de cu seară, altul la miezul nopții și tartorul cel mare despre ziuă.

Așteptând Greuceanu acolo, iată, măre, că zmeul cel mai mic se întorcea și, ajungând calul la marginea podului, unde sforăi o dată și sări înapoi de șapte pași. Dară zmeul, mâniindu-se, zise:

– Ah, mânca-o-ar lupii carnea calului! Pe lumea asta nu mi-e frică de nimeni, numai de Greuceanu de Aur; dar și pe acela c-o lovitură îl voi culca la pământ.

Greuceanu, auzind, ieși pe pod și strigă:

– Vino, zmeule viteaz, în săbii să ne tăiem, sau în luptă să ne luptăm.

– Ba în luptă, că e mai dreaptă.

Se apropiară unul de altul și se luară la trântă.

Aduse zmeul pe Greuceanu și-l băgă în pământ până în genunchi. Aduse și Greuceanu pe zmeu și-l bagă în pământ până în gât și-i tăie capul. Apoi, după ce aruncă leșul zmeului și al calului sub pod, se puse să odihnească.

Când, în puterea nopții, veni și fratele cel mare al zmeului, și calul lui sări

de șaptesprezece pași înapoi. El zise ca și frate-său, iară Greuceanu îi răspunse și lui ca și celui dintâi.

Ieșind de sub pod, se luă la trântă și cu acest zmeu.

Și unde mi-aduse, nene, zmeul pe Greuceanu și-l bagă în pământ până la brâu. Dară Greuceanu, sărind repede, unde mi-aduse și el pe zmeu o dată, mi-l trânti și-l băgă în pământ până în gât și-i tăie capul cu paloșul. Aruncându-i și mortăciunea acestuia și a calului său sub pod, se puse iarăși de se odihni.

Când despre zori, unde venea, mare, venea tat-al zmeilor, ca un tartor, cătrănit ce era, și când ajunse la capul podului, sări calul lui de șaptezeci și șapte de pași înapoi. Se necăji zmeul de această întâmplare cât un lucru mare și unde răcni:

– Ah, mâncare-ar lupii carnea calului; că pe lumea asta nu mi-e frică de nimenea, doară de Greuceanu de Aur; și încă și pe acesta numai să-l iau la ochi cu săgeata și îl voi culca la pământ.

Atunci, ieșind și Greuceanu de sub pod, îi zise:

– Deh! zmeule viteaz, vino să ne batem, în săbii să ne tăiem, în suliți să ne lovim, ori în luptă să ne luptăm.

Sosi zmeul și se luară la bătaie: în săbii se bătură ce se bătură și se rupseră săbiile; în suliți se loviră ce se loviră și se rupseră sulițile; apoi se luară la luptă: se zguduiau unul pre altul de se cutremura pământul; și strânse zmeul pe Greuceanu o dată, dară acesta, băgând de seamă ce are de gând zmeul, se umflă și se încordă în vine și nu păți nimic, apoi și Greuceanu strânse o dată pe zmeu, tocmai când el nu se aștepta, de-i pârâi oasele.

Așa luptă nici că s-a mai văzut. Și se lup-tară, și se luptară, până ce ajunse vremea la nămiezi, și osteniră. Atunci trecu pe dasupra lor un corb care se legăna prin văzduh și căuta la lupta lor. Și văzându-l, zmeul îi zise:

– Corbule, corbule, pasăre cernită, adu-mi tu mie un cioc de apă și-ți voi da de mâncare un voinic cu calul lui cu tot.

Zise și Greuceanu:

– Corbule, corbule, mie să-mi aduci un cioc de apă dulce, căci eu ți-oi da de mâncare trei leșuri de zmeu și trei de cal.

Auzind corbul aceste cuvinte, aduse lui Greuceanu un cioc de apă dulce și îi astâmpără setea; căci însetoșaseră, nevoie mare. Atunci Greuceanu mai prinse la suflet, și, împuternicindu-se, unde ridică, nene, o dată pe zmeu, și trântindu-mi-l îl băgă în pământ până în gât și-i puse piciorul pe cap, ținându-l așa. Apoi îi zise:

– Spune-mi, zmeule spurcat, unde ai ascuns tu soarele și luna, căci azi nu mai ai scăpare din mâna mea.

Se codea zmeul, îngâna verzi și uscate, dară Greuceanu îi mai zise:

– Spune-mi-vei ori nu, eu tot le voi găsi, și încă și capul reteza-ți-l-voi.

Atunci zmeul, tot mai nădăjduindu-se a scă-pa cu viață dacă îi va spune, zise:

– În Codru Verde este o culă. Acolo înăuntru sunt închise. Cheia este degetul meu cel mic de la mâna dreaptă.

Cum auzi Greuceanul unele ca acestea, îi reteză capul, apoi îi tăie degetul și-l luă la sine.

Dete corbului, după făgăduială, toate stârvurile, și, ducându-se Greuceanul la cula din Codru Verde, deschise ușa cu degetul zmeului și găsi acolo soarele și luna. Luă în mâna dreaptă soarele și în cea stângă luna, le aruncă pe cer și se bucură cu bucurie mare.

Oamenii, când văzură iarăși soarele și luna pe cer, se veseliră și lăudară pe Dumnezeu că a dat atâta tărie lui Greuceanu de a izbândit împotriva împelițaților vrăjmași ai omenirii.

Iară el, mulțumit că a scos la bun capăt slujba, o luă la drum, întorcându-se înapoi.

Găsind pe frate-său la semnul de întrolocare, se îmbrățișară și, cumpărând doi cai ce mergeau ca săgeata de iute, întinseră pasul la drum ca să se întoarcă la împăratul.

În cale, dete peste un păr plin de pere de aur. Fratele Greuceanului zise că ar fi bine să mai poposească puțin la umbra acestui păr, ca să mai răsuflă și caii, iară până una, alta să culeagă și câteva pere, spre a-și mai momi foamea. Greuceanu, care auzise pe zmeoaice ce plănuiseră, se învoi a se odihni; dară nu lăsă pe frate-său să culeagă pere, ci zise că le va culege el. Atunci trase paloșul și lovi părul la rădăcină. Când, ce să vezi d-ta? unde începu a curge niște sânge și venin scârbos și un glas se auzi din pom, zicând:

– Mă mâncași friptă, Greucene, precum ai mâncat și pre bărbatul meu.

Și nimic nu mai rămase din acel păr, decât praf și cenușe; iară frate-său încremeni de mirare, neștiind ce sunt toate acestea.

După ce plecară și merșeră ce merșeră, deteră peste o grădină foarte frumoasă cu flori și cu fluturei și cu apă limpede și rece.

Fratele Greuceanului zise:

– Să ne oprim aici nițel, frate, ca să ne mai odihnim căișorii. Iară noi să bem nițică apă rece și să culegem flori.

– Așa să facem, frate, răspunse Greuceanu, dacă această grădină va fi sădită de mâini omenești și dacă acel izvor va fi lăsat de Dumnezeu.

Apoi, trăgând paloșul, lovi în tulpina unei flori care se părea mai frumoasă și o culcă la pământ; după aceea împunse și în fundul fântânii și a marginilor ei, dară în loc de apă începu a clocoti un sânge mohorât, ca și din tulpina florii, și umplu văzduhul de un miros grețos. Praf și țărână rămase și din fata cea mai mare de zmeu, căci ea se făcuse grădină și izvor ca să învenineze pe Greuceanul și să-l omoare.

Și scăpând și d-această pacoste, încălecară și plecară la drum, repede ca vântul; când, ce să vezi d-ta? Unde se luase după dânșii scorpia de mumă a zmeoaicelor cu o falcă în cer și cu alta în pământ ca să înghiță pe Greuceanu și mai multe nu; și avea de ce să fie cătrănită și amărâtă: căci nu mai avea nici soț, nici fete, nici gineri.

Greuceanu, simțind că s-a luat după dânșii zmeoaica cea bătrână, zise frăține-său:

– Ia te uită, frate, înapoi și spune-mi ce vezi.

– Ce să văz, frate, îi răspunse el, iată un nor vine după noi ca un vârtej.

Atunci dete bice cailor care mergeau repede ca vântul și lin ca gândul; dară Greuceanu mai zise o dată fratelui său să se uite în urmă. Acesta îi spuse că se apropie norul ca o flăcăraie; apoi, mai făcând un vânt cailor, ajunseră la Faurul-pământului.

Aci, cum descălecară, se închise în făuriște. Pe urma lor iaca și zmeoaica. De-i ajungea, îi prăpădea! Nici oscior nu mai rămânea din ei. Acum însă n-avea ce le mai face.

O întoarse însă la șiretlic: rugă pe Greuceanu să facă o gaură în perete ca măcar să-l vadă în față. Greuceanu se prefăcu că se înduplecă și făcu o gaură în perete. Dară Faurul-pământului se aținea cu chipul lui Greuceanu cel de fier, ce arsesse în foc de sărea schintei din el. Când zmeoaica puse gura la spărtură ca să soarbă pe Greuceanu, Faurul-pământului îi băgă în gură chipul de fier roșu ca focul și i-l vârî pe gât. Ea, înghiort! înghiți și pe loc și crăpă. Nu trecu mult și stârvul zmeoaicei se prefăcu într-un munte de fier și astfel scăpară și de dânsa.

Faurul-pământului deschise ușa făuriștei, ieși afară și se veseliră trei zile și trei nopți de așa mare izbândă. El mai cu seamă era nebun de bucurie pentru muntele de fier. Atunci porunci calfelor să facă lui Greuceanu o căruță cu trei cai cu totul și cu totul de fier. După ce fură gata, suflă asupra lor și le dete duh de viață.

Luându-și ziua bună de la frate-său de cruce, Faurul-pământului, Greuceanu se urcă în trăsură cu frate-său cel bun și porni la Roșu-Împărat ca să-și primească răsplata.

Merse, merse, până ce li se înfurci calea. Aci se opriră și poposiră. Apoi, Greuceanu desprinse de la căruță un cal și-l dete fratelui său, ca să ducă Împăratului Roșu vestea cea bună a sosirii lui Greuceanu cu izbânda săvârșită; iară el rămase mai în urmă. Înaintând el alene, răsturnat în căruță, trecu pre lângă un diavol șchiop care ținea calea drumeților ca să le facă neajunsuri. Acestuia îi fu frică să dea piept cu Greuceanu, dară, ca să nu scape nici el neatins de răutatea lui cea drăcească îi scoase cuiul din capul osiei de dindărăt și-l aruncă departe în urmă.

Apoi tot el zise Greuceanului:

– Măi, vericule, ți-ai pierdut cuiul, du-te de ți-l caută.

Greuceanu, sărind din căruță, își uită acolo paloșul, din greșeală. Iară când el își căuta cuiul, diavolul îi fură paloșul, apoi, așezându-se în marginea drumului, se dete de trei ori peste cap și se schimbă într-o stană de piatră.

Puse Greuceanu cuiul la capul osiei, îl înțepeni bine, se urcă în căruță, și pe ici ți-e drumul! Nu băgă însă de seamă că paloșul îi lipsește.

Ascultați acum și vă minunați, boieri d-voastră, de pățania bietului Greuceanu. Un mangosit de sfetnic d-al Împăratului Roșu se făgăduise diavolului, dacă îl va face să ia el pe fata împăratului. Ba încă și rodul căsătoriei sale îl închinase acestui necurat. Împelițatul știa că Greuceanu, fără paloș, era și el om ca toți oamenii. Puterea lui în paloș era; fără paloș era necunoscut. Îi fură paloșul și-l dete becisnicului de sfetnic.

Acesta se înfățișă la împăratul și îi ceru fata, zicând că el este cel cu izbânda cea mare.

Împăratul îl crezu, văzându-i și paloșul, și începuseră a pune la cale cele spre cununie. Pe când se pregătea la curte, pentru nuntirea fiicei împăratului cu voinicul cel mincinos ce zicea că a scos soarele și luna de la zmei, vine și fratele Greuceanului cu vestea că Greuceanu are să sosească în curând.

Sfetnicul cel palavatic, cum auzi de una ca aceasta, merse la împăratul și zise că acela este un amăgitor și trebuie pus la închisoare. Împăratul îl ascultă. Iară sfetnicul umbla d-a-ncâtelea, zorind să se facă mai curând nunta, cu gând că, dacă se va cununa odată cu fata împăratului, apoi poate să vină o sută de Greuceni, că n-are ce-i mai face, lucru fiind sfârșit.

Împăratului însă nu-i prea plăcu zorul ce da sfetnicul pentru nuntă, și mai trăgăi lucrurile.

Nu trecu mult și iată că sosește și Greuceanu și, înfățișându-se la împăratul, acesta nu știa între care să aleagă. Credea că acesta să fie Greuceanu, dară nu-și putea da seamă de cum paloșul lui Greuceanu se află în mâna sfetnicului. Atunci băgă de seamă și Greuceanul că-i lipsește paloșul și

tocmai acum îi veni în minte pentru ce nu văzuse el stana de piatră decât după ce-și găsisese cuiul de la osie și se întorcea la căruță cu dânsul. Pricepu el că nu e lucru curat.

– Împărate prealuminate, zise el, toată lumea zice că ești om drept. Te rog să-mi faci și mie dreptate. Mult ai așteptat, mai așteaptă, rogu-te, încă puțin și vei vedea cu ochii adevărul.

Primi împăratul a mai aștepta până ce să se întoarcă Greuceanu. Acesta se puse iarăși în căruța lui cu cai cu tot de fier și într-un suflet merse, până ce ajunsese la stana de piatră, acolo unde Necuratul îi scosese cuiul de la căruță.

– Ființă netrebnică și păgubitoare omenirii, zise el, dă-mi paloșul ce mi-ai furat, căci de unde nu, praful nu se alege de tine.

Piatra nici că se clinti din loc măcar.

Atunci și Greuceanu se dete de trei ori peste cap, se făcu un buzdugan cu totul și cu totul de oțel, și unde începu, nene, a lovi în stană de se cutremura pământul. De câte ori da, de atâtea ori cădea câte o zburătură din piatră. Și lovi ce lovii până ce îi sfărâmă vârful. Apoi deodată începu stana de piatră a tremura și a cere iertăciune. Iară buzduganul, de ce da, d-aia își întetea loviturile, și dete, și dete, până ce o făcu pulbere. Când nu mai fu în picioare nimic din stana de piatră, cătă prin pulberea ce mai rămăsese, și-și găsi Greuceanu paloșul ce-i furase Satana.

Îl luă și, fără nicio clipă de odihnă, veni și se înfățișă iarăși la împăratul.

– Sunt gata, mărite împărate, zise el, s-arăt oricui ce poate osul lui Greuceanu. Să vină acel sfetnic nerușinat care a voit să te amăgească, spre a ne înțelege la cuvinte.

Împăratul îl chemă.

Acesta, dacă veni și văzu pe Greuceanu cu sprinceana încruntată, începu să tremure și-și ceru iertăciune, spunând cum căzuse în mâinile lui paloșul lui Greuceanu.

După rugăciunea lui Greuceanu, dobândi iertare și de la împăratul, dar acesta îi porunci să piară din împărăția lui. Apoi scoase pe fratele

Greuceanului de la închisoare și se făcu a nuntă d-alea împărăteștile, și se încinse niște veselii, care ținură trei săptămâni...

Și eu încălecai p-o șea și vă povestii d-voastră așa.

COPIULUL CEL ISTEȚ

Un om odată văduvise. El nu avea pe lume nici al nouălea neam. Își jeli nevasta ce-și jeli, dară văzu că nu folosește nimic cu jelirea. Începu a-și căuta de trebi. Ajuns însă la căruntețe, nu se putea împăca el cu singurătatea.

Pasămite omul trăise bine cu răposata, se îngăduiseră și le mersese treaba înainte; trăiseră, cum am zice, cu pace și cu mulțumire. Copii nu le dedese Dumnezeu niciunul. Vedeți dumneavoastră, n-avea omul cu ce să se mângâie. Era singur cuc.

Îl băteau gândurile câteodată să se însoare a doua oară. Nu-i venea însă bietului om să-și uite nevasta dântâi, ș-apoi nu știa peste ce pământ va da. Sta în cumpene.

Să zică da, îi era frică să nu dea tocmai acum spre bătrânețe peste vro muierușcă care să-l joace giurgina. Să zică ba, urâtul singurătății îi da ghes și nu-l lăsa în pace. Așa e omul când este învățat cu dichisul lui, cu rostul casei sale. Și apoi vedea și el că începuse a i se cam risipi casa: deoarece nu mai era într-însa un al doilea sufleteț de om măcar.

Ce să facă? După ce se mai gândi și se mai răzgândi, ce-i vine lui? Numai iaca își ia inima în dinți, calcă în gaura lăcomiei și hotărăște să-și ia un copil de suflet. El socoti cu mintea lui că așa ar fi mai bine. Nici pe răposata nevastă-sa, adecă, să n-o puie la uitare, nici el să nu rămâie singur.

Acum altă nevoie. Cum să facă el să-și aleagă un copil de suflet, și pe cine să ia pe lângă dânsul, el, care n-avea rude nici cât ai îmbruca o dată. Stătu la chibzuri. Și puind degetul pe frunte, plănuî cât plănuî, apoi zise: „Mă voi scula mâine de dimineață, voi umbla prin cetate, și Dumnezeu să-mi scoată înainte ființa pe care s-o iau de suflet“.

Planul fu bun. Dară ziua în care ieși omul să-și găsească copil de suflet se brodi să fie vineri. Ieșind omul din casa lui dis-de-dimineață, a doua zi cutreieră cetatea, și parcă toți copiii intrară în pământ, că nu întâlneau niciunul. Totuși, îndoiala nu i se strecură în inimă, căci, voind cu tot dinadinsul să aibă cu dânsul

măcar un sufletel, se încumese de ieși afară din cetate și mergea iaca așa pe drumul cel mare, fără să știe nici el unde se ducea. Se vede că-l trăgea așa la orânda lui.

N-apucă să mai facă vro doi-trei pași și dete peste un șarpe.

Omul îi zise:

– Vrei tu, șarpe, să fii copilul meu de suflet? Am de toate, și bani, să-i mănânci cu lingura.

– Mai e vorbă? Cum să nu voi, răspunse șarpele. Numai să ne învoim.

– Da' cum păcatele să nu ne învoim? Eu am fost însurat și m-am învoit cu nevasta ca și cu un frate.

– Bine. Eu nu cer mai mult, fărădecât să mă porți în cârcă.

– Atât numai? Întrebă biet omul. Dacă este așa, tu ești fiul meu de suflet.

Se învoiră, și omul luă pe șarpe în cârcă. Șarpele i se încolăci împrejurul gâtului și se așeză acolo ca într-un culcuș.

Omul umbla cu gâtul îmbrobodit și nu făcea nimic fără să știe și șarpele. Mâncarea unuia era și mâncarea celuilalt. Ceea ce bea unul bea și celălalt. Nimic nu făcea unul fără altul.

Trecu multă vreme la mijloc. Înțelegerea dintre dânșii nu se strică niciodată. Vezi că omul, îngăduitor precum firea îl lăsase pre dânsul, nu crâcnise nimic. Dară pârdaľnicele de bătrânețe, când vin, aduc cu dânsele fel de fel de metehne.

Omul, îmbătrânind, începuse, deh! a-i tremura picioarele, umbla de parcă era pus în papainoage, ba încă și spinarea începuse a i se aduce. Ce să mai ocolim? Să spunem drept pe șleau: iacă se cocoșase de bătrân, mai ales că purta în spinare o sarcină pe care n-o mai putea duce, căci șarpele crescuse, se făcuse măgădău mare.

Omul, biet, începuse a tânji. Într-una din zile, cuteză a zice:

– Măi șarpe, fătul meu, fie-ți milă de crescătorul tău și mai dă-te și tu pe jos, că, iată, m-a poticălit Dumnezeu cu bătrânețele și nu te mai pot duce.

– Ba să-ți muți gândul, tată. Așa ne-a fost învoiala și așa are să fie până vei intra în pământ.

Știa omul că așa era, dară credea că va găsi la șarpe milă de copil.

Mila de la copil de suflet, ca umbra de mărăcini, povestea ăluia. Bietul om rabdă în piele și mai purtă în cârci pe șarpe ce-l mai purtă, și, văzând ca atâta sarcină îl dăhulase de tot, mai rugă pe șarpe să aibă milă de tată-său și să se mai dea pe jos.

Aș! pe dracul să rogi? Șarpele nu voi să asculte nici rugăciunile, nici nimic, și nici că avu gândul să se clinească din loc.

Unii, alții, văzând trudele omului, îl povățuiră să meargă la judecată. Omul ascultă și trase pe șarpe la judecată.

Când se înfățișară, omul își spuse păsul. Judecătorii întrebară pe șarpe: cum de nu face ceea ce este cu dreptul, și să mai slăbească pe bietul unchiaș, să se mai odihnească și el.

– Cu dreptul, cu nedreptul, nu știu eu; așa ne-a fost învoiala, răspunse șarpele.

– Așa este, bătrânule? întrebară judecătorii.

– De, asta așa este – răspunse unchiașul – dară atunci când am făcut învoiala eram mai tânăr și puteam să duc sarcina. Eu acum nu cer să stricăm învoiala, ci să aibă milă de neputințele mele, căci mi-e fiu de suflet, și după moartea mea tot al meu lui are să-i rămâie.

– Milă la noi nu scrie, zise șarpele. Eu știu că așa ne-a fost învoiala, și apoi, și așa, și altminteri, tot eu am să-i fiu urmaș, ca un fiu de suflet ce-i sunt.

– Dacă așa v-a fost învoiala, bătrânicule – răspunseră judecătorii – și dacă fiul tău de suflet nu voiește să aibă milă de tine, n-avem ce-ți face. Trebuie să te ții la învoială.

Bietul om ieși de la judecătorie cu lacrămile în ochi și fără de nicio ușurare la greutatea sarcinei ce ducea. Și așa cu sufletul plin de obidă, abia târându-și

trupul, mergea pe gânduri și cugeta că aceasta are să-l răpuie și că nu va putea să trăiască zilele câte i-a fost dat de la Dumnezeu.

Când, trecând pe la un maidan unde era o mulțime de copii, îi auzi că se jucau d-a împărații. Ridică capul, se uită și văzu pe copilul pe care ceilalți copii îl aleseră împărat, văzu, zic, pe împăratul copiilor, că ieșise la judecată, împăratul ședea pe un buștean mare, sfetnicii lui toți cu toiege în mâini împrejurul lui. Dinainte-i doi vinovați, legați cobză cu mâinile la spate, erau înconjurați de ostășimea copilărească, toți cu ciomege în mâini.

Ce-i dete omului în gând, că numai se apropie și el de împăratul copiilor și zice:

– Împărate, am venit și eu să-mi faci o judecată.

– Spune, tătișorule, ce păs ai?

– Să vezi dumneata, împărate: rămâind vă-duv, mi se urâse cu singurătatea, și am găsit cu cale să-mi iau un copil de suflet, căruia să-i rămâie tot avutul meu după moartea mea. Și neavând nici neam de rudă, am ieșit să caut pe cineva, pe care mi l-ar scoate Dumnezeu în cale, ca să-l fac copil de suflet. Am găsit pe acest șarpe, cu care m-am învoit să-l port în cârcă. Eram mai tânăr atunci: acum el a mai crescut și greutatea lui m-a gârbovit până într-atât, încât abia îmi mai târăsc pe pământ ale păcate. Eu îl rog să se mai dea jos, să mai am nițel răgaz, să mai răsuflu și eu, iar el nu vrea.

Șarpele voi să răspundă și el, dară împăratul îi tăie pofta de vorbă. El zise:

– Este o necuviință de cele mai mari ca să răspunzi înaintea judecătoriei de acolo de sus, de unde te afli. Nu știi tu, șarpe, că împrecinații, când se înfățișează înaintea împăratului la judecată trebuie să stea jos la pământ?

Șarpele văzu el că n-are încotro. Se descolăci de pe lângă gâtul omului, se dete jos la pământ și de acolo răspunse:

– Împărate, omul acesta, adevărat așa este, că m-a luat copil de suflet, să mă poarte în cârcă. Ori m-oi da jos din cârca lui, ori nu, tot eu am să fiu clironomul lui. Eu mă țin de învoială. Așa este cu dreptul. Învoiala este sfântă.

– Copilul care n-are milă de părinții lui nu este vrednic să vază lumina soarelui, zise împăratul. Pe el, băieți, de mi-l faceți harta-partă!

Atât trebui. Porunca împăratului se și puse în lucrare. Și unde mi se repeziră ostașii și dregătorii cei mici, toți cu totul, la șarpe, și unde mi-i deteră la bâte și la toiege d-alea țepenele, de mi-i strivi capul, numai cât ai zice mei.

Și unde bătrânul se întorcea cu lacrămile în ochi de la judecata maturilor, acum se întorcea vesel la casa lui, că scăpase de nevoia ce căzuse pe dânsul. Judecata unui copil îl mântuise.

MINUNEA RESTEULUI

Soarele dăduse în asfințit, când un călător ajunsese într-un sat sărăcăcios; și ca să-și urmeze călătoria era peste puțină, de teamă a nu înnopta pe câmp sau în vreo pădure; se hotărî dar a mânia noaptea aci și pentru aceasta trase la casa unui țăran.

– Bun găsit, vericule.

– Bun venit, jupâne.

După ce săteanul îi primi să mâie la dânsul, omul începu să se îngrijească oarecum de cină. Merindele le sfârșise după drum; prin urmare, trebui să ceară a cumpăra de la gazdă. Dar care fu mirarea lui când i se spuse că nu va putea găsi nici de unele, fiindcă erau prea săraci. S-ar fi lipsit el de cină; dar burta îi aducea aminte că de pe la nămiezi nu primise nicio hrană.

Se văzu dar nevoit a alerga la mijloace piezișe și începu:

– Ziseși, neiculiță, că n-aveți nici de unele?

– Așa, jupâne.

– Bine. Adu resteul încoa, că-mi fac eu de mâncare, acum.

Țăranul, curios, voind să vadă ce mâncare are să fie aceea din resteu, se grăbi a i-l aduce.

Până atunci, călătorul adunase niște rascote, surcele și așchii de lemne ce putu afla prin bătătură și ațâțase un focșor bunicel, punând și crăcanele. Țăranul sta și se uita, și din ce în ce nerăbdarea lui creștea.

Ceru dar călătorul o căldare cu apă și sare și o atârnă de crăcane. Mai ceru și o tigăiță și o așeză și pe dânsa pe foc. Apoi întorcându-se către țăran și țărană, care căscase gura la dânsul, zise:

– Ia vedeți, mă rog, vrun pumn de mălai, așa ceva, n-aveți? Că am să vă fac

să vă cruciți.

Țăranca alergă, scutură desagii și aduse mălai; după ce-l puse în căldare, călătorul mai adaugă:

– Ia mai vedeți, așa mă rog, nițel unt, cam așa, știi, întorcând din mână, fie oricum va fi.

Țăranul, din ce în ce mai curios, făcu semn femeii să caute și, după ce hodorogi prin toate ulcelele, aduse și unt.

Pus și acesta în tigăiță, călătorul zise iarăși:

– Ia cătați acum doar de-ți da peste vreo două-trei cuibare de ouă, c-am să fac ceva să se ducă pomina.

Femeia sări și, scotocind prin cotețe și prin cuiburi, aduse patru ouă. Cum le văzu, călătorul zise:

– Așezați-vă acum, să vedeți minunea.

Ei zgâiră ochii mari, iară el mestecă măămăliga, făcu jumări și începu să mănânce.

– Da' bine, jupâne, așa știam să facem și noi, zise țăranul, care înțelese că fu amăgit; unde e minunea resteuli?

– Uite-o, răspunse călătorul, scoțând un sfant și puindu-i-l în mână.

BUCATELE AFUMATE

După ce călcase focul văduviei pe un biet om, norocul îl ajută să dea peste o femeie de treabă și bună. Se căsătorii omul de a doua oară. El era mulțumit. De unde casa lui era risipită, văzu că începe a se aduna, belșugul intră pe ușă, iar nevoia ieși pe fereastră. Muiera îl căuta și îl îngrijea ca pe un copilăș. Vezi că îi era drag. Și el își iubea muiera, fiindcă vedea hărnicia ei. Pentru aceasta, nici el nu voia să rămână pe jos.

Cu toate astea, de câte ori ședea la masă, el nu se putea opri de a ofta. Muiera se topea de mâhnire când îl tot vedea că oftează. Ea se silea să-i facă toate bune și nici nu-i trecea pe dinaintea ca să nu-l supere întru ceva. Bucatele le făcea însăși cu mâna ei și le gătea bine, numai și numai ca să-i placă. El ofta mereu. Azi așa, mâine așa, până ce într-o zi femeia, luându-și inima în dinți, îi zise:

– Bărbate, ce vierme te roade la inimă de tot oftezi? Dacă vezi ceva în casă ce nu-ți place, spune-mi. Eu mă silesc din toate puterile mele să fac cum e bine. Dacă vreun lucru nu este făcut după pofta inimii tale, învață-mă cum să fac altfel.

– Nevastă, răspunse el, n-am să mă plâng de tine nici cât negru sub unghie. Eu văd că tu te frământă cu firea și faci totul cum să fie bine. Tu deretici, scuturi și gătești bucatele cu însăși mâna ta. Toate lucrurile își au locul lor și fiecare este așezat așa, încât noaptea pe întuneric să poți să te duci să pui mâna pe ele. Când vin de la lucru, n-am să aștept și masa este pusă și bucatele gata. Nu știu însă cum, nu știu de ce, dar bucatele n-au gust ca cele de la nevasta dintâi. Nu te supăra pentru că ți-am spus; tu m-ai silit. Eu n-aș fi cutezat o dată cu capul să ți-o spui.

– Prea bine, bărbate, nu mă supăr deloc. Spune-mi numai, învață-mă cum făcea răposata nevastă-ta, ca să fac și eu ca dânsa.

– Nu știu, nevastă, ce să-ți spun, nu știu ce să te învăț. Atâta știu numai că gustul bucatelor ei era altfel.

Femeia, biata, se puse cu mai mare râvnă să facă bucate care să placă bărbatului.

El ofta mereu.

Când într-o zi, ea, după ce așeză bucatele la foc, se dete după alte treburi ale casei și venind să mai vadă de bucate, ele se afumase. Se căinea biata muiere și se smulgea de mâhnire de ți se rupea inima de mila ei, cum de i se afumase bucatele. Ea se gândea cât de nemulțumit are să fie bărbatul ei, când lui nu-i plac bucatele când sunt făcute după tot șartul lor, darămite acum, când sunt afumate. S-ar fi apucat biata femeie să facă alte bucate, dar n-avea timp. Era târziu. Trebui să vină de prânz bărbatul.

Puse masa și-l aștepta cu inima cât un purice, de teamă să nu-i facă imputări. Când îl văzu că vine, se făcu mititică și nu știa cum să umble mai cu binișorul pe lângă dânsul.

Bărbatul, cum veni, se puse la masă.

Femeia aștepta, când-când, să-i zică cine știe ce pentru că bucatele nu sunt bune. În loc de aceasta, bărbatul zise:

– Mulțumesc ție, Doamne, că ai luminat pe femeia mea să-mi gătească, măcar o dată bucate care să-mi placă și mie.

Pasămite, nevasta dintâi îi făcea tot bucate afumate.

– Astfel de bucate îți făcea nevasta dintâi, bărbate? îi zise femeia. Mulțumesc și eu lui Dumnezeu că m-a făcut în cele din urmă să știu ce fel de bucate ai mâncat de la nevasta dintâi.

Vezi că el se învățase cu bucate afumate și acum, bietul, el credea că așa trebuie să fie.

ASTRONOMUL, DOCTORUL ȘI ȚĂRANUL

Doi prieteni de copilărie merseseră pe la școli în străinătate și învățaseră cartea până la brâu, adică se făcuseră burduf de carte. După ce isprăviră de învățat, se întorceau acasă cu gând ca să procopsească pe toată lumea. Unul era cititor de stele și altul doctor. Dar fiindcă erau cam jerpeliți, sfat făcură ei și se hotărâră să nu meargă de-a dreptul în mijlocul cetății, ci să înceapă a procopsi mai întâi pe mărginași, de la care să capete câte ceva cu care să se mai înțolească și ei. Așa hotărâră, așa și făcură.

Trase la casa unui mărginaș. Acolo găsiră numai pe femeia casei. Bărbatul era la câmp să adune niște coceni de porumb pentru nutrețul vitelor. Ei cerură să-i găzduiască. Între aceste, cum era și cam înde seară, iată că sosește și omul femeii de la câmp. Îi spuse șiretenia. Omul primi să-i găzduiască; și fiindcă auzise că sunt niște procopsiți, le așternu în casă tot ce avea mai bun pentru culcare; iar el se culcă pe prispă afară, înfășurat în gheba și în cojocul lui.

Până a nu se culca, femeia casei găti procopsiților niște jumări din câteva ouă, le dete nițel lapte și nițel untișor, iar pentru bărbatu-său făcu o mămăligă de-alea înfricoșatele, și i-o puse dinainte cu un ceanac de fasole, fiindcă era în postul Crăciunului. Mâncă omul cu poftă, fiindcă era flămând și trase o donicioară de apă de-i trosneau urechile.

În vremea aceasta, procopsiții ieșiră pe afară. Astronomul, uitându-se pe cer, zise:

– Ce frumoasă vreme o să avem mâine.

Doctorul îl asculta cu ochii blejdiți; apoi zise și el:

– Vezi pe omul ăsta, până mâine nu va mai fi între cei vii. Are să crape. Văzutu-l-ai tu ce a mâncat și cum a mâncat?

Apoi intrară în casă ca să se culce.

Până a nu dormi ei, intră și țăranul și zise:

– Nevastă, ia hai să adunăm ale trăncănăi de pe afară, să le dăm pe lângă casă, că mie mi se pare că la noapte a să ningă.

Procopsiții, când auziră, se înfundară de râs, însă tăcură.

Se culcară cu toții și adormiră. Peste noapte, cam pe când încep a cânta cocoșii de ziuă, țăranul intră în casă și scoală pe nevastă, să facă focul la sobă.

Doctorul zise tovarășului său:

– Acestea sunt semne că nu-i este bine. Aiurează deștept. Mai așteaptă nițel și vei vedea că are să crape.

În vremea aceasta, țăranul ieși afară și se întoarse cu o crosnă bună de lemne. Până să încarce brațul de lemne, până să vină în casă, ninsoarea îl albise, căci ninge ca în mijlocul iernii.

Când îl văzură procopsiții plin de ninsoare o mâlciră.

Țăranul făcu focul și se puse să se încălzească; femeia se sculase și luase furca. Ea lucra și el îi spunea la snoave pe lângă foc. Nici că avea gând să crape.

După ce se luminează de ziuă și văzură că afară neaua este mare și țăranul cu voie-bună, procopsiții îl întrebară:

– Cum se poate, îi zise doctorul, de n-ai nici pe dracu, după ce aseară ai mâncat un ceanac de fasole, o mămăligă întreagă și ai băut o doniță de apă?

– Iaca bine, răspunde țăranul, muncesc toa-tă ziua, și seara când vin flămând, totdeauna mănânc așa. M-am obișnuit cu felul ăsta de mâncare și mi-e bine, sunt sănătos, mulțumesc lui Dumnezeu.

– Asta bine, îi zise astronomul; dar de unde ai știut tu că a să ningă în astă-noapte?

– Iacă, când mă întorceam de la câmp, am văzut o scroafă care aduna paie

și le ducea la culcușul ei. Acesta este cel mai nemincinos semn de ninsoare.

– Aide mă, încolo, zise astronomul către doc-tor și atingându-l cu cotul, aici nu e treabă, că nu plătim nicio ceapă degerată unde și porcii sunt astronomi.

GRUIA

Într-un sat oarecare trăia un tânăr cam nătăflet, căruia toți îi ziceau Gruia. Din Gruia nu-l mai scotea. El ajunsese de poveste din pricina stângăciei lui la vorbă și la lucru.

Într-una din zile, sfară se dete în tot satul că Gruia se însoară. Pasămite i se aprinsese și lui călcâiele de dor și se logodise cu o leică, muierușcă d-alea, care ziua fuge de bivoli, iar noaptea îi apucă de coarne.

După ce făcură o nuntă de se duse vestea în sat, începură și ei a-și face rost casei. Abia trecu trei luni de la însurătoare și bietul Gruia se pomeni că este tată.

Se gândi, se răzgândi, numără pe degete, făcu socoteala cu boabele și vedea bine că lui îi iese tocmai trei luni în cap de la însurătoare. Nu se putea însă dumiri cum de se face să aibă el un copil la trei luni de zile.

După ce-și boteză odrasla și se făcu mamă-sa mai bine, el îi zise într-o zi:

– Fă nevastă, dar tu la trei luni naști copilul?

– Vezi, mă bărbate, d-aia îți zice ție lumea Gruia. Păi bine, mă, fă socoteala: trei luni sunt de când m-ai luat tu pe mine, trei de când te-am luat eu pe tine, și trei de când ne-am luat amândoi. Socotește pe degete de vezi cât fac trei și cu trei și cu trei?

– Nouă, nevastă, bine zici tu. Ti! Îți mulțumesc că m-ai scos de la bănuială, că uite, se făcea lucru dracului.

MUIEREA CE ASCULTĂ DE POVEȚELE BĂRBATULUI SĂU RĂPOSAT

Două prietene stau de vorbă la o răspântie:

– Așa este, lele, greu o duce muierea când lipsește stâlpul casei. Ce să facem, de, omenire suntem. Lasă că ți-o trimite Dumnezeu mângâiere dintr-altă parte.

– Dumnezeu poate mult, leiculiță. Dară ce mai om era răposatul! Până i-a ieșit sufletelul m-a tot povățuit ce să fac, cum să mă port. Alaltăieri i-am făcut de nouă zile, și una din povețele lui am împlinit-o tocmai pe tocmai. Am dat pentru sufletul lui o vacă și zece oi.

– Păcat că ți-a luat Dumnezeu un așa giuvaier de bărbat. Cum bag de seamă, nu era așa burdios ca alții.

– Să ferească Dumnezeu! Ce stai dumneata de vorbești? Să dai mult cu multul și nu mai găsești altul ca dânsul, zise biata văduvă, și o podidiră lacrimile. Acum umblu să împlinesc încă una din povețele lui.

– Bine faci, lele. Și ca ce te-a mai povățuit să faci?

– Iaca, leică, m-a povățuit ca numaidecât să mă mărit, ca să scap de clevetele lumii și să nu văduvesc îndelung; pentru aceasta, din averea noastră mi-a lăsat cu limbă de moarte o altă vacă și zece oi ca zestre.

– Auzi, soro, omul lui Dumnezeu! D-apoi să-l ascuți, leiculiță.

– Dar cum nu l-oi asculta, surioară, eu, care n-am ieșit din cuvîntelul lui niciodată? Și mi-a mai zis că omul pe care voi avea să-l iau de bărbat să fie ca de cincizeci de ani, căci atunci omul știe și la vale și la deal, este hârșit cu toate belele și ticnit, duce hăul casei fără să cârtească. Oi să mă silesc să-i fac și astă voie. Și dacă nu voi putea tocmai, tocmai un om de cincizeci de ani, cum a lăsat el cu sufletul, tot nu voi văduvi mai mult, ci voi lua doi câte douăzeci și cinci de ani și așa nu voi călca cuvîntul.

– Aşa să faci, leică.

STATORNICIE BEȚIVEASCĂ

Ion era un om cinstit și harnic, nevoie mare. Avea la mână o adevărată brățară de aur. Meșteșugul lui îi aducea din destul. Când se punea pe lucru, el scotea într-o săptămână mai mult decât alții într-o lună. Vezi, că era meșter bun și dibaci. Unde pune el mâna pune și Dumnezeu mila. Ieșea lucrul gărlă din mâinile lui și curat ca mărgăritarul. Ba am putea zice, fără milă de păcat, că era cel mai bun meșter între megiași.

Numai, fiindcă i se cam usca gâtul, îl uda cam des, îi plăcea, biet, picușul, cum se zice. Când apuca la chef, nu era destul că bea de se turlăcea până ce se făcea turtăi apoi sătura pe toți lingăii, care se adunau pîmprejurul lui cu gloata. Cum am zice, mai mult risipea decât se îndestula pe sine.

Din pricina asta ajunsese hainele pe dânsul de se hărtănise cu desăvârșire, ba încă îi ieșise și părul prin căciulă.

Nevastă-sa și copilașii se țineau după dânsul, goi și rupți, ca vai de ei. Iar el căuta să-și înece amarul și necazurile în clondirile cârciumarului.

Într-o zi, când era în toane bune și treaz, nevastă-sa îi zise:

– Ioane! Ce sunt astea, Ioane? Am ajuns de răs între megiași. Nu mai avem casă, nu mai avem masă. N-avem după ce bea apa. Sărăcia a dejugat la culcușul nostru. Copiii, abia se mai țin zdrențele pe dânsii, sunt jigăriți și sfârșiți de foame. Până când ai s-o duci în nemernicia asta ce a dat peste tine? Lasă-te, Ioane, de beție, că ne prăpădim.

– Ai dreptate, nevastă. Văd și eu că am apucat drumuri rele. Am să mă pui pe muncă, și în două, trei săptămâni, o scot eu la căpătâi. Iacă, mă jur că n-am să mai intru în cârciumă. Vei vedea tu cum o să dăm înainte, că nu doară de florile mărului sunt cel mai bun meșteșugar în cetate.

Ion era treaz când vorbi muierii sale unele ca aceste. Și, ce e drept, era om de ispravă când era în toanele lui cele bune. De cum însă apuca de bea numai un ciocan de rachiu, își pierdea mințile, nu mai era al lui.

Patru săptămâni nu ieși din casă. În acest timp câștigă atâta de-și plăti datoriile și-i mai ră-mase cu ce să se înțelească el, nevasta și copiii lui.

Într-o luni de dimineață plecară în târg ca să-și cumpere cele trebuincioase, de care aveau o lipsă mare. Mergând ei pe drum și apropiindu-se de cârciumă unde-și cheltuia Ion paralele, acesta deodată stătu în loc și-și zise:

„Ioane! te-ai jurat să nu mai intri în cârciu-mă. Fii voinic, ține-te, și nu-ți călca jurământul“.

Apoi porniră iarăși.

Pârdalnica de cârciumă îi sta în cale. De câte ori pleca și bietul Ion de-acasă după trebuințele lui, se împiedica de dânsa și atâta îi era.

În ziua aceea, când mergea cu nevasta în târg să târguiască, cum se apropie de cârciumă, începu să închidă ochii, ori să se facă că se uită într-altă parte, și cu toată virtutea lui se ținu a nu se abate.

După ce trecu de cârciumă, iarăși se opri, și zise:

– Ioane, bravo! te-ai purtat bine de astă dată. Ești bun de laudă. Aide să ne cinstim barem cu un ciocan de rachiu.

GLAS AL ȘAPTELEA

Părintele C... fusese țârcovnic multă vreme în satul N...; prin purtarea sa cea bună, prin sânguința lui întru a învăța rânduiala bisericii, ajunsese să se facă și popă.

Preoteasa, femeie muncitoare și cu frica lui Dumnezeu, era credincioasă bărbatului și muncea împreună cu dânsul cât era ziulica de mare. Numai astfel putuseră să lege și ei două-n trei. Vezi că ei fuseseră săraci. Se luaseră din dragoste. Când avea câte oleacă de timp, preotul lua Octoihul și mai procitea glasurile. Astfel încât el putea să răspundă oricui, orice l-ar fi întrebat despre ale bisericii. Chiar protopopul, de ar fi venit să-l cerceteze, trebuia să rămână mulțumit de răspunsurile ce ar fi primit. Maica preoteasa, când cânta preotul glasurile din Octoih, îl asculta cu drag. Din toate din toate, glas al șaptelea îi rămăsese ei la inimă. Când se punea la lucru și era singură, murmură glas al șaptelea ca să-i treacă de urât și lucrul nu-l lăsa. Într-una din zile, abia se întorsese de la munca câmpului, când iată și părintele protopop intră în sat pentru revizie.

Preotul îl întâmpină cu smerenie, ca pe un mai-mare. Apoi, după ce merse în biserică și văzu că toate sunt la locul lor, trase în gazdă la preot. A doua zi, protopopul, până a nu pleca, luă nițel și pe preot la cercetare. Preotul răspunse bine când îl întreabă despre ale tipicului; deschise Octoihul și cântă glas întâi, ba al patrulea, ba al șaselea, când veni la glasul al șaptelea, hârț în sus, hârț în jos, îl uitase. Da din colț în colț, și nu putea odată cu capul să-și aducă aminte. Dacă văzu și văzu, se dete pe lângă protopopul cu rugăciune ca să nu-l dea pe mâna Episcopiei. Și ca să astupe gura protopopului, îi dete unica iapă ce avea. Atunci protopopul, văzând cum merge treaba, îi zise:

– Fii pe pace, părinte, nu mai purta grijă. Tacumă, mă cheamă.

Preotului îi veni nițică inimă când auzi așa. Iară protopopul luă iapa și plecă.

Preoteasa tocmai depăna tortul de pe fuse; se uita cu jind cum li se duce

iapa și, plină de amărăciune, începu a cânta:

– De știa pop-al meu glas al șaptelea, nu-i lua protopopul iapa.

Și fiindcă ei, cum zisei, îi rămăsese la inimă unul din glasurile ce cânta preotul din Octoih, cântecul ei fu tocmai pe tonul glasului al șaptelea.

Preotul, care se uita și el galeș după iapă, plin de ciudă cum de tocmai atunci se întâmplase să uite glas al șaptelea, îndată ce auzi pe preoteasă cântând, îi zise:

– Da' unde îl găsiși, preoteasă?

– Ia, în coșul cu fusele, părinte, îi răspunse ea.

Atunci preotul repezi o fugă d-alea țepene după protopop, strigând:

– Părinte protopoape! Părinte protopoape! Ia vino încoa! Ia vino încoa! și îi făcea mereu cu mâna.

Protopopul se întoarse.

– Mă rog, părințele, fă bine și lasă-mi iapa, fiindcă iată am găsit pe glas al șaptelea, zise preotul.

– Dar unde l-ai găsit ? îl întrebă protopopul.

– Iaca mi l-a găsit preoteasa în coșul cu fusele.

Atunci se puse protopopul de-l ascultă. Și în adevăr că-l știa cum nu se poate mai bine.

Nu mai avu ce zice protopopul, și plecă după cum și venise. Iară preotul își scăpă biata iapă.